НЕРІДКО СПОРТИВНА ПЕРЕМОГА СТАЄ ПОРАЗКОЮ В БОЮ ЗА ВЛАСНУ ДУШУ

ОСОБИСТІСТЬ

Історію творять особистості, котрі стали людьми Громади, абсолютної, священної. Таких людей і такі громади творить ідея. Фанатична віра робить ідеї Великими, а Великі Ідеї — то вже історія.

Історія козацької нації — не спомин. Це — віра у наше покликання, індивідуальне духовне життя.

Попович Анатолій Васильович — генерал-полковник козацтва, Верховний отаман Козацтва України, президент Всеукраїнської федерації бойових мистецтв, суддя міжнародної категорії, шостий дан з карате; "у мене ще з десяток всіляких титулів, але я думаю, що цього досить", — скромно додає особистість. Він знайшов себе в Національній ідеї через бойову культуру і 23 роки пошуків істини за східними бойовими системами. Пан Анатолій розробив і веде національну систему бойових мистецтв "Собор". Людина, котра вірить у себе, ідею. Поза всім — авторитарний, егоцентричний. Порядок і послух у його команді — найперший обов'язок.

— Бойові мистецтва — мій діагноз. Колись друзі порушили питання, чому мені подобається життя в системі бойових мистецтв? Воно мені абсолютно не подобається, — відповідаю я. Посудіть самі. Минає рівно 30 років з початку мого бойового шляху. Він не був і не є моєю професією. З 4-х вищих навчальних закладів, що закінчив, лиш один пов'язаний з фізичною культурою: фізико-математичний факультет університету, Авіаційний інститут, аспірантура Інституту кібернетики, нарешті Інститут фізичної культури (кафедра боксу). Бій та мистецтво, яке пов'язане з ним, — це бажання, хобі чи інтерес, як завгодно. Але інтерес, що визначає моє життя. Я не обрав військову кар'єру, хоча багато років викладав у військових вузах, 11 років — провідний інструктор військово-спортивних єдиноборств Повітрянодесантних військ. Не обрав музичної кар'єри, хоча навіть оркестром керував у студентські роки. Не пішов у науку. Сім'я мене бачить нечасто. П'ять травматичних операцій, чимало простіших пошкоджень… Але життя моє належить бойовим мистецтвам. Це приблизно так, як дихати. Ти не відчуваєш запаху чи смаку повітря, а даєш йому належну ціну, коли його бракує. Пробував кидати кілька разів, вирішував змінити життя — неможливо.

Бойове мистецтво еволюціонувало в моїй свідомості, душі та тілі. Оволодівав майстерністю не одного стилю і школи: Бог мені дав 14 учителів зі світовим ім'ям.

— Цікаво почути ці "світові імена", їхні Школи і напрямки.

— Відомий майстер карате з Конго Клемант Яндома, чемпіон Північної Африки. Техніці ґунфу мене навчав майстер Ву із Сайгона. Один із основних напрямків мого бойового життя — майстер Нгуен Куанг, Школа п'яти звірів, Південний В'єтнам. Інші великі майстри — Лє Ван Тхань, стиль тигра і грифа "Дай Бай"; Лєзіонг Аньхао (теж Школа п'яти звірів); Хоу Дзянь Чень, мистецтво Тай Чі; майстер Фам Хек Хок, В'єтнам, Школа "Голова Змії". 10 років учився у всесвітньо відомого Есена Ісмаїлова, тибетська Школа Лун-Ху-Чуен (тигра і дракона) та інші. Останній семирічний період Господь повернув мене до нашої культури, спершу духовної, християнської (посвята в отця Аврамія), згодом — бойової (багато знань передав мені о. Іосаф). Десятки років був приєднаний до чужої культури — індуїзму, даосизму, дзен-буддизму. Вдячний за великі знання, що дали можливість чітко розрізняти національне й не національне.

— Пане Анатолію, визначте основні етапи Вашого оволодіння бойовими мистецтвами.

— 30-річний період пізнання бойової культури можна поділити на такі етапи: посвята в техніку, енергетику та повернення до національного егрегора. У структуру, технічні канони бойової системи мене посвятив майстер Фам Хек Хок (тим часом секрети Школи, структура, особливо тоді, були за сімома печатками); через сім років, неначе містика, — посвята в енергетичну структуру роботи з силами природи майстра Нгуен Куанга. Останнє ми порівнюємо із знаннями характерників (наших козаків). Сім років тому я прийшов до національної бойової культури, відкрив для себе величну Школу "Собор", що прийшла до нас з глибини віків.

— Паралелі між енергетичним рівнем бою Школи п'яти звірів та бойовим мистецтвом характерників — випадкові?

— Спорідненість бойових культур Індії, Китаю, В'єтнаму і нашої слов'янської культури — очевидна. Пізнаючи різні культури світу, я знайшов дивне для себе, але дуже цікаве поєднання. Довершила це поєднання подорож у центр Африки. Коли плем'я берберів посвятило мене в орден "Хрест пустелі", дуже дивувався, чому вибрали саме мене, українця. Одна сторона ордену — хрест, інша — відображення сил природи (сонце, місяць, сторони світу тощо). З'ясувалося, перша сторона — свідчення християнської історії берберів, нормадів і бедуїнів, друга — та сама характерницька робота з силами природи! Елементи ордена, кажуть наші історики-дослідники, майже усі — нашої трипільської культури. А бербери — колишні слов'яни, що емігрували в Африку тисячі років тому. Вони — нащадки "тваригів" (як вони говорять) або сварогів (нашого бога Сварога, бога Сонця).

Майстер Фам Зуі Зуі, старий мій товариш по в'єтнамській системі, який нині живе в Одесі, помітив величезну схожість наших народних танців, особливо гопака, з їхньою бойовою системою В'єт Во Дао. Власне так започаткувався турнір-фестиваль "Козацькі джерела", спортивно-культурний захід за участю різних Шкіл.

Чим більше ми засвідчували себе на світовій арені, тим швидше і переконаніше підходили до власного бойового мистецтва, його витоків і міграції. Зараз навіть важко говорити, що то — східні системи, а то — західні. Різниця — не в рухах тіла, а в бойовому світогляді. У всіх є прямий удар кулаком, хоча у японців він — "цукі", у в'єтнамців — "дамтай". Усі системи мають позицію, що ми звемо "вершник", китайці — "мабу", в'єтнамці — "чумбінтан", японці — "кібадачі"… У самому Китаї — близько 600 шкіл, в Японії — більше ста. Суть мистецтва національного спрямування особливо помітна в традиціях і внутрішніх образах. Коли пізнанням системи єдиноборств починаєш духовно поглиблюватися — спілкуєшся уже з силами природи, мислиш і відчуваєш образами. Коли один рух китайці сприймають як дракон, що перелітає гору, то українці — як пещення коня по крупу. Відчувати образи чужої культури нелегко, тому українське бойове мистецтво основане на рідних традиціях, відчуттях. Це сприяє ефективності роботи тіла, а надто — духа, бо образне сприйняття — то проникнення в енергію нашої душі.

Бойове мистецтво, таким чином, є елементом культурології будь-якої нації, втіленням національної культури. Воно збільшує егрегор (енергія спільноти) свого народу через активних і відданих носіїв. Коли до тебе приходять носії іншої культури, скажімо, східної, їх завдання — збільшити егрегор власного народу за рахунок твоєї душі. Ти не тільки руки і ноги приєднуєш до чужої культури, ти поривaєш духовне національне коріння власної душі, а це вже — особливо небезпечно для духовного життя, його мети. Адже метою життя кожної людини є нагромадження духовної енергії, що в православ'ї зветься "благодаттю святого духа". З яким потенціалом цієї духовної енергії нас застане Бог, у такий прошарок небесного світу ми і перейдемо після життя фізичного тіла. А коли чужі культури забирають наші душі — не стаємо ні українцями кращими, ні досконалішими людьми.

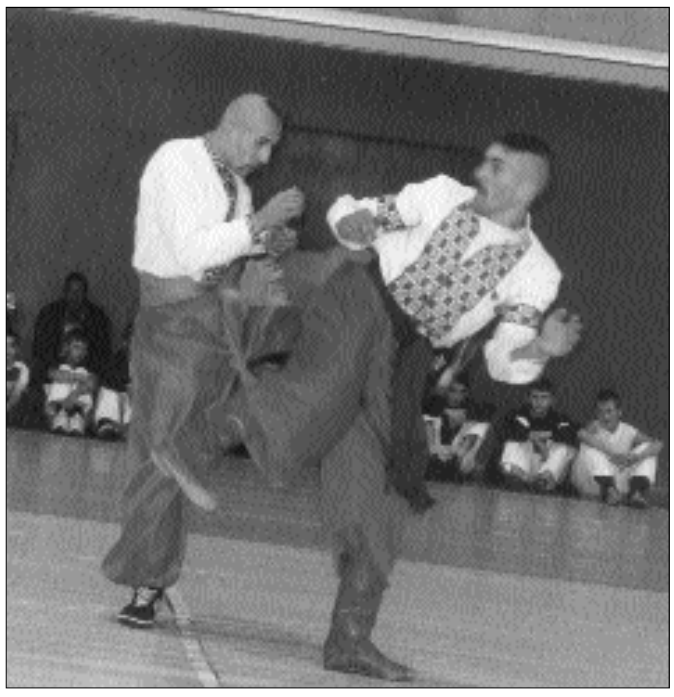

— Ваша Всеукраїнська федерація бойових мистецтв збільшує національний егрегор?

— Наша Федерація дуже ефективно останні 10 років виступала на світовій спортивній арені. Ми — шестиразові чемпіону світу, п'ятиразові чемпіони Європи, чотири рази Кубок світу здобували. Виховали понад сто майстрів спорту України з контактного карате, близько 30 майстрів спорту міжнародного класу, 10 заслужених тренерів України. Заявили себе у світі як лідери. 147 разів спортсмени

Федерації, якою я керую, за ці десять років піднімалися на найвищу сходинку пошани у спортивних заходах світу. Але я говорю це не для реклами, а заради АЛЕ. Я помітив, що, здобуваючи чемпіонські титули, наші бійці інколи не стають кращими українцями, кращими віруючими, кращими людьми. Здобуваючи перемогу на спортивному майданчику, бійці дуже часто програють бій за власну душу. Можливо, саме це стало поштовхом для мене у поверненні до свого, рідного, духовного. Адже цей культурний негатив впливає на усю нашу життєдіяльність. **Цей фактор має ставитися як питання номер один у вихованні молоді на державному рівні.** І слава Богу, що нещодавно наша Федерація з допомогою Державного комітету молоді, спорту і туризму легалізувала новий вид спорту, єдиний в Україні з національною ідеологією та культурою — козацький двобій. Нарешті у нас з'явився офіційний напрямок фізичної культури і спорту, оснований на наших традиціях. Можемо об'єднувати молодь вже на державному рівні під прапором національної культури бойових мистецтв. Не так важливо, яким кулаком битися, інша справа, що мова, термінологія, одяг, культура, певні рухи тіла — в рамках українського інформаційно-енергетичного поля.

— Яка ж різниця між козацьким двобоєм та іншими бойовими системами, бойовими видами спорту?

— Козацький двобій — п'ятиборство. Претендент на нагороду, на державні спортивні звання демонструє вільну техніку і формалізовано канонічну техніку своєї Школи, в обумовленому двобої повинен показати елементи захисту Школи. Передбачається теж змагання у козацьких іграх, традиційних: боротьба навхрест (кинути за певний проміжок часу суперника); забава з оселедцем на реакцію (хто швидше дістане оселедця); на станову силу (хто зуміє перетягнути палицю). П'ятий напрямок змагань — сам двобій. Козацький двобій відкритий для будь-яких Шкіл і бойових стилів, але здобути звання майстра спорту представнику не національних видів буде майже неможливо. Адже спортсмен у національних змаганнях мусить виступити у всіх п'яти розділах і набрати для перемоги найбільше балів. Представник східної Школи може перемогти у двобої, але він не покаже техніку стилю національного спрямування, не виступить в обумовленому поєдинку.

— Хто розробляв правила "козацького двобою"?

— Окрім мене, у колектив авторів увійшли фахівці із Київського університету фізичної культури, інші професіонали. Адже ми не хочемо, щоб новий вид спорту прийшов у світ лише як "Пам'ять древніх козаків. Історична розвідка". Він повинен відображати також досягнення сучасної спортивної науки. Безумовно, будуть ще методичні доробки: практика змагань покаже ті нюанси, які треба буде змінити або — додати. Перший крок уже зроблено, і держава сприйняла "козацький двобій" під номером 20 серед неолімпійських видів спорту. Ми можемо впроваджувати його у будь-якому віковому та професійному середовищі.

— "Козацький двобій" сприятиме розвитку національних бойових Шкіл. Які з них уже заявили про себе на достатньо професійному рівні?

— В Україні нині розвивається 5 основних Шкіл національного напрямку: "Хрест" із центром у Тернополі веде козак Дрозд; "Бойовий гопак", Центральну Школу якого у Львові очолює відомий Володимир Пилат; "Собор" із центром у Києві очолюю я; "Спас" — під керівництвом Притули із Запоріжжя; представники менш відомої "Сварги" з Івано-Франківщини уже зарекомендували себе у нас на змаганнях. Є ще декілька видів типу "Гойдалки", інших екзотичних назв, але вони ще широко не висвітлювалися на культурологічній чи спортивній арені. Якщо з'явиться ще якийсь напрямок — будемо раді.

— Ви ведете національну Школу бойових мистецтв "Собор": у чому її специфіка?

— Так, я досліджую "Собор", який уже прийнятий на міжнародній арені. Можу вузькопланово торкнутися цього давньослов'янського християнського, за піком розвитку козацького, стилю бойових мистецтв. Його засадничі три складові — православна віра, козацький кодекс честі і власне техніка "Собору". До нас дійшло багато принципів дії техніки козаків, які й визначають бойовий вишкіл учнів Школи. Маємо сім вишкільних курсів, кожен з яких складається з трьох семестрів. Курси проходять за трьома послідовними напрямками: фізичний воїн, енергетичний воїн і духовний воїн. Фізичний воїн, у свою чергу, розділяється на воїна пішого, воїна повзучого і воїна стрибаючого. Усе це зумовлене традицією. Підготовка козаків-воїнів починалася із оволодіння технікою рук і ніг, захисту і контрнападу, зі зброєю і без зброї. Стартовою була піша позиція. Потім була актуалізація на воїні-повзучому. Під час бою такі козаки надрізали попруги у коней, стягували вершників за ноги… Потрібна була неабияка фізична і технічна підготовка. Наступна спеціалізація — воїн стрибаючий. Козаки легко у бою застрибували на коня суперника, володіли джигітовкою на конях, вели боротьбу в повітрі, працювали у

стані ворогів. Далі у нас іде підготовка енергетичного воїна, мета — робота “козаків-характерників” із силами природи. Третій, останній напрямок — духовний воїн. За традицією, коли за вислугою літ, пораненнями козак не міг брати участь у баталіях фізичних, він переважно не йшов торгувати чи обробляти землю. У монастирі він перебував подальші роки у постійній роботі з власними недоліками. У нас теж передбачена подібна робота з собою, адже основна мета системи “Собор” — нагромадження духовної енергії, сили для спасіння власної душі. Практично Школа “Собор” робить перші кроки: було понад п’ять років теоретичного дослідження-обґрунтування, перша експериментальна група в Києво-Могилянській академії, сьогодні уже — перевірена система тренувань. Приємно було, як колись духовно та фізично дезорієнтовані люди стали першими інструкторами “Собору”, зуміли розкрити й наповнити духовним світлом своє “Я”.

На запрошення міжнародної організації ОКІ-ДО минулого року я і три моїх учні вперше презентували “Собор” на міжнародних семінарах в Італії. Цього року після таких же семінарів “Собор” як носій слов’янської культури був офіційно визнаний і прийнятий нарівні з іншими культурами, які прописалися у цьому спортивному середовищі десятиліття. У результаті підписано договір між нашою Федерацією та Міжнародною федерацією ОКІ-ДО, яка зобов’язалася сприяти впровадженню “Собору” по своїй міжнародній мережі.

— Наостанок…

— Я жодного методу не дав своїм учням, не пропустивши його через себе. Маю 5 травматичних операцій і багато-багато дрібніших травм. Це — негативний досвід, але він дав можливість моїм учням не мати серйозних пошкоджень. Не поспішайте бути вчителями. Потрібні фах, повноваження від когось, бо це — відповідальність за душі. Дуже обережно потрібно оцінювати знання. Повністю погодився б із забороною тих напрямків бойових мистецтв, що не сповідують духовну культуру. Використовуючи бажання молодих людей стати сильнішими, у навчання бойовими мистецтвами втягують тисячі душ. Більшість із них одержує ту орієнтацію, яка не відповідає меті людського життя. Має місце захоплення культом сили, культом ефективності виживання. Тільки за патронажу духовності (православ’я), за правильного морально-етичного виховання можемо говорити про якесь серйозне заняття бойовим мистецтвом. Дуже багато проблем молоді, та і дорослих, у “джунглях” міста, в селах — від пасивності. У людей молодих є ідеї, навіть бажання їх здійснити, але надзвичайно мало енергії дії, щоб здійснити ідею. Тому побажання — робити зусилля над собою, не чекати манни небесної. Зусилля і споглядання, пізнавання себе дають правильну орієнтацію в житті. Ніякі багатства, слава, здоров’я не дадуть користі людині та суспільству, якщо перша не усвідомить свою гріховність, не буде благати у вищих сил можливості боротися зі своїми недоліками, не буде йти тим древнім українським шляхом до Бога.

Зараз нашу душу розтягує від ЗМІ, які націлені на все, що можна в світі побачити і пізнати. Тільки не на духовність. Чи стає від того життя молодої людини кращим, гармонійнішим? Звичайно — навпаки. Тому постійно треба боротися за наші душі. Ми не говоримо зараз про науку, бізнес, я говорю про те, що сповідую — про фізичну культуру. Потяг молоді до фізичного розвитку треба однозначно використовувати для форму-

КЛУБ У «КОРОТКИХ ШТАНЦЯХ»

Чи треба казати, наскільки гострою є нині проблема незайнятості підлітків, що породжує ще цілу низку проблем — батьківських, громадських, ба навіть правоохоронних? Пошуки виходу з цього становища спеціальними державними підрозділами, які мають опікуватися дозвіллям дітей, — мляві й неефективні. Та знаходяться ентузіасти, котрі без усяких програм “згори” і тиску просто працюють з цим “невдячним” контингентом.

Дітище ентузіаста Сергія Котова — молодіжний Клуб “Дискусія ТАБУ”, котрий за своє півторарічне існування напрацював чималий досвід спілкування з молоддю 14–20 років.

— Звичайно, починалося все з ідеї Миколи Вересня і його телепрограми “Табу”, — розповіла нам одна з найдавніших ведучих Клубу, Ірина Руда. — Ми побували на одній із його зустрічей в телестудії і вирішили впровадити подібні в себе, тобто в школі. А теми для обговорення підбирали такі, щоб вони були цікавими для більшості школярів, корисними і несли певне розумове навантаження.

Оскільки ми й самі — такі ж школярі, то добре знали, чим переймаються наші однолітки. Тож і не дивно, що всі присутні завжди із задоволенням обговорюють запропоновані теми — такі, як, наприклад, “Кишенькові гроші. Де їх можна заробити молоді?” або “Юридичний захист молоді”, “Самогубство”, “Чи дружив би я з ВІЛ-інфікованою людиною?” Нам усім було цікаво почути думку загалу.

Дуже скоро Клуб переріс рамки якоїсь однієї школи. З’явилися дівчата й хлопці з різних шкіл, а отже, і засідання Клубу проводились по черзі в школах усього Лівобережжя. Пізніше — ще й у міському притулку, Медико-оздоровчому реабілітаційному центрі для неповнолітніх, у кількох військових частинах.

До речі, саме за роботу у військових частинах ведуча Клубу “Дискусія ТАБУ” Анастасія Шовкун була нагороджена Грамотою Президента. Таку ж грамоту отримав і Клуб.

Як на нашу думку, найціннішим у цій роботі є те, що зроблено спробу (до того ж вдалу) зайняти школярів найбільш ризикової вікової категорії — підлітків; відволікти їх від згубного впливу вулиці, а в голови вкласти нове розуміння власної соціальної ваги; дати можливість кожному замислитися над тим, ким він є на цій землі; визначитися зі своїми намірами та дізнатися про головні людські цінності.

Важливо і те, що діти вчаться обговорювати соціальні проблеми молоді, обстоювати свої переконання, приймати відповідальність за себе і за ближніх.

Окрема розмова про ведучих. Адже зрозуміло, що спілкуватися з підлітками на рівних можуть лише самі підлітки. Тож вони повинні бути добре підготовленими, вміти тримати ініціативу в своїх руках, грамотно керувати дискусією і при цьому почуватися вільно та врівноважено перед сотнями очей. Це важко. Але можливо, що й доводять на кожній такій зустрічі ведучі “Дискусії ТАБУ”.

А тепер — про керівника Клубу, його душу і рушійну силу. Сергій Геннадійович Котов на перший погляд — дещо холоднуватий і відчужений; вдумливий і суперечливий, розумний і безапеляційний, він при знайомстві неначе відштовхує від себе. Але діти почуваються з ним легко, вільно, повністю довіряючи йому і поважаючи за прихильність до них, відкритість і вірність. Він, Сергій Котов, зміг посіяти в юних душах віру в самих себе і в справу, яка приносить невидимий, але грандіозний прибуток усім: суспільству, державі, батькам, самим дітям…

На наше запитання “А що це дає Вам?” відповіддю було: “Вдоволення”. Він радий, що комусь із дітей допоміг позбутися надмірної сором’язливості, іншим — шкідливих звичок. Хтось набув нового для себе досвіду, а усім разом їм цікаво, весело і тепло!

Нині Клуб “Дискусія ТАБУ” — самодостатня структура з відпрацьованою методикою проведення роботи. І це — не єдина ідея Котова. Тут діє молодіжна пресслужба, що неодноразово брала інтерв’ю у відомих людей — наприклад, Олександра Пономарьова, Микити Джигурди, друкувала їх у газетах.

Є в Сергія Котова й інші ідеї, котрі він сам вважає куди серйознішими, аніж ті, про які ми вже знаємо. Що й казати — і сам Котов, що працює на громадських засадах, і Клуб “Дискусія Табу” — дуже цікаві і потрібні. Але… Існує одне “але” — це російськомовний клуб. Сергій Котов і “котовці” зупинилися перед опануванням державної мови. Дивно, якщо зауважити, що більшість школярів навчаються в українських школах…

Втім, якщо Клуб “Дискусія Табу” схильний до дискусій, то ось одна із пропонованих тем: “Чому ми цураємося української мови?” Газета “Слово Просвіти” готова стати співрозмовником Сергія Котова.

●

НАШ ҐРУНТ

СЛОВО — ЧИТАЧУ

На порозі свого переходу в доросле життя, тобто перед вісімнадцятирічним бар’єром я, як багато моїх однолітків, вирішив написати розгорнуту відповідь на запитання “Хто я?”. Там було багато пунктів, але ті, котрі бачили їх, дуже дивувалися, що однією з перших позицій було зазначено, що я — Українець.

Під впливом цього в мене виникло запитання: чи багато молодих людей пам’ятають, що вони (принаймні) громадяни України? З іншого боку — чого я, ми хочемо, коли навчання ведеться виключно російською мовою, українського шоу-бізнесу не існує, більшість телеканалів продукують російськомовні передачі, а ще й до всього транслюють передачі російських TV-каналів.

Я багато чув про те, що націонал-демократи невдоволені рівнем нашої індустрії розваг. Мовляв, усе низькопробне, морально низьке, гидке-бридке. А в мене з цього приводу є відповідь: якщо молодій людині це потрібно — то треба “це” давати, але давати виключно українською мовою з дозованими нормами пропаганди Української Ідеї. Якби в нас з’явилося більше таких яскравих зірок, як “Океан Ельзи”, “ВВ”, україномовних ток-шоу каналу “1+1”, то молодь більше б пишалася тим, що вона українська, а ці зірки — наші. Безнадійні мрійники ті, хто вважає, що молодь враз стане високоморальною, високоінтелектуальною, що всі повально слухатимуть народні ансамблі й народний спів.

Це, як кажуть, “дурень думкою багатіє”. Хай на мене ніхто не ображається, але я впевнений, що ніхто: ні комуністи, ні націонал-демократи, ні соціал-демократи не зможуть враз змінити теперішнього стану речей. Бо чого таїти — молодь у нас дуже морально і культурно збідніла, досить “недалека”, і цій масі треба давати те, чого вона хоче, ні в якому разі нічого не забороняти, не ставити рамок чи хоча б вести на ці теми розмови, бо це відіб’є молоду особистість від тієї чи іншої партії. Краще зробити так, щоб молодий хлопець чи дівчина самі прагнули до змін, прагнули до самовдосконалення.

Я, наприклад, закоханий у наш народний спів, обожнюю українську народну пісню і взагалі не можу жити без української культури. Хай кількість таких людей, як я, збільшується не шляхом примусу, нав’язування, а завдяки щирій любові.

Але я **категорично** за зростання кількості та якості культурологічних, історичних передач на радіо й телебаченні, які б несли ідею зміцнення державності, збагачення історії досі невідомими фактами та ін. До речі, саме такі передачі продукуються на Дніпропетровському обласному радіо колективом чарівних жінок: пані Наталею Старюк, Таїсією Ковальчук, Т. Дарцевою. Оце саме ті люди, ті постаті, ті патріотки, які зараз реально працюють, пропагують ідеї патріотизму…

У нас зараз є реальний ґрунт, на якому можна виростити паростки національно свідомих громадян, але **за цим ґрунтом треба пильнувати:** поливати багатовітамінною, дуже споживною українською піснею, вводити добрива висококалорійних, якісних дитячих книжок, передач, журналів, і цей ґрунт породить нам через десять-одинадцять років якісно нову молодь, яка підтримає ідеї Української Національної Держави, Європейського вибору нашої країни.

Тож моя порада партіям: витрачайте всі свої кошти на наших маленьких співгромадян у віці від п’яти до дванадцяти років, а вони, я впевнений, не забудуть відплатити вам і державі по досягненні 18 років. Вони не відплатять комбінацією з трьох пальців (дулею, вибачте), яку, до речі, ви їм зараз показуєте.

Слава Україні!

Слава тим, хто потроху будує Українську Україну!

● **мИкИта,**
м. Січеслав
(Дніпропетровськ),
член “Молодої Просвіти”

У 2015 РОЦІ НАС БУДЕ 43 МІЛЬЙОНИ?

Кожна людина відчуває відповідальність за долю дитини. Турбота за фінансову благодать своїх чад набула у нас гіпертрофованого вигляду, витісняючи зі сфери зобов’язань батьків “усіляку духовність”. Утім, це — адекватна реакція на факти нашого життя. У Доповіді про рейтинг країн за ІЛР (індекс людського розвитку) за Програмою розвитку ООН, Україна посідає 74-те місце серед 162 країн світу. Індекс, між іншим, враховує тривалість життя, освіту, частку ВВП на душу населення. Зміна позицій за кілька років з 102-ї на 74-ту обумовлена, на жаль, передусім зміною технології розрахунків ВВП і скороченням кількості країн у рейтингу. Характерно, що серед колишніх соціалістичних країн наша держава позаду Білорусі на 21 позицію, Росії — на 19, Польщі — на 36… У контексті попереднього варто згадати 300 випадків самогубств на мільйон жителів України. Це — утричі перевищує світовий показник суспільства із соціальною кризою. За опитуванням Українського центру економічних і політичних досліджень імені Разумкова, 70% українців основою причиною зростання кількості самогубств у нас вважають бідність. Показово, що до розряду бідних сьогодні в Україні потрапили учителі, лікарі, інженери. За виробництвом валового внутрішнього продукту Україна на 96-му місці у світі (наш показник ВВП у 10—15 разів нижчий за “розвинуті” країни). Нижче від рівня бідності знаходиться понад 60% українців. За інформацією згаданого Центру Разумкова, середній дохід на одну людину в понад 1 мільйоні сімей — менше 50 гривень на місяць. До 20 гривень — більше ніж у 100 тисячах сімей. Навіть офіційно (висновки Кабміну 2000 року), 14 мільйонів українців — на рівні бідності, 7 мільйонів — злиденності. А доповідь Програми розвитку ООН попереджає: якщо ситуація не зміниться, у 2015 році нас буде 43 мільйони чоловік. Але проблема смерті (грошей на поховання) виявляється не менш серйозною, ніж проблема (!) народження. Мабуть, настав час щось робити. Не варто озиратися.

Олександр СОЛОНЕЦЬ

●

ОБРІЇ «МОЛОДОЇ ПРОСВІТИ»

ПРОПОНУЮ ДИСКУСІЮ

ОДНА РЕАЛЬНІСТЬ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ УКРАЇНЦІВ

Про молодь як надію України говорять у тому сенсі, що лише вона здатна зробити для Української держави те, чого ніяк не можуть домогтися люди з досвідом життя. Кажуть, що старшому поколінню заважає саме цей досвід, набутий за час існування імперії СРСР. Насправді ж причиною є радше відсутність досвіду вільної діяльності, досвіду демократії в природному національному середовищі. Те, що відбувається в українському суспільстві впродовж останніх десяти років, на жаль, не є тим взірцем, на якому може виховуватись українська молодь, наша надія. Адже процес виховання є переважно наслідуванням (мимовільним) поведінки родичів. Старше покоління, виховане радянською системою, спроможне щиро сприймати незалежність України, виголошувати чудові промови і звернення, будувати прекрасні проекти, але воно не звикло діяти самостійно й організовано. Це високоінтелектуальні, освічені люди, здатні добре працювати в умовах жорсткого підпорядкування, і в умовах свободи вони стають важкокерованими індивідуалами. Це зрозуміло багатьом, а переучуватися, вчитися азів справжньої громадської діяльності важко, особливо солідним людям з досвідом і певним авторитетом. Тривалий досвід роботи в "Просвіті" переконав мене в тому, що більшість подібних людей шукають у громадській діяльності особистого самовираження і значно менше переймаються проблемами розбудови організації. Але ж сила організації не в проводі, а в розгалуженій і активній структурі осередків, чіткості й регламентації діяльності. Отже, необхідне постійне навчання й вишкіл активістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне середовище, споконвіку зручне і властиве для українців. Тоталітарна система позбавила це покоління українців справжнього досвіду життя в національній громаді, який мали наші предки. Нове покоління, полишене саме не себе, не має взірця для самовіднови, тому має проблеми з облаштуванням власного життя, зручного для українців і всіх громадян України. Потрібен стандарт українського способу життя, здатний опанувати життям порізнених українців, і це хтось потім назве національною ідеєю. Задля того, щоб стати першими українцями без комплексів, перемагаючим поколінням, молодь повинна вже зараз учитись опановувати життєві ситуації і керувати своїм народом для загального блага, протидіяти й витісняти на узбіччя все агресивно-чужорідне, переймати владу над суспільними процесами й державою. Молодь повинна стати радикально діяльною, а не балакаючою елітою. Для цього вона повинна пройти вишкіл і відбір. А головне — вона повинна навчитись працювати в громадських структурах по-справжньому, на рівні світових стандартів і навіть краще. Важливо, щоб молоді повірили, що громадська робота — не є пустою тратою часу і підносить людину на значно вищий рівень над загалом.

Прагнення щось заробити не повинно для молодих українців заступити бажання стати вище над загалом, керувати і свідомо підпорядковуватися заради встановлення справедливого порядку, основаного на Конституції і сподіваннях предків. Якщо молоде покоління не зможе осягнути свою місію через природну для недосвідчених людей недалекоглядність, завтра належні їм керівні позиції займуть молоді послідовники — нащадки багатьох теперішніх зверхників, байдужих до української мови і долі українця.

ЯК ВТІЛИТИ ІДЕЮ ПЕРЕТИНУ ПОКОЛІНЬ? ЧЕРЕЗ "ПРОСВІТУ"

"Просвіта" повинна зуміти донести кожному молодому українцеві просту істину: конечність боротьби за право бути самим собою і задоволеним життям, у громадській активності і прагненні до вершин влади та впливу. Саме тому до громадського молодіжного руху нам потрібно ставитися з особливою увагою і не тішити себе тим, як удало вони копіюють нас. Практика показує, що без тісного ділового контакту, співпраці і координації дій організаціями-наставниками молодіжні організації поступово згасають. Набагато важливіше навчити молодь самостійно будувати власні громадські структури, ніж розраховувати на них як на опору при чергових виборах. "Молода Просвіта" може бути такою школою за умови, що активна молодь пройде вишкіл у "Просвіті", навчаючись у школі. Тоді студентська молодь, яку часто залучають політики у свої молодіжні філіали, мала б тверді просвітянські орієнтири і не полишала "Просвіту". Без шкільної просвітянської діяльності не буде стабільно активної "Молодої Просвіти" студентської молоді. Підготовлена молодь повинна з часом перебрати управління "Просвітою".

У співпраці "Молодої Просвіти" і ВУТ "Просвіта" має бути більше чіткості, що варто відобразити в програмних документах і Статуті "Молодої Просвіти". Хоча студентська молодь здатна бути вельми незалежною, шкільна просвітянська молодь не може обійтися без допомоги досвідчених просвітян. При цьому треба мати на увазі, що шкільна і студентська молодь повинні бути в єдиному просвітянському об'єднанні організації. Роз'єднувати ці групи недоцільно, бо з часом одна з них поповнює членством другу. Саме традиційна "Просвіта" готова прийняти до себе молодь, здатну діяти самостійно. Не годиться будувати стосунки між віковими градаціями "Просвіти" як між окремими організаціями, вони повинні органічно охоплюватися структурою ВУТ "Просвіта" і це має відображатися в установчих документах (Статуті, Програмі). Статут ВУТ "Просвіта" не встановлює вікових обмежень членства в організації, а його розділ 4 передбачає створення молодіжних організацій при первинних осередках і такі ж об'єднання при районних, міських та обласних об'єднаннях "Просвіти".

Отже, об'єднання "Молодої Просвіти", які мають власні статути, ВУТ "Просвіта" може розглядати як просвітянські об'єднання або колективних членів. Формальні стосунки з чільною організацією повинні визначатися статутами об'єднань "Молодої Просвіти". Проаналізувавши Статут Івано-Франківської обласної організації "Молодої Просвіти", дійшов висновку, що його варто вдосконалити з урахуванням існуючого досвіду діяльності. Для полегшення сприйняття ідеї просвітництва школярами можна було б значно конкретизувати програмний розділ Статуту. "Молода Просвіта" має вже сформовану всеукраїнську структуру, тому всі зміни варто вносити без суттєвого порушення структурної будови організації. Принциповим питанням, яке варто погодити на всеукраїнському рівні, є встановлення єдиного порядку входження "Молодої Просвіти" в структуру ВУТ "Просвіта". Формалізація діяльності "Молодої Просвіти" та її стосунків з головною організацією є природним процесом як підсумок становлення молодої організації і своєрідним настроюванням "годинникового механізму" системи всієї "Просвіти".

Суспільні процеси тепер ідуть швидко і без постійної модернізації організації не обійтись. Тим паче, що "Просвіта" мусить бути готовою сама і разом з молодіжним крилом, колективними членами і прихильниками до тривалої наступальної дії. У такій ситуації важливо не стільки вчиняти яскраві акції, скільки збудувати чітку дієву структуру, здатну контролювати ситуацію у сфері духовного і культурного життя нації, функціонування мови і щоденно ефективно реагувати на кожний негативний чинник. Успіхом можна буде вважати вироблення щоденної звички кожного українця належно реагувати на все, що шкодить його звичаю і мові. Звісно, звичку поводитися твердо і гідно найкраще виховувати змолоду, в "Молодій Просвіті". Тому на часі активне створення осередків "Молодої Просвіти" передовсім у школах, ліцеях, гімназіях. Зміцнення потребують і осередки студентської колоді. А потім варто скликати загальний підсумковий збір-конференцію, щоб внести конче потрібні корективи в документи організації, продиктовані часом і результатами діяльності.

З метою започаткувати предметну дискусію пропоную власні формулювання пакетів Статуту "Молодої Просвіти" (обласної організації), залишаючи незмінними усталені принципи структурної побудови організації. Пакет коректив до загальних положень Статуту:

— обласна організація "Молода Просвіта" (надалі МП) є добровільним громадським об'єднанням української молоді у складі обласного об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" (надалі ВУТ "Просвіта"). МП є засобом організованої участі молоді в українському культурно-національному відродженні, осередком самовдосконалення і самореалізації молодого покоління українців, готує молодь до практичної активної громадської діяльності.

— МП здійснює свою діяльність за цим Статутом, а також керується Статутом ВУТ "Просвіта", статутами обласного та районних і міських об'єднань ВУТ "Просвіта", Конституцією та чинним законодавством.

— обласна організація МП та її районні і міські організації координують свою діяльність з відповідними об'єднаннями ВУТ "Просвіта" через голів організацій МП (як повноправних членів рад ВУТ "Просвіта") і провідників із числа досвідчених членів ВУТ "Просвіта".

Пакет коректив місії і завдань "Молодої Просвіти":

— Метою діяльності МП є реалізація творчих можливостей і конституційних прав української молоді шляхом організованої спільної діяльності в єдиній структурі "Просвіти", активна участь молоді у відновленні самобутності і потужному розвитку української громади, утвердженні національної державності. Молоді просвітяни є активним українцями, молодою елітою нації, які готуються перебрати керівництво в усіх галузях суспільної діяльності і визначати шлях розвитку держави.

— Головними завданнями МП є:

а) застосовувати знання і здібності молодих українців для відтворення на рідній землі сучасного українського способу життя, основаного на духовних і культурних традиціях предків;

б) навчитись організовано діяти для блага України, здобути досвід роботи в громадській організації, щоб надалі перейняти керівництво господарським, культурним життям суспільства й державотворення;

в) усіма силами, щоденною дією домогтися першості державної мови в усіх галузях життя народу на всій території України, в офіційній і публічній діяльності, особистому спілкуванні, вимагати від оточуючих поваги до української мови;

г) здійснювати просвіту і запроваджувати український спосіб життя серед молоді, дбати про розвиток національної культури й духовності;

ґ) бути добрими християнами, шанувати своїх родичів, дбати про злагоду і порозуміння між українцями;

д) всіма законними засобами захищати честь, гідність і права українця;

е) всебічно співпрацювати з усіма українськими молодіжними організаціями з метою залучення їх до підтримки місії "Молодої Просвіти";

є) підтримка своїх членів і симпатиків усіма наявними засобами організації та з допомогою ВУТ "Просвіта", лобіювання інтересів української молоді в державних та суспільних структурах;

ж) сприяння навчанню та належному працевлаштуванню талановитої української молоді.

Зважаючи на особливість "Молодої Просвіти" як молодіжної організації, варто внести корективи стосовно колективних членів, які повинні бути винятково молодіжними організаціями, творчими спілками і групами та їх об'єднаннями, мета і завдання яких погоджуються з місією "Молодої Просвіти".

Варто внести до Статуту "Молодої Просвіти" пункт про право молодого просвітянина вважати себе членом ВУТ "Просвіта" і оформити фіксоване членство. Важливо продумати такий організаційний механізм, який не робив би різниці між молодими і дорослими просвітянами, адже немає вікових обмежень для членів "Просвіти".

На завершення хочу викласти своє бачення обов'язків молодого просвітянина, які повинні бути в статутах сформульовані якнайповніше. До традиційно прийнятих завдань варто додати:

— власною працею і силою молодого завзяття домагатися цілей, закладених у цьому Статуті, зростати разом з нацією;

— свідомо дотримуватися порядку й дисципліни, виконувати завдання проводу, бо це гарантія успіху, сили організації, особистого успіху кожного її члена;

— бути активним учасником процесів, що відбуваються в українському суспільстві, аналізувати, думати, грамотно і мотивовано реагувати, домагатися добрих перемін, постійно читати всю просвітянську пресу, інформацію МП і ВУТ "Просвіта";

— утверджувати власну гідність і причетність до багатьох поколінь українців через вивчення історії й культури краю, сприяти інформуванню оточуючих;

— брати участь в акціях і заходах МП і "Просвіти", готуватися до самостійної діяльності в "Просвіті";

— знати правові засади і домагатися конституційного порядку функціонування державної мови, невідступно запобігати порушенням порядку функціонування української мови та інших мов;

— дбати, щоб дозвілля мало глибокий національний зміст;

— активно відзначати українські свята і дотримуватися традицій;

— добре знати рідну мову і рішуче домагатися поваги до неї від оточуючих;

— бути взірцем у навчанні і громадській діяльності задля власного розвитку і загального поступу української громади;

— бути чесним, ретельним, доброзичливим, керуватися християнською мораллю;

— вивчати діяльність "Просвіти", українських патріотичних організацій, розвивати молодіжний просвітянський рух, знати родоводи національних діячів та своїх предків.

Завершуючи свої роздуми про "Молоду Просвіту", хочу ще раз підкреслити те, що "Молода Просвіта" повинна починатися зі школи і без шкільних осередків не буде "Просвіти" студентської молоді. Осередки "Просвіти" в школах повинні створюватися під методичним керівництвом досвідчених просвітян, підібраних не за особистим бажанням, а після спеціальної підготовки. "Молода Просвіта" — це надія нашого народу, який до власної волі пройшов непростий шлях, вкритий жертвами багатьох поколінь і осяяний сподіваннями мільйонів українців. Допомогти "Молодій Просвіті" стати на ноги — справа нашої честі. Отож розраховую на широку дискусію й особисту причетність кожного просвітянина до цієї надзвичайно важливої справи.

Володимир ФЕРЕНЦ,
● заступник голови правління Івано-Франківського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта"

ЗНАЙОМТЕСЬ — УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ «ХРОНІКА-2000»!

(Видання, яке висвітлює глибинні проблеми української культури в їх історичному розвитку)

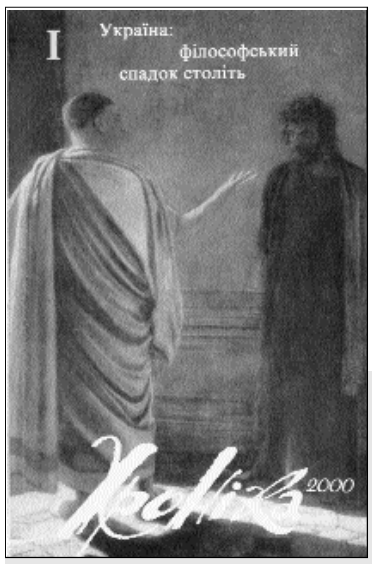

В альманасі друкуються найвидатніші твори української філософської, мистецтвознавчої та літературознавчої думки. Публікація пам'яток подається з докладними коментарями відомих фахівців.

Основні рубрики альманаху: "Духовний космос українців", "Уроки християнської думки", "Між Сходом і Заходом", "Карби світової думки", "У світлі культурології", "З прочинених спецфондів", "Український стиль у мистецтві".

Коло авторів охоплює найславетніші імена від Феодосія Печерського, Лазаря Барановича, Юрія Немирича, Афанасія Кальнофойського до Володимира Вернадського, Дмитра Донцова, Симона Петлюри, В'ячеслава Липинського, Юрія Липи, Євгена Маланюка.

Сучасна думка України представлена працями Омеляна Пріцака, Григорія Логвина, Михайла Брайчевського, Григорія Костюка, Дмитра Горбачова, Платона Білецького, Дмитра Наливайка, Валерія Шевчука.

На сторінках альманаху читач познайомився вперше — або в перекладі сучасною українською мовою — з "Велесовою книгою", "Подорожнім діарієм" Пилипа Орлика, "Київським щоденником" Патрика Гордона, есе Вольтера "Про Україну", "Хутірською філософією" Пантелеймона Куліша, працями Олександра Вальтмана "Аттила та Русь IV—V сторіч", Василя Пачовського "Конструктивні ідеї державності та космічна місія української нації", Юліана Вассияна "Степовий Сфінкс" та "Назад до Шевченка", працями Омеляна Партицького, Тадея Рильського, Олександра Шульгина, Дмитра Яворницького, Михайла Тарновського, Сергія Шелухина, Ігоря Костецького, мистецькими трактатами Василя Кричевського, Олександра Архипенка, Казимира Малевича, Давида Бурлюка, Миколи Філянського, Олександра Богомазова, Георгія Нарбута.

Із 1992 року вийшло 24 випуски альманаху. Кожен із них — багато ілюстрований. Видання набуло популярності в колах науковців, діячів культури, працівників освіти, серед студенства та української молоді.

Редакція газети "Слово Просвіти" подає компетентну думку науковців про це видання.

Ігор МОЙСЕЇВ

У ПОШУКАХ ФІЛОСОФСЬКОГО ФЕНОМЕНУ УКРАЇНИ

На наш погляд, 37—40 випуски українського культурологічного альманаху "Хроніка-2000" є свого роду бестселером книговидань України. Чи не вперше в Новий час (мається на увазі 10-річчя проголошення Незалежності Україною) альманах наважується на своїх сторінках системно друкувати наукові дослідження основ феномену духовності українського народу, його національної філософії. Редколегія (головний редактор — Ю. Буряк) сміливо й аргументовано через ґрунтовні наукові розвідки українських мислителів різних часів (XI—XX ст.), з різною географією (Київ, Львів, Мюнхен) прагне повернути філософську думку України як світові, світовій культурі, так і самим собі. Адже в університетах Західних країн та Америки вивчають праці, наприклад, Г. Лебона щодо формування національної психології, а поза увагою залишаються не менш цікаві й надзвичайно глибокі дослідження В. Вернадського і Д. Чижевського з цієї проблематики. Тож постає нагальне завдання щодо виправлення усталено-збайдужілих традицій т. зв. цивілізованого світу, який часто дивиться на нас, нашу культуру через тенденційні російські шовіністичні окуляри, намагаючись не помічати її самобутності й величі. На користь цього факту свідчать усі без винятку праці: як професорів Київської духовної школи (наприклад, І. Борисов, Ф. Авсенєв, Г. Шпет), так і хроніки початку XI—XVIII ст. — до найновітніших часів (приміром, роздуми автора проекту А. Толстоухова щодо місця культури, людського фактору або невідомі читачеві погляди О. Гідярова, В. Олексюка чи І. Тукаленко та багато інших).

Видання високопрофесійне за структурою, змістом матеріалу. Вдалий підбір усіх без винятку праць розкриває могутню інтелектуальну потенцію українських мислителів різних часів, шкіл, напрямків. Читачеві дають змогу ознайомитись з маловідомими або зовсім невідомими роботами таких авторів, як М. Шлемкевич, О. Олесницький, Є. Пизюр, І. Куташ, Ф. Степун, М. Фаров, О. Бучинський, К. Чехович та багатьох інших.

Альманах повертає українську філософську думку передусім нам, українцям. Адже ми втратили стільки з духовного скарбу, що далі тенденція такого "неусвідомленого буття" може стати загрозою знищення нації. Через філософські праці американців, росіян, німців ми вчимося мудрості, хоча маємо не гірші власні.

Цікавим є спосіб компонування текстів. Оригінальні праці українських філософів минулого подаються разом з текстами сучасних теоретиків, істориків філософії. Особливо це показово щодо публікації праці Д. Чижевського "Сімнадцяте сторіччя в духовній історії України", філософа, що жив і працював через три століття після доби бароко, яку досліджував. Праці Д. Чижевського, І. Головінського, В. Яніва та інших вчених, які працювали і публікувалися за кордоном, складають особливу цінність видання "Хроніки-2000". Йдеться не лише про недоступність їхніх текстів для молодих науковців, а й про перебування їхніх поглядів у контексті європейських наукових шкіл, знайомство з найсвіжішими працями світових гуманітаріїв.

Слід також зауважити, що праця Д.Чижевського, подана в альманасі, надзвичайно актуальна. Поза проведенням паралелей і відшукуванням аналогій між культурою бароко і українською сучасністю, проблеми надіндивідуального, національного, які розглядає дослідник, звучать, як на нашу думку, дуже гостро: "За часів бароко не зникають цілком скептики, матеріалісти та атеїсти: але для них тепер у центрі ... стоїть уже не людський індивід, а надіндивідуальне — людина натомість відходить на другий план як пасивний та несамостійний продукт матеріального буття, як дрібна та незначна одиниця в потоці невпинної історичної зміни". За часів бароко людська особистість чи не вперше усвідомлює ті проблеми, від яких страждатиме протягом усього XX ст. — масовість, безсилля людської одиниці перед загальним, навіть вселенським.

Окремо слід сказати про чудову мову видання, тобто високопрофесійну роботу наукових редакторів часопису. Постійні читачі альманаху помітили значний прогрес видання як кількісно, так і якісно. Тому впевнено можна стверджувати про перспективність проекту "Хроніка-2000", його актуальність, новизну.

Залишається побажати керівнику проекту "Хроніка-2000", членам редколегії, колективу стабільності, наполегливості у святій справі піднесення вагомості філософської думки у світі, утвердження української національної духовної свободи, що ґрунтується на науковому осягненні універсальних космічних законів, які й визначають закони нашого життя.

СПАДКОЄМЦІ І ПІЗНАВАЧІ ФІЛОСОФСЬКОЇ УКРАЇНИ

Тим, хто запитує, що в нас є незалежним — підприємства? фінанси? школа? журналістика? і т. д., — тепер можна показати двотомник "Хроніка—2000", № 37—38, № 39—40 і відповісти: ми маємо незалежну філософію. А саме: незалежну від інституційного академізму і комплексу меншовартості, від вампіризму тієї чи іншої ідеології та зажерливого Хроносу, — філософію з власним національним обличчям і потужною інтелектуальною традицією.

Це немало. Бо матір усіх наук — "любов до мудрості" значною мірою визначає пульсацію серця культури та напругу самоусвідомлення — і людини, і суспільства. У цьому відношенні двотомник є питомим внеском до національної ідеї — духовного стрижня, консолідаційного чинника і вольового рушія. І студент, і кожен, хто "спраглий до істини", одержує імпульс, аби збагнути себе на рівні історичного процесу як його спадкоємець і учасник. "Україна: філософський спадок століть" (гасло книг) — це насамперед акт самопізнання нації, а водночас і підстава для гідності, "більшевартості" свідомих українців.

Знаний альманах, його укладачі й автори, "Центр практичної філософії", що його очолює Анатолій Толстоухов, здійснили знаменну працю: вперше так міська і панорамно представили світові 1000 років національної допитливої думки. Діапазон — від Іларіона Київського (XI ст.) до генерації шістдесятників XX ст. Понад 100 статей різнобічно висвітлюють шляхи і розгалуження світоглядних пошуків. Уже задум проекту вражає масштабністю: зібрати, зосередити, прокоментувати та оприлюднити чи не все найцінніше з вітчизняного любомудрія.

Звісно, таке амбітне завдання ніде прямо не декларуване. Автори скромні й коректні. Але фактичний обсяг двотомника (1600 сторінок), його часові та географічні обрії, проблемні виміри говорять самі за себе. Змістовий корпус текстів близький до всеосяжності (у межах контуру: "спадок століть"). Ще ніколи інтелектуальна Україна настільки виразно не бачила себе в історико-філософському дзеркалі.

Перший розділ — "Основи української ментальності". Такий вступ для нас незвичний, але він абсолютно виправданий. Уже зі статей Л. Миколаєнко "Український степ...", М. Боровського "Любов до природи..." відчуваються пахощі землі, дух підсоння — геобіоценозний чинник етнічної самобутності. Звідси (значною мірою) виростають особливості світобачення, характеру та ідеалу, окреслені за поглядами І. Мірчука, І. Гончаренка, В. Яніва. Так закладено фундамент: менталітет як основа, ґрунт, детермінанта філософського мислення.

Другий резон вступного розділу — окреслити суб'єкт історико-культурного процесу в його проблемно-мисленнєвій специфіці та інтенціях.

Далі йдуть уступи І.Огієнка про візантійський вплив і начерк В. Щурата зі "знаковим" висновком: "...Україна вже в перші два віки свого духовного життя дихала тією самою науковою атмосферою, оперувала тими самими найвищими поняттями філософії, що й сучасна їй Західна Європа" (с. 130).

Наступні розділи хроніки: XI—XVIII ст., XIX ст., XX ст. Упорядники, ясна річ, уникали дублювати хрестоматію "Історія філософії України" (К., 1993) та ін. Сказати "доповнили" — замало. Щодо попередників — проклали нібито паралельний самостійний шлях, вибрукуваний класичними, але малознаними текстами. Взагалі, головний здобуток видання — актуалізація скарбів, які "пішли в землю" через нашарування часів або досі "не перепливли океан", зродившись на еміграційному березі. Тепер, "повторно відкриті" і послідовно розташовані, вони не тільки формують логіку розвитку, а й кумулюють теоретичний потенціал, справді гідний нашої землі, історії та ідеї Незалежності.

Тут можна б навести десятки імен і назв, перекладів і напрямів, які заінтригують і порадують кожного фахівця.

Філософія, одним словом кажучи, — це рефлексія. Принцип рефлексії плідно застосовуваний у комплектуванні томів. Наприклад, фрагмент зі Сковороди і поряд стаття Д. Куташа (Вінніпег) про категорію щастя у Сковороди. Або філософія А. Шпіра, яка подана в оцінках і враженнях І. Румера та М. Пулевича. Погляд осторонь найздобутливий, — чи сучасника, котрому запам'ятався образ філософа, чи дослідника, котрий відтворює його дух. Розділ "Хроніка XIX ст." та ін. значною мірою побудовані за рефлексивною засадою "про". Причому ті, хто висвітлював сторінки історії, самі вже стали історією (В. Петров, В. Зіньківський та ін.). **Виникає переплетення "оригіналів" та інтерпретацій, коловий рух самоусвідомлюваного, а тому живого, оновлюваного, зв'язного процесу.** Не зважусь підстрілювати трюїзм про "двох зайців", але ефект подвійного зацікавлення виникає.

XX століття України, яке розщепилося на тутешнє та еміграційне, вже саме по собі схиляє до філософування, до осмислення такої долі, до самооцінки осторонь. Хід вітчизняної думки ззовні, здалеку характеризують В. Асмус, Д. Чижевський (поряд стаття Є. Пизюра про Д. Чижевського), М. Шлемкевич (поряд стаття О. Кульчицького про М. Шлемкевича, далі ще одна О. Олесницького), П. Голубенко, В. Барка, В. Січинський, О. Пріцак, В. Горбачевський, Б. Романенчук, Б. Цимбалістий, В. Липинський (поряд стаття про нього) та ін. Колись А. Тойнбі "відхід і повернення" кваліфікував як механізм історії. "Повернення" з екзилю на Батьківщину потужного корпусу імен і праць мусить надати поштовху нашому "механізмові". Вони бо несуть з собою дух свободи, самостійність суджень, об'єктивний аналіз і вболівальне плекання.

Уперше у двотомнику зарубіжну українську філософію презентовано настільки комплексно і питомо. Напрошується думка, що нашому "тубільному" інтелектуалізмові **запропоновано діалог з "потойбічною" альтернативно-доповнювальною половиною як категоричну умову можливості наступного розвитку.** Розвитку, повторюю, ідентифікованого, самобутнього, серцевинного, — на противагу розхристаній еклектиці безлічі сучасних впливів.

Певна річ, при бажанні можна засперечатися щодо багатьох нюансів і принципів, але залишмо ту "особливість національної кухні" (і вдачі) демонструвати політикам. Читач бо одержав дуже корисний набуток, а історико-філософський процес — нові обшири на дослідження та освоєння. Укладачі, співавтори, редакція не пожалкували зусиль, сумлінно опорядили видання. Добрий дизайн, ілюстрації тощо. Зроблено з любов'ю.

БОРЩАГІВЦІ ВИСТОЯЛИ У ВАЖКІЙ БОРОТЬБІ

Події, які впродовж шести останніх років відбулися на Борщагівському хіміко-фармацевтичному заводі, яскраво не тільки відобразили суть і мотивації діяльності верховодів нинішньої системи управління економікою в Україні як системи криміналізованої, а й подали досить рідкісний приклад згуртованості, стійкості та витривалості колективу підприємства у боротьбі за свої права.

Закінчення.
Початок у числі 30 за 2001 рік

ЗВИЧАЙНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГАНГСТЕРИЗМ

Про те, що людину у нас можна вбити і злочинця не буде знайдено, — відомо всім. Як і про те, що багато людей в Україні взагалі зникає безвісти.

Наприкінці 1999 року ситуація на БХФЗ начебто стабілізувалася. Всі карні справи було закрито (переважно "за відсутністю складу злочину"), колектив поступово набирав обертів у виробництві. Але, раптом, без жодних на те підстав, всі попередні закриті карні справи знову було порушено і почався шалений тиск на керівництво підприємства.

Знову — перевірки, виклики до слідчих, вилучення документів, неможливість нормально працювати. З'явився і новий елемент — погрози керівництву. Вони надходили на завод від дуже впливових осіб у різній формі, але їхній зміст був один: або віддасте завод "без ексцесів", або… жодна міліція вас не знайде.

Ситуація здавалася безвихідною. Все вказувало на те, що рішення про "прихватизацію" (за будь-яку ціну, не зважаючи на ціну людського життя) надзвичайно прибуткового підприємства прийнято в дуже впливових сферах, боротися з якими — безнадійно.

Але колектив все одно не поступився. Вийшли всім заводом у пікет до Верховної Ради, вимагаючи захисту від "наїзду". Підняли пресу і телебачення, обклеїли вхід до підприємства плакатами і транспарантами: "Дайте БХФЗ спокійно працювати!", "НІ — інвесторам-шахраям!"

На моє запитання про причини такої прискіпливої уваги до заводу з боку правоохоронців заступник генерального директора заводу з комерційних питань Є. Сова тоді відповів: "Очевидно, ми дуже подобаємося не тільки американським лжеінвесторам, а й деяким можновладцям. Ми однозначно визначаємо, що тут працюють скорумповані українські чиновники за американські гроші. Проти нас ведеться війна, подається відверта брехня та бруд на телебаченні і радіо, у пресі… Ми — найкращий завод у галузі і ми потрібні народу України. Ми ніколи ні у кого нічого не крали, а тому стоятимемо за правду до кінця!"

А заступник генерального директора з науки А. Шаламай тоді ж пояснив, що однією з головних причин такого підвищеного "інтересу" західних бізнесменів, яких підтримує вітчизняне скорумповане чиновництво, — високий рівень ефективності лікувальних препаратів, розроблених на БХФЗ, а отже, завод є небажаним конкурентом для імпортних компаній.

Так, дійсно, на Заході вже тоді добре знали, що продукція БХФЗ за багатьма фармакологічними параметрами є кращою, ніж імпортні препарати такого самого функціонального призначення.

Тим часом, тиск на колектив заводу, а особливо на його керівництво, чимдалі посилювався. Влітку 2000 року, коли агресивність гангстерів від влади набула особливо різких і ультимативних форм, із прямими погрозами життю, керівництво підприємства приймає рішення, щоб генеральний директор БХФЗ Л. Безпалько, разом зі своєю сім'єю, на певний час відійшли від справ у безпечне місце.

ПІСЛЯ П'ЯТНАДЦЯТИ МІСЯЦІВ У СХРОНІ

Читачі, вочевидь, розуміють, що в нашій корумповано-криміналізованій державі, де будь-яка людина може невинно постраждати, в тому числі від правоохоронців, преса не є вільною у можливостях висловлювати всю правду.

Правду, звичайно, можна опублікувати. Але потім почнуться суди "за образу честі й гідності"; причому позов подають, зазвичай, ті, хто давно втратив честь і гідність, але має владу. Владу, яку трактує вище закону, та гроші, за які, як вважає, може купити все. Навіть суд. А отже, газету (і про це переконливо свідчить практика судочинства) в наших нинішніх умовах можна просто задавити астрономічними фінансовими вимогами компенсації "за моральні втрати" отих самих "ображених", яким однаково кого вбити — людину чи муху.

Тому тут фігурує лише прізвище Л. Безпалько — жінки, матері, лікаря, керівника колективу — Людини з Великої Літери, Великої совісті, Великої відповідальності і Великої правди. Для того, щоб увільнитися від переслідувань з боку шантажистів, у Людмили Василівни залишалося кілька годин. Слава Богу, цього вистачило.

З'явився час на те, щоб добре подумати, осмислити, перевірити свою життєву позицію і вчинки. Нині Людмила Василівна на газети не може дивитися — начиталася до обридливості. Періодично отримували повідомлення про стан справ на заводі. Через деякий час дізналися, що їх уже розшукують через Інтерпол. Дізналися також, що вже відпали прямі загрози життю. Вирішили повернутися.

"Я не хотіла б зараз говорити про ті майже півтора року нашого тяжкого життя, так само, як і про ті карні справи, які ще не закрито. Є таємниця слідства, а з мене ще не знято обвинувачення", — пояснює Людмила Василівна.

Ми знову сидимо у її просторому й затишному кабінеті на заводі та розмовляємо про поточні виробничі справи в Україні і на підприємстві.

А справи в нашій країні такі, що чи не найбільшу частку експортних надходжень до бюджету держави впродовж останніх років дає хімічне виробництво мінеральних добрив і металургія. І відомо чому: західним компаніям набагато вигідніше придбати у нас готовий метал, а водночас уберегти свої країни від погіршення екології, а себе — від штрафів за це погіршення. Нехай уже Україна спеціалізується на брудному й важкому металургійному циклі (від видобутку руди та вугілля, далі — через допотопні коксові батареї і доменний процес до виплавки сталі і прокату), забруднюючи атмосферу і землю окислами та продаючи метал за долари тонами.

Натомість Захід спеціалізується на тендітному і прецизійному фармацевтичному виробництві, продукція якого реалізується за долари на міліграми.

ЛІКИ — ЦЕ НЕ ТРУБИ І НЕ ПРОКАТ

Фармацевтичні заводи у вільному капіталістичному світі дають великий зиск. Можна було б і в Україні поставити фармацевтичне виробництво на ефективний рівень, знизити ціни на ліки і, тим самим, великою мірою, зняти соціальну напругу, яка виникає в суспільстві внаслідок того, що більшості населення ледве вистачає грошей на харчування, сплату житла і придбання сякої-такої одежини. Тому про дорогі імпортні ліки тут уже немає мови.

— Яким чином можна вийти з цієї ситуації? *— питаю у Людмили Василівни.*

— Дуже просто. Москва, наприклад, познімала всі податки з російських ліків. Тепер ми не можемо конкурувати з російськими препаратами на всьому просторі СНД. Росія економічно витіснила наші ліки. Так що навіть у разі реконструкції та вдосконалення підприємств української фармацевтичної промисловості, позитивну віддачу можемо отримати лише за умов створення сприятливого податково-ринкового клімату для української лікарської продукції.

— Чи тільки цього було б достатньо? Адже фактом є, що наші заводи працюють ще за совєцькими технологічними стандартами…

— Так, для товарної експансії в Європу і світ треба освоїти виробництво в системі JMP — точна медична практика. Ми вже знаємо, що це таке. Вивчили цю науку на заводах Європи і США. Але для її запровадження потрібні гроші, пільгові кредити, яких нам не дають. Немає ані державних програм, ані власної української JMP, немає законів.

Генеральний директор БХФЗ
Людмила Василівна Безпалько

Труби і прокат виходять на міжнародний ринок, бо мають сертифікати. Ліки — не мають. Якби мали, більше зиску принесли б державі.

— Тут бачимо, Людмило Василівно, абсолютну розбіжність інтересів: ті аферисти, котрі хотіли загарбати завод, думали лише про зиск, а Ви думаєте про те, як ефективно працювати, щоб хворі могли придбати конкурентоспроможні дешеві й гарантовані ліки БХФЗ та ще й збільшити бюджет держави. Що конкретно в цьому плані зроблено колективом заводу за останній час?

— Протягом останніх півтора року нам випало доводити в різних інстанціях, що ми не злодії. Врешті, маємо підстави подякувати нашому меру О. Омельченку і Президенту Л. Кучмі, котрі своїм втручанням захистили нас. Вони приїхали на завод і на місці вирішили важливі питання нашої діяльності, в тому числі й питання викупу за наші гроші додаткової території під виробничі цехи і відведення дороги за нашим проектом. А це сприятиме переходу на систему JMP. Бо JMP — це абсолютна чистота.

— Людмило Василівно, це територіально-виробнича стратегія розвитку. А власне — ліки?

— У нас з'явилися нові, чудові, оригінальні українські препарати, серед яких хотіла б назвати кратал для лікування серця. На підході — тривалуман, який є дуже ефективним заспокійливим засобом (на основі рослини трифоль). Узагалі, ми взяли курс на виготовлення українських ліків з рослинної сировини. В тому числі, використовуємо досвід наших пращурів, підсилений сучасними технологіями. Нещодавно ми розробили прекрасний препарат альтан для лікування захворювань шлунку. Високий потенціал української фармацевтичної науки дозволяє нам зараз створювати ліки з унікальними властивостями. Гадаю, що мало в яких країнах світу є фармацевти такого високого рівня, як в Україні.

РОЗВИВАЮЧИ ЕФЕКТИВНЕ ПАРТНЕРСТВО

— Як вирішуєте питання з рослинною сировиною? Народ досі боїться Чорнобиля…

— Саме за роки незалежності натуральну сировину почали вирощувати і виготовляти в Україні. Купуємо трави в Криму, де відновлено й розширено плантації, в південних областях. Є сировина, якої потрібно тоннами, а є й така, що її вистачить кілька кілограмів

ПІДНІМАЙМОСЯ З КОЛІН!

на рік виробництва. Намагаємося задіяти величезні потужності українських фармацевтичних фабрик і хімічних заводів, лабораторії українських інститутів.

Вони мають величезні можливості для того, щоб сприяти перетворенню України у світову фармацевтичну державу. Але для цього треба не пригноблювати вітчизняні підприємства задля забаганок кількох занадто моторних бізнесменів, які взагалі байдужі до патріотизму, а треба сприяти розвиткові наших, справді величезних можливостей у галузі виробництва ліків.

— В Україні є фармацевтична наука, виробництво лікарської сировини і лікувальних препаратів. А виробничі кадри?

— Так, є велика потреба в кваліфікованих кадрах українських виробників, яких мають вчити в технікумах і ПТУ. Ми вже зараз готові створити в Україні тисячі нових робочих місць.

— 5 вересня на заводі відбулися збори акціонерів, які проголосили новий етап розвитку підприємства. В чому суть намічених змін?

— Понад 600 наших акціонерів прийняли одноголосне рішення про випуск додаткової емісії акцій в розмірі 30% для того, щоб продати цей пакет київській територіальній громаді, тобто в комунальну власність. Причому, живі гроші, які ми отримуємо від адміністрації О. Омельченка, одразу після реєстрації підуть виключно на розширення й модифікацію виробництва, на створення нових робочих місць. Проект у нас уже готовий. Люди довіряють команді О. Омельченка, бо його справи ми бачимо наочно.

Столична адміністрація також залучає низку київських підприємств до кооперації з нами, а це, знову-таки, нові робочі місця. Крім того, з міського бюджету закуповуватимуться ліки для киян, особливо для ветеранів, малозабезпечених, у лікарні, дитячі й навчальні заклади. Таким чином, міська влада чітко пов'язує розвиток вітчизняного виробництва в Києві та області з вирішенням соціальних проблем. Бачу, що ми будемо ефективними партнерами зі столичною адміністрацією і всією київською громадою.

— Отже, виходить, що ви разом з О. Омельченком переводите ситуацію конфлікту в ситуацію соціально-промислового розвитку?

— Київський голова добре зрозумів суть і сили конфлікту. З його боку також було не просто піти на розв'язання цього вузла.

— Що Ви побачили на "свіже" око, коли повернулися після п'ятнадцяти місяців?

— Перше, про що я подумала: я на цьому заводі прожила ціле життя — повних 36 років, з них 25 — директором. Прийшла сюди дівчинкою, яка не вступила до медінституту. Будувала завод, розвивала науку й виробництво та боролася за перемогу добра над злом, разом з усім колективом перетворюючи завод на сім'ю.

— Як Вас зустріли?

— Ой, сліз було!… Радості й сліз… За цей період наша заводська сім'я ще більше зміцніла. Пройшли випробування з честю. Полови було дуже мало. Біда поділила людей на дві категорії: переважну більшість, тобто тих, котрі рятували свою справу, своє дітище — завод; і тих, дуже небагатьох, які прагнули врятувати тільки себе. Я побачила силу та впевненість колективу, який з гідністю вийшов зі складних і тривалих випробувань.

— Людмило Василівно! Ось бачимо цікаву тенденцію на графіку Вашої біографії: 36 — 25 — 15. Пробачте, чи не думали про гідних спадкоємців справи Вашого життя?

— Думала. Причому, давно. І тому вже маю таких, випробуваних у вогні, воді і на мідних трубах. А головне: є колектив. Живий, розумний і мислячий.

— Чим зараз серце заспокоїлося?

— Закінчуються карні справи. Що стосується мене особисто і моєї родини, то ми не ховалися від правосуддя. Ми уникали кримінальних злочинців. Ми мали можливість подивитися на все це збоку, але завжди продовжували працювати. Праця для України

ВІВАТ, ПРИВАТ-ТЮРМА!..

— Пане-товаришу… е-е… начальнику… Даруйте, не знаю, як вас тепер величать.

— Я не якийсь там… пхе!.. — тюремщик. І навіть не начальник тюрми, як то іменується мій колега в подібних малосимпатичних державних закладах. І взагалі, в мене не банальна… пхе!.. — тюряга. І нікого ми в тюрмі не гноїмо, як то заведено в інших тюрмах… Навпаки, у нас так звані зеки набираються здоров'я, зміцнюють нервову систему і так далі… І сидять у нас не якісь там… пхе!…— тюряжники, а — заслужені, достойні люди. Тому в нас не арештанти, не ув'язнені і тим більше не зеки — ні і ні! У нас — клієнти. А клієнт, як відомо, завжди правий. Обслуговуючий персонал — зважте, обслуговуючий, — не якісь там наглядачі, конвой і т. д., — а — вожаті. Як ото колись у піонерів були. А я — шеф.

— О, шеф тюрми — це звучить!

— У нас усе звучить, бо ви, шановний майстре пера наших доблесних ЗМІ, знаходитесь у приват-тюрмі. Хоча зовні в нас уся атрибутика і колорит справжнього місця ув'язнення: мури з колючкою, вишки, камери з "глазками", режим… Але наш заклад платний. Кожен зек, тобто по-нашому клієнт, сам оплачує своє перебування в нас, як оплачують його в готелі, санаторії тощо.

— І скільки ж коштують ваші… е-е… послуги?

— Залежно від того, на який термін ви сядете, шановний.

— Я не збираюсь, пардон, сідати.

— Дарма, як мудрі кажуть: від суми та тюрми… Але це я так, до слова. Камери у нас різні — одиночні і для любителів… тусовок. Чи екзотики. Хто хоче відчути, що таке державна тюрма, тих у камеру на десять чоловік набиваємо по тридцять зеків. Всі камери з туалетами (за бажанням, для диваків, ставимо натуральну парашу і три дні її не виносимо), з душем, фінськими ваннами, різними там "панасоніками", не рахуючи кондиціонерів. За додаткову плату — вихід в Інтернет. Гуляй там до ранку! А хто бідніший, тому й камеру скромнішу…

— Тоді дозвольте запитання, шефе: в чому ж головна різниця між державними тюрмами і вашою, приватною?

— Тюрма, як ви знаєте, — місце ув'язнення, де перебувають особи засуджені, позбавлені волі. Або які знаходяться під судовим слідством. У моїй приват-тюрмі перебувають не засуджені особи і не ті, хто перебуває під слідством. До нас контингент не під конвоєм і не у "воронку" везуть, він сам до нас на "мерсах" підкочує…

— Даруйте, але чому вони добровільно пруться в тюрму?

— А це ви у них краще запитайте, чому їм, даруйте, забандюрилося посидіти в камері. Для декого це — підняття власного іміджу, політичного статусу — таких багато. Бо який же ти патріот, який борець за щастя трудящих, якщо сам не сидів, даруй, в тюрязі? І взагалі, хто за старого режиму не потрапив у зону, той зараз лікті кусає, бо він тепер наче людина другого ґатунку. А посидить у нас, ми йому довідочку: даний громадянин сидів за свої переконання в тюрмі "на посаді" зека. До нас, наприклад, охоче йдуть ті, хто збирається балотуватися в нардепи. За таких народ наш, хоч і кляне хапуг, мафіозі та олігархів, охоче голосує. Аяже, кандидат постраждав, такого треба вибрати, за правду сидить у тюрязі. І такий з нашої камери одразу ж на лаву у Верховній Раді пересідає. А далі — недоторканність, роби що хочеш… У нас часто переховуються боржники від своїх кредиторів. Іноді доходить до курйозів. Один, аби не повертати тисячу "зелених" боргу, сидить у нас уже п'ятий місяць, заплативши нам за це п'ятнадцять тисяч. Іноді переховуються в нас і гулящі чоловіки після сімейних розборок. Тут вони в повній безпеці від гніву своїх правовірних і єдиних. Часто просяться за ґрати поети.

— О-о, а ці… чого?

— Як — чого? Щоб потім під віршем поставити: "Написано в казематі". Як ото Шевченко ставив. Для таких у нас — але за додаткову плату, — окремі люкс-каземати… Для філософів наша камера, як бочка для Діогена. Хто сідає для своєрідної репетиції, аби підготувати себе морально, якщо доведеться їхати у "воронку" в державну…

— Скільки сидять?

— Кожний сам вибирає собі термін ув'язнення: від лічених днів до кількох місяців. А послуги, зважте, не дешеві — і все одно до нас черга. Для особливо грошовитих у нас навіть є п'ятизіркові камери на кшталт номерів у кращих готелях Європи. Вибравши таку п'ятизіркову камеру, наші клієнти, як ті коники-цвіркуни — тюрлюкають собі та й тюрлюкають, набуваючи іміджу борців за світле майбутнє чи минуле, за правду-матінку, за щастя трудящих і взагалі — патріотів. До речі, не хочете посидіти, га? Не соромтеся: журналіст, який не сидів за правду, ніби вже й не журналіст. А я з вас недорого візьму, сідайте.

"А мо' спробувати? — подумалось раптом мені. — А чого? Імідж зросте — за правду ж потерпав. Бо як у справжню тюрягу попаду, то вже, звісно, буде не те…"

●

ФУРОР НА ПСИ-ХИ

ФАНТАСТИЧНА ГУМОРЕСКА

Супер-галактичний розвідувальний астроліт класу ГУ-1 виринув із екстрапростору неподалік од третьої планети в системі дев'яти супутників теплої, але невеликої зірки. Між нею і планетою Пси-Хи в сузір'ї Колінвалу, звідки прибув астроліт, пролягла відстань у сотні світлових років.

Пілот корабля — Квак 136-й — відповідно до інструкції увімкнув захисне силове поле, яке робило астроліт невидимим, і знизився до кількакілометрової висоти.

Тут він привів у дію звукоприймальні автомати. За півгодини Квак 136-й уже знав, що ця планета населена, що називається вона Землею, а істоти, котрі на ній живуть, — людьми і що вони досягли в процесі еволюції чималих успіхів.

"Отже, — подумав Квак 136-й, поворушивши своїми щупальцями, — цілком можливо, наші наступні експедиції зможуть навіть законтактувати з ними. Як шкода, що я не маю права спуститися на планету! Нічого не вдієш: така вже доля розвідників…"

А втім, він недовго сумував із цього приводу. Інструкція вимагала одразу ж після звукової розвідки провести широкий телескопічний огляд нововідкритого об'єкту. Отож Квак 136-й натиснув кнопку кругового екрана, в який були вмонтовані потужні стереозбільшувачі.

Зойк захоплення вирвався з усіх його чотирьох ротів, коли він побачив Землю.

— Це фантастика, це казка, це справжній рай, — бурмотів Квак 136-й, гарячково оглядаючи планету. — Скільки живу, не бачив такої краси…

Проте вразили його не моря та океани, не гори й материки, не ліси й не засіяні ниви, і навіть не земні міста і містечка. Усе це — в такому ж чи приблизно в такому ж вигляді — він уже не раз бачив за довгі роки своїх космічних мандрів.

Вразило його інше.

Квак 136-й побачив на поверхні Землі тисячі величезних, монументальних труб, що гордо і стрімко підносили догори свої широкі жерла. І з кожного такого жерла валили в небо клуби різноколірного диму неповторної краси — зеленого, червоного, жовтого, чорного, синього, фіолетового, коричневого, блакитного! Усі кольори сонячного спектру ввібрали у себе ці прекрасні й незрозумілі хмари, що повільно вкривали Землю барвистою ковдрою…

"Немає сумніву, — тремтячи від хвилювання щупальцями записував Квак 136-й у своєму бортжурналі, — що ці надзвичайні вишуканістю своїх форм споруди та божественної краси речовини, які з них випускаються в небо, створені землянами виключно з декоративною метою. Таким чином люди прикрашають своє життя і свою планету. Вони переконливо довели, що природа — не всемогутня і що справжній розум може значно перевершити її у творенні прекрасного. І в цьому аспекті нам є чого повчитися у землян, хоч в інших питаннях вони поки що й відстали од нас. Я прийняв рішення привезти зразки цих унікальних речовин на Пси-Хи, щоб прилучити до істинно прекрасного і нашу могутню, але, як бачимо, далеко не в усьому досконалу, цивілізацію…"

Покінчивши із записами, Квак 136-й опустив астроліт іще нижче і за допомогою універсальних аналізаторів узяв зразки диму різних сортів. Ще за якийсь час у надрах фотонно-бадмінтонної обчислювальної машини були надійно сховані рецепти усіх димів.

Після цього Квак 136-й увімкнув антиподові двигуни свого корабля і поринув у екстра-простір, щоб якомога швидше доставити на рідну планету дорогоцінні зразки…

…Доповідь Квака 136-го на засіданні об'єднаного Пси-Хічного колегіуму викликала справжній фурор. Колегіум вручив Квакові найвищу нагороду — золоті рукавички на кожен щупалець, ухвалив поставити славному астромандрівникові пам'ятник у натуральну величину і вирішив негайно мобілізувати усі вільні ресурси на спорудження труб, які повинні стати гідною окрасою життя пси-хів.

За деякий час на планеті Пси-Хи вже стирчали в небо тисячі різнокаліберних труб, з яких гордо піднімалися вгору пишні клуби прекрасного земного диму.

Півроку ним жадібно милувалося усе населення планети.

А ще через півроку милуватися вже не було кому.

Цивілізація на планеті Пси-Хи загинула…

* * *

— Вони ідіоти, ці твої пси-хи, — сказав мені знайомий директор одного хімічного заводу, коли я розповів йому цю історію. — Вони не врахували того, що їхні організми зовсім не були пристосовані до дихання димом. Їм слід було звикати потроху і протягом довгого періоду. Не можна ж діяти в такому форсованому темпі! Узяти, наприклад, нас. Дихаємо — й нічого, живемо. Бо звикли. Пристосувалися. Дай нам чистий кисень — ще, чого доброго, й задихнемося!

З цими словами він пішов у цехи й розпорядився відкрити усі заслінки.

В небо шугнули могутні клуби різноколірного диму.

Це було грандіозне видовище!

Володимир ЧЕПІГА

●

Микола СОМ

ЕПІТАФІЇ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Іванові Драчу, який заснув у президії III з'їзду українських письменників

На колективне замовлення письменників-делегатів

Творця-борця
ніхто не міг зборoти,
Один Морфей скосив його навік.
І він заснув.
А браття-патріоти
Знай галасують: може, із дрімоти
До них озветься славний чоловік.

Що ж нам робити?
Як його збудити?
(Зайшов збудити навіть рідний мер.)
Сидить і спить — обутий та одітий,
А ми гуртом ридаємо, як діти:
Чи Драч заснув, чи, може, він помер?

Роману Кухаруку — поету і публіцисту, якого виключили із членів Спілки письменників

На його особисте прохання

Наче бомбу, клали на носилки —
Обережно, тихо, крадькома.
— Ах ти член письменницької Спілки!
Слава Богу, що тебе нема.

Ич який?!
Тебе терпіли стільки…
Бач: догрався…
Раптом чути стук.
Остовпіли: на порозі Спілки
Знов стоїть зухвалий Кухарук.

Юрію Рибчинському — поету-пісняру, автору відомого рядка: "Горілку по-київськи п'ю"

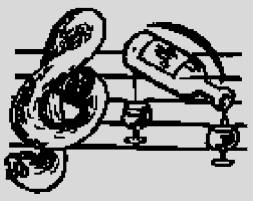

Від імені поетів-піснярів

Пив горілочку я, друзі,
У Совєтському Союзі,
Невтолимо пив.
Пив за Йосипа Кобзона,
За Жванецького-піжона,
Коли був мотив.

Попо-пив собі на втіху,
А за Кучму і Кучмиху
Наливав ущерть.

Пив по-свійськи
і по-свойськи,
Та як випив по-
московськи —
Наступила
смерть.

Володимиру Якубовському — моєму земляку із Броварів, гумористу-пересмішнику, який часто уживає двоє слів: циця і піся

ПРОВІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

В лютому ц.р. українство Закарпаття всенародно відзначатиме 80-річчя від дня народження єпископа-синкеля Івана Маргітича. Хотілося б, щоб про цю непересічну особистість знали українці всієї нашої України. Свою відданість нації Великого Тараса він засвідчив ще в умовах угорсько-фашистської диктатури, коли не зігнувся під шомполами та середньовічними засобами фізичної та духовної руйнації особистостей в 1942 році. Бо разом з іншими виборював вихід з Угорщини і возз'єднання зі своїм українським народом.

Про цю, "націоналістичну", боротьбу за Україну йому згадало КДБ, щоб у 1951 році дати йому 25 років як українському буржуазному націоналістові. Бо своє священство "переплів з облудною націоналістичною свідомістю". Омський ГУЛАГ не зламав патріота. Його й не запам'ятав у деталях, хіба що як відсік величезного Всесоюзного ГУЛАГу — від Карпат до Тихого океану. Крім нього, було засуджено на великі строки ще 125 мучнів-священиків краю, а двох, в тому числі єпископа Ромжу, — знищено в краї.

Чимало часу там було для роздумів та осмислення долі християнської церкви. І найперше: чому саме греко-католицьку конфесію в 1946 році злочинне політбюро визнало "посібницею фашизму"? Адже такі громади були як на матірній Україні, в Прибалтиці, так і на Закарпатті. Хоча, напевне, ніхто не зміг би протистояти більшовицькій силі в перші повоєнні роки. Ні! Ми не проти римо-католиків, як і всіх чесних людей на Землі. Але цей злочин Москви був викликаний розгортанням національно-визвольних змагань у Галичині та на Закарпатті, щоб у протидію рухові за самостійність підключити й антирелігійні потуги, насмалені виродками типу Я. Галана в Галичині, Ю. Мересієм у Закарпатті та ін. Бо для білокамінної не було більших ворогів, ніж український буржуазний націоналізм, неприйняття якого передалося від царів-імператорів. Греко-католицька церква, що базувалася в основному на землях Західної України, надовго стала кісткою в горлі великодержавників.

З поверненням у рідні краї, хоч і з багатим досвідом, добрим розсудом та багатьма християнськими чеснотами, не став шукати боротьби, хоч у краї з випередженням графіка й вершилася ленінсько-сталінська боротьба з залишками буржуазного суспільства. Взявся за чепіги плуга, щоб поруч з односельцями ростити хліб, що є найблагороднішою справою у всі часи й епохи. А коли не нависала загроза з боку атеїстів, ніс у маси слова Божественної правди.

Колишній його арешт і засудження з болем сприйняла кожна селянська родина, що тепер була готова хай і з вилами в руках захищати його від кривдників. Хоч КДБ поза ними змусило християнина-дисидента покинути рідний край і в першу чергу — як учасника різних правозахисних акцій.

Ще в умовах державної заборони конфесії, випереджуючи час, на прохання священиків-патріотів краю та мирян, 1987 року о. Іван був висвячений єпископом греко-католицької церкви Закарпаття, а в часи її легалізації — 1991 року папою Іваном Павлом II був наділений функцією єпископа-помічника Мукачівсько-Ужгородської єпархії, з 1993 року — функцією єпископа-синкеля для русинів-українців цієї конфесії.

— Нам потрібно очищуватись від ненависників наших українських коренів і не секрет, що серед нас є ще немало таких, хто з казательниці говорить одне — в такт громаді, а поза нею діє і марить протилежним, — наставив патріот.

Як ніхто інший, нині він переживає, що інша половина Христового стада — православні, що зросли на конфіскованій у греко-католиків матеріально-духовній базі, придавлені Московською патріархією, тобто волею-неволею прислуговують майже 400-літній меті білокамінної — тримати в узді Україну. Крім преосвященного владики, надавати допомогу православним громадам у звільненні з-під імперської влади готові й інші греко-католицькі священики. І справу ніби зрушено з мертвої точки. Та завопили прислужники з місцевих яничар, що слово Боже переплітається з політикою. А яку назву має вивезення з України в Москву понад 100 млн. доларів щороку в розпорядження Алексія II та його братії? А заяви московського патріарха, що побоюватись про втрату України немає підстав, поки на ній є хоч одна громада в його підпорядкуванні, — що це, як не політика? І як знадобився б той гріш для соціальної сфери в Україні!

Спілкування з християнським пастирем багатьом допомогло позбутися закомплексованості на своїй християнській конфесії. Бо нічого нам загороджувати між собою тини піднебесні, а треба йти на зближення в єдине Христове стадо, спочатку на національній основі — в єдину Українську Християнську церкву, назавжди відкинувши: римо-, греко-католик, православний, реформат, суботник, адвентист та інші каліцтва.

М. МОГОРИТА,
відповідальний секретар
Закарпатського об'єднання
ВУТ "Просвіта"

ПОКРОВСЬКИЙ ХРАМ ВІДКРИТО

У неділю, на велике християнське свято Покрови Пресвятої Богородиці, в Ніжині відбулося відкриття Покровського храму Київського Патріархату. Кілька десятиліть, ще з часів комуністичного гоніння на церкву, храм стояв у запустінні. Тепер стараннями церковної громади Київського патріархату за сприяння місцевої влади церкву відновлено. Освячення храму і Божественну Літургію провів керуючий Чернігівською єпархією Української православної церкви — Київського патріархату, єпископ Чернігівський і Ніжинський Никон у співслужінні з єпископом Переяслав-Хмельницьким, ректором Київської духовної академії Димитрієм.

В урочистостях взяли участь голова Верховної Ради України Іван Плющ, голова Українського Народного Руху і фракції РУХу у Верховній Раді Юрій Костенко, керівники міста і області, гості з Чернігівського земляцтва столиці. У своїй бесіді з віруючими і духовенством І. Плющ висловив надію на якнайскоріше об'єднання церков у єдину Помісну Українську православну церкву.

На історичному факультеті Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка відбулися установчі збори Чернігівської міської громадської молодіжної організації "Наукове товариство "Гуманітарна колегія". До організації увійшли студенти, магістранти, аспіранти та викладачі університету. Керівником організації обрано викладача кафедри історії України Наталію Слобожаніну.

Мета організації — об'єднувати молодих науковців і надавати їм допомогу у вигляді проведення наукових семінарів, літературних читань, творчих вечорів, поїздок Україною, видавати наукові праці, поезію, прозу.

Олександр МІСЮРА,
відповідальний секретар
"Гуманітарної колегії"

СВЯТА ЛІТУРГІЯ СУЧАСНОГО КОМПОЗИТОРА

23 вересня у Борисоглібському соборі м.Чернігова відбулася презентація Літургії композитора Івана Синиці — викладача Ніжинського училища культури і мистецтв ім. М. Заньковецької.

Літургію написано до святкування 2000-ліття Різдва Христового у співпраці з церковним хором "Воскресіння" соборного храму Всіх Святих м. Ніжина (регент Сергій Голуб).

Виконання нового твору І. Синиці стало знаменною подією в церковному і культурно-мистецькому житті обласного центру. У древньому храмі зібралися миряни, гості з Києва, Ніжина, з-за кордону. Присутні були зачаровані як музикою, так і натхненним, вправним її виконанням.

Після Служби Божої, яку відправив єпископ Чернігівський і Ніжинський Никон у співслужінні зі священиками Чернігівської єпархії, слово мали: музикознавець, викладач Ніжинського педагогічного університету О. Кавунник, депутат Верховної Ради О. Пухкал, начальник відділу у справах релігії Чернігівської обласної держадміністрації В. Молочко, ректор Ніжинського педагогічного університету ім. М. Гоголя В. Яковець, голова Духовно-просвітницького центру "Відродження" при Всіхсвятській парафії Української Православної Церкви Київського патріархату М. Астаф'єва, заступник директора з наукової роботи заповідника "Чернігів стародавній" А. Доценко, викладач музичного училища, регент хору "Причастя" Л. Куровська, автор музики сучасних Літургійних піснеспівів Іван Синиця.

Промовці висловили задоволення презентацією твору нашого земляка, а також наголосили на значенні відродження національної церкви, плеканні й продовженні високих традицій українського духовного співу як важливого фактора виховання та об'єднання наших співгромадян у державну європейську націю.

Лариса КУРОВСЬКА,
музикознавець

РОЗВІДКА МИКОЛИ УРИЦЬКОГО ПРО ПОХОДЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ АБЕТКИ

ЗНАХІДКИ

Наприкінці 1999 року в одній невеличкій антикварній крамниці міста Балтимор (штат Меріленд, США) нам потрапила до рук тоненька брошура — праця Миколи Урицького "Розправа о дрєвності письмен руськословенських". Як опинилася ця книжка, видана українською мовою у Львові у 1850 році, посеред запилених предметів американської старовини — корабельного приладдя, риболовецьких снастей минулого сторіччя, порцеляни з Китаю та Німеччини, африканських дерев'яних скульптур чорної чи білої магії — невідомо. Можливо, це видання прибуло до Америки сто або більше років тому в одній із тих громіздких емігрантських скринь, що належали вихідцю з України. Адже відомо, що порт Балтимора колись навіть "випереджав" Нью-Йорк по кількості новоприбулих до Сполучених Штатів у пошуках кращої долі. Дивовижно те, що наші предки, емігруючи до нових, невідомих країв, серед найнеобхідніших подорожніх речей знаходили місце для книжок!

Страшно уявити собі, яких довгий шлях долали емігранти, поки досягали "країни мрій" по той бік Атлантики. Спершу в переїздах треба було проїхати через усю Європу, тоді потрапити на корабель, який тижнями плив через океан. Така мандрівка займала в минулому столітті щонайменше місяць-два. Якщо порахувати, скільки найнеобхідніших речей людині потрібно було із собою зібрати в декілька скринь, то залишається лише дивуватися нашим предками, які замість зайвої одежини або коробки з ліками брали в далеку Америку книжку. Ще й неабияку книжку: Микола Урицький у своєму дослідженні доводить, що українська абетка давніша за походженням, ніж латина чи навіть скандинавські руни. Такі твердження про витоки власної грамоти і писемної культури, мабуть, додавали емігрантам оптимізму на чужій землі…

У "Розправі…" Миколи Урицького містяться факти, які свідомо чи несвідомо загубилися у вирі історії або просто залишилися маловідомими. Скажімо — відкриття в 1828 році вчителем Андрієм Кухарським неподалік міста Лейбаху старовинного слов'янського напису рунічними літерами. Є також у розвідці цікаві порівняння слов'янської й грецької абетки, фонетичних і цифрових систем греків і слов'ян. Автор "Письмен" вільно володіє усіма слов'янськими мовами та й ще густо використовує цитати й порівняння німецькою, латиною і грецькою. Випробувавши на власному досвіді, скільки часу й наполегливості досягає вивчення лише однієї англійської мови, щоб досягнути рівня більш-менш вільного спілкування, можливості читати ще й писати, — можна лише подивуватися легкості та елегантності викладу Миколи Урицького.

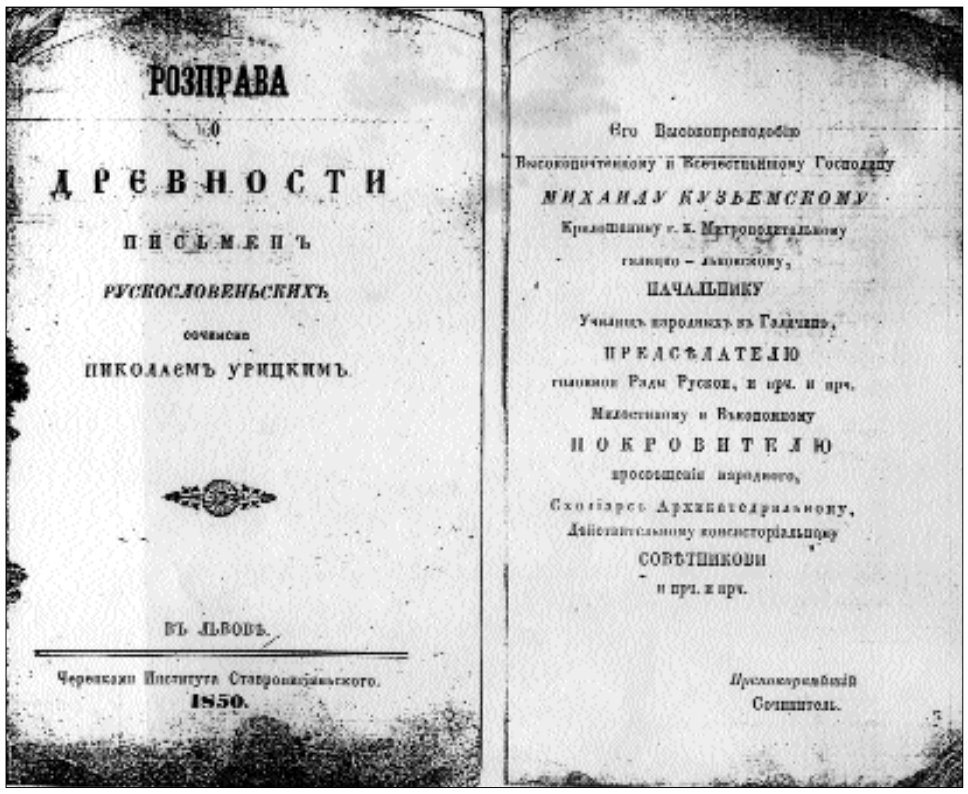

РОЗПРАВА
О
ДРЄВНОСТИ
ПИСЬМЕНЪ
РУСКОСЛОВЕНЬСКИХЪ
сочиненa
НИКОЛАЄМЪ УРИЦКИМЪ.
ВЪ ЛЬВОВѢ.
Черенкахъ Института Ставропигійскаго.
1850.

Его Высокопреподобію
Высокопочтенному и Всечестнѣйшему Господину
МИХАИЛУ КУЗЬЕМСКОМУ
Кріилошанину г. к. Метрополитальному
галицко – львовскому,
НАЧАЛЬНИКУ
Училищъ народныхъ въ Галичинѣ,
ПРЕДСѢДАТЕЛЮ
главнаго Рады Руской, и прч. и прч.
Милостивому и Высокому
ПОКРОВИТЕЛЮ
просвѣщенія народнаго,
Схоларху Архикатедральному,
Дѣйствительному консисторіальному
СОВѢТНИКОВИ
и прч. и прч.
Преуниженнѣйшій
Сочинитель.

Найбільш вражаючим, на нашу думку, в "Розвідці" є трактування слов'янської абетки. За Урицьким, азбука була одночасно й уставом, тобто заповітом для народу. Кожна літера абетки є словом з "уставу народного". Таким чином, дитина, запам'ятовуючи абетку на первинній стадії свого навчання — одночасно вивчала й устав свого народу, закон, за яким народ живе і якого дотримується. Яка геніальна ідея! З абеткою дитина всотує й ази основного закону, заповіді попередніх поколінь. Чи зможе освічена людина забути згодом ці заповіді? Переступити — так, але забути те, що вивчено з першими літерами — це все одно, що розучитися читати й писати.

Розвідка Миколи Урицького — це ще одна з численних гіпотез. Ми залишаємо науковцям доводити її вірогідність. Проте нам здається, що ідея трактування абетки — унікальна у своїй основі. Зрештою, що знали вчені XIX сторіччя, яка інформація була в їхніх руках, на які факти вони спиралися у своїх дослідженнях? Адже так багато випало з історії України за останні 150 років, з часу написання розвідки Урицького… Згадаймо хоча б теорію походження нашої абетки від Кирила й Мефодія. Цьому вчили зі шкільної лави не одне покоління, не зважаючи на численні джерела (Ібн-Фадлан, Ібн Аль Надім, Чорноризця Храбра, Толкова Палея та ін.) — що й до моравських братів існувала у нас своя азбука.

Цікаво, що в правдивості давньоєврейської писемності ніхто не має сумнівів. Тому що єврейська нація пронесла крізь віки найдавніші зразки своєї писемності. Те саме можемо сказати і про єгиптян, і про майя, і про індусів. В українців через історичні обставини багато чого не збереглося, мабуть, ще більше було навмисно знищено.

Ось тлумачення нашої азбуки за М. Урицьким:

"АЗ БУКИ ВИДИ ГЛАГОЛ" — "Аз письмовий видаю устав".

"ДОБРЕ ЄСТЬ ЖИВИТИ ЗЕЛО ЗЕМЛЯ" — "Добре єсть живитися плодами землі".

"И, ИЖЕ КАКО ЛЮДИ МИСЛИТЬ, НАШ ОН" — "І котрий, як люди мислить — наш він".

"ПОКОЙ РЦИ СЛОВО ТВЕРДО" — "Спокой (мир) називай словом святим".

"УК ФЕРТ ХР ЦИ ЧЕРВЬ" — "Не вознеси руку хоч би і на черв'ячка".

"ША ЩА ІОРЬ ІОРИ ЄРЬ ЯТЬ ЮЗЬ" — "Бо аще колотливий з колотливими колотиться, най буде ять і зв'язаний".

У нашому розумінні, більш образному й наближеному до сучасної мови й ментальності, руськослов'янську абетку можна прочитати так:

"А, Б, В, Г" — Я, Бог, Видаю Закон. Або: Я, Бог, Відаю Законом. Або: Я, Бог, Є Закон (існує ще одне з припущень, що "Б — буки" — можуть трактуватися, як Бог).

"Д, Є, Ж, З" — Споживайте лише дари землі.

"И, Й, К, Л, М, Н, О" — В єднанні сила нації.

"П, Р, С, Т" — Спокій, мир — найсвятіші в житті народу.

"У, Ф, Ц, Ч" — Не убий, не укради.

"Ш, Щ, Ъ, Ь, Є, Я, Ю" — Хто не дотримується заповідей, буде покараний.

Здається, було б доцільно цю ідею трактування нашої абетки використати для навчання дітей ще з першого класу, разом із заучуванням перших літер. Маючи вже десять років української незалежності, діти в нашій державі повинні знати, що вони належать до однієї з найдревніших і найосвіченіших націй світу, що їхні предки писали своєю мовою ще до того, як греки чи італійці навчилися писати своєю. І що в оточенні диких народів ми, українці, мали своє законодавство, яке в тих часах за своєю гуманністю й цивілізованістю стоїть нарівні, мабуть, лише з Мойсеєвим "Законом". Тоді не треба буде нашим ученим доводити знову й знову ідею національної повноцінності, як ніхто з віруючих не мусить доводити собі ідею існування Бога (бо ідея закладена в основу самого поняття віри). Наша історія така ж перлина світової цивілізації, як історія грецька, німецька, китайська, єврейська, мексиканська або індійська.

Леся ГОНЧАР
Руслан НАЙДА

ЗУСТРІЧ З АКАДЕМІКОМ

Доповідь "Найновіші прояви русифікації в Україні" прочитав у будинку Наукового товариства імені Т. Шевченка в Америці д-р Олег Романів, член Національної Академії наук України, голова НТШ в Україні і генеральний секретар Світової Ради НТШ. Він не тільки глибоко обізнаний з процесами, які відбуваються сьогодні в Україні, а й не вагається розказати перед діаспорною аудиторією навіть гірку правду, а не тільки те, що ми бажали б почути.

Доповідач розпочав з того, що коли 10 років тому розвалилася імперія, всі очікували швидкої побудови національної української держави. Тепер ця ейфорія проминула, організм української нації виявився хворим, життя його в небезпеці. Державою правлять олігархічні структури, які збагатилися на тіньовій економіці, а сьогодні контролюють усі сфери політичного, економічного і суспільного життя та інформаційний простір.

На думку д-ра О. Романова, Україну гноблять чотири категорії проблем: політичні, які походять з того, що державна влада є лише "квазі-українська"; економічно-суспільні, коли квола економіка спричинила масовий потік українців за кордон; суспільної свідомості і моральності, які є настільки знівечені, що не відповідають вимогам суспільства з ринковою економікою; та мовні, що були головною темою доповіді.

За 10 років незалежності можна відзначити деякі успіхи у сфері української мови. Її запровадили в багатьох школах по всій Україні (за винятком Криму), збільшилася її узвичаєність, видано ряд словників, створилася база термінології, яку поширено на нові ділянки. Але залишаються труднощі, які мають свою історичну генезу. Доповідач пригадав, що СРСР послабив український етнос за допомогою голодомору, розстрілів, депортацій та перемішування населення в часах індустріалізації, урбанізації і Другої світової війни. Усі ці процеси вели до російщення.

З приходом незалежності українська мова спочатку підняла голову, але через два — три роки настала епоха імперського культурологічного реваншу. При владі залишилося багато російськомовної номенклатури, яка користується українською мовою тільки перед телекамерами, а дехто з них демонстративно (і безкарно) вживає виключно російську мову в публічних виступах. Збройні сили України — здебільшого російськомовні, а їхній офіцерський склад сприяє єдності з офіцерами Росії. Ігноруються історичні традиції українських військ, за винятком хіба що козацтва.

Нове російщення посилилося, відколи в Україні запанував "новий капітал" олігархів, які є здебільшого неукраїнці, а то й антиукраїнці. Немає сумніву, що серед них і у Верховній Раді України діє п'ята колона Москви, сказав д-р О. Романів. Олігархічні структури, контролюючи засоби масової інформації, заливають Україну російським словом і попкультурою. Головну роль в російщенні виконує телебачення, де на більшості каналів російська мова лунає не тільки в мовленні, а й у популярній музиці, естрадних програмах, телесеріях і чужоземних фільмах. Передбачена кабельна система має додати ще 30 російськомовних каналів. Доповідач підкреслив, що контрольовані олігархами телеканали позбавлені політичної об'єктивності: наприклад, всі вони виступали проти прем'єр-міністра Віктора Ющенка.

Україна відчуває також засилля російськомовної преси і книжок, що їх багато імпортують з Росії. Петрівка, книжковий базар у Києві, має удесятеро більше російськомовних книжок, як україномовних. Така перевага частково спричинена податками, що їх накладають на літературні видання в Україні, але не в Росії. В Україну з Росії пливе маса російськомовних перекладів західної літератури, від поважних творів до порнографії. Годі не добачити в цьому певної іронії, сказав доповідач, коли бажане вікно з України до Заходу веде через Росію.

Найновішим механізмом для російщення України, сказав д-р О. Романів, виявляється комп'ютеризація, Інтернет, де суцільно панує російська мова. Ось нещодавно хтось замовив від американської фірми "Майкрософт" 30 000 комп'ютерів для шкіл в Україні, усі з російськомовними програмами. (Завдяки втручанню НТШ у Києві сподіваємося, що цю помилку буде виправлено). Сам д-р О. Романів зіткнувся з цією проблемою на залізничній станції у Львові, коли запримітив, що його квиток до Києва був написаний російською мовою. Йому пояснили, що "так друкує комп'ютер".

У Галичині мовна ситуація є далеко краща, ніж в інших регіонах України, але в цьому криється нова небезпека для державності України. Доповідач зазначив, що посилене російщення в Східній і Центральній Україні витворює все більшу прірву між ними і Галичиною, породжуючи в декого з галичан сумніви про доцільність соборної української держави.

Усе-таки академік зі Львова закінчив на оптимістичній ноті. На його думку, дуже позитивним внеском для української мови і справи був візит Папи Івана Павла II, який промовляв українською мовою і зокрема відвідав Биківню, місце масових поховань замордованих більшовиками. Є шанси на ренесанс, якщо в парламенті України об'єднаються національно-демократичні сили. "Будьмо оптимістами і вірмо в нашу українську Україну", — закінчив свою доповідь д-р О. Романів, який відтак ще довго і вичерпно відповідав на численні запитання присутніх.

Д-р Анна Проник, заступник голови НТШ, перед доповіддю оголосила про відзначення проф. Олександра Домбровського медаллю ім. Михайла Грушевського. Медаль вручив від НТШ в Україні д-р О. Романів. Професорові Домбровському, наукова діяльність якого сягає ще пізніх 1930-х років у Львові, присуджено цю нагороду за його вагомий внесок у ділянці ранньої історії України та грушевськознавства. Нагороджений поділився з присутніми своїми споминами.

Д-р Орест ПОПОВИЧ,
Нью-Йорк

ТРИ РАДОСТІ В ГОСТІ,

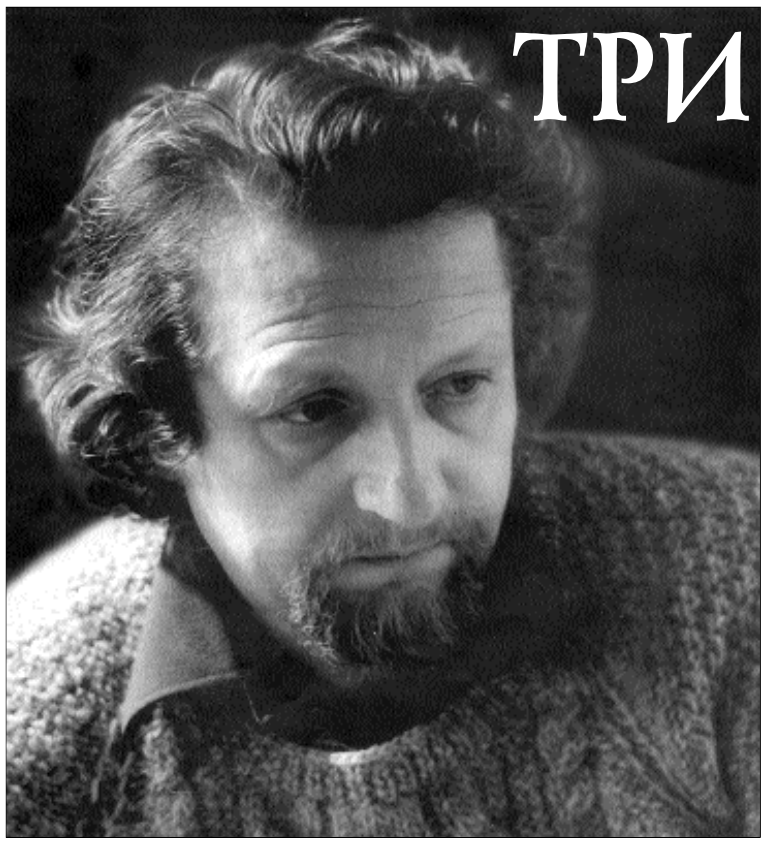

ДО ЧИСТИХ ДЖЕРЕЛ ДУХОВНОСТІ

Свою Україну любіть,
Любіть її… Во врем'я люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.
Тарас Шевченко

В один день зустрівся з ними: із художником Миколою Стратілатом, поетесою Ніною Костюк та письменником і вченим Віталієм Карпенком. Зустрівся в осяяній Тарасовою духовною величчю світлиці — столичному музеї його імені.

Буває, день збіжить — наче в сірій мряці: жодного сонячного зблиску, жодного промінчика втіхи. А тут одразу три радості в гості. І з однією зустріч була б пам'ятною, лягла б назавжди на душу відбитком несподіваної приємності. Та зустріч із красою мистецькою, що її дарує Україні й світові Микола Стратілат, того дня помножилася ще й дивовижею слова поетичного, що його піднесла мені дружина мого університетського товариша, сокола із Симоненкового гніздов'я, Василя Костюка — Ніна Костюк.

Тут же свою нову книжку публіцистики подарував мені й Віталій Карпенко. В один день став я багатим! Та докладніше про це нижче. А зараз ось про що…

Бульваризація духовності — одне з найголовніших завдань антиукраїнства (доморослого й світового) у боротьбі проти Української Державної Свободи. Чим більше рочків додається нашій святій Незалежності, тим потужнішими й масованішими стають психічні атаки українофобії проти Українців як Нації. Скомпрометувати українську національну ідею, деморалізувати, морально спустошити творчі сили будівничих Української Свободної Держави — таке **надзавдання** стоїть перед явними й прихованими ворогами нашого Суверенітету.

На виконання цього чорного завдання антиукраїнство затрачає величезні матеріальні, фінансові й ідеологічні ресурси та потуги. Бульварні жовтяки-дьогтемази, очолюючи власну духовну злиденність, професійну нікчемність, не втомлюються принижувати національну гідність українського народу, силкуються виставити українців перед очі усього світу, як народ безкореневий, безплідний, як продукт фізичного й духовного виродження. Прикладів тут — хоч лопатою горни.

Що ж протиставимо українофобам? Єдине: нашу Гідність: суто людську й національну. Нашу невсипущу Працю, нашу натхненну Творчість, освячену Красою, — як свідчення духовного здоров'я нашої нації.

1. МИКОЛА СТРАТІЛАТ: ГЛИБИННИЙ, ЯК ДУХ НАРОДНИЙ

Ну, хто б міг подумати, що Микола Стратілат офіційно досі не визнаний, як художник **народний**! Народна стихія органічна у його творчості; вона давно проявилася у його мистецьких підходах до зображуваного: у народному сприйняття історії рідної Батьківщини, у народному баченні й розумінні життя, у народному осмисленні мистецьких ідеалів, у народній психології світосприймання, зрештою, у суто народному самовираженні: умінні працювати захоплено, натхненно, до самозречення.

Це подвижництво засвідчила й виставка його творів, що експонувалася в Національному музеї Тараса Шевченка (початок вересня).

Виставка стала Великоднем нашого національного духу, засвідчила, що сходження на вершини світової естетичної мислі Україна ні за яких умов не припиняла й не припиняє. Нове представлення творів Миколою Стратілатом є доказом нашої культурної самобутності, святого пошанування й водночас вічного оновлення наших прадавніх традицій.

Микола із племені творців, яким матінка-земля дає високу енергетичну міць і надміцність. Чернігівська материзна є його невичерпним наснажливим джерелом: фундаментальна праця — альбом "Поезія в образах. Станкова гравюра. Книжкова ілюстрація. Екслібрис" народилася, власне, енергією мислі й духу товариства "Чернігівське земляцтво" та Всеукраїнського благодійного фонду "Відродження села Макіївки Носівського району Чернігівської області". "Логос", Київ, 2001.

Про це говорить і авторська присвята: "Світлій пам'яті вчителя Степана Музиченка. Батькам та добрим людям, які своєю творчою діяльністю, материнською любов'ю плекали в мене любов до рідного краю, до землі Сіверської, до України". Це своєрідний звіт перед пам'яттю батька — Івана Федоровича та матері Палажки Карпівни, учителя художника Степана Музиченка, перед усією рідною Вітчизною. Це многотрудний підсумок творчої праці майстра в царині станкової графіки, книжкової ілюстрації та екслібрису.

Микола Стратілат — це примножена слава, нова слава Сіверщини княжої, і всієї Чернігівщини, і Переяславщини, і Київщини — оновлена слава України! Було і є чим надихатися, звеличуватися, кохатися в мистецьких розкошах предків: ми ж бо не проспали Світанок Людства — схоплювалися до сходу сонця. І — до роботи! Тож і витворили не тільки натхненне, високообразне "Слово про Ігорів похід" (1187 р., Київщина чи Чернігівщина), а й маємо дещо із більш ранніх надбань — хоч би те, що вціліло від татаро-монгольських пожарищ. Це й найдавніша наша рукописна книга "Остромирове євангеліє" (1056—1057 рр.), і "Ізборник Святослава" (1073 та 1076 рр.), і "Юр'єве євангеліє" (1120—1128 рр.)…

Не зайве нагадати, що створені в Україні три названі мною шедеври цупко тримають у своїх руках і ні за які пряники не хочуть повертати цих полонеників в Україну московські "любітєлі дрєвностєй". "Остромирове євангеліє" під недремним оком та під масивними замками в Санкт-Петербурзі, у бібліотеці імені Салтикова-Щедріна; "Ізборник Святослава" та "Юр'єве євангеліє" — під московським караплом, у Державному історичному музеї "града царствующєго".

А маючи на оці саме ці неоціненні скарби давньоукраїнської культури, можна говорити про історично глибоку закоріненість наших митецьких ідеалів, про неперервність творчих традицій, про спадковість високих естетичних уподобань, що їх нинішні українські митці так дбайливо бережуть і примножують.

Справді, високе мистецтво, зокрема києво-руських майстрів, розвинулося у творчих пошуках митців поколінь пізніших. Річ природна, закономірна. І водночас від покоління до покоління, як спадок, передаються свято сповідувані нашими далекими предками творчі принципи: бути свідками, документалістами свого часу, літописцями слави й неслави рідного народу, поклонятися красі, творити красу для втіхи прийдешньому.

Згадаймо, яким глибоким поклонінням була оточена у нашому Києві Її Величність Книга, як благоговійно працювали русичі над її творенням! У літопису за Іпатієвським списком під 6765 роком (1275) читаємо: "Велика буває користь від навчання книжного… Це ріки, що напувають всесвіт, це джерела мудрості, адже в книгах — незліченна глибочінь". Це мова про заснування Ярославом Мудрим першої на Русі бібліотеки. Для її створення великий князь залучив потужні інтелектуальні сили. "І зібрав він книгописців багато, і перекладали вони з грецького на слов'янське письмо. І переписували вони книжок багато… Переписавши, поклав (Ярослав Мудрий. — *І. Ш.*) у церкві святої Софії, що її сам збудував".

І коли сьогодні мистецтвознавці (й вітчизняні, й зарубіжні) зараховують Миколу Стратілата "до найвизначніших сучасних українських графіків", визнають, що талант його "полонить глядачів не лише технічною досконалістю, яку можна порівняти хіба що з досконалістю майстрів ксилографії XVIII—XIX ст. ст., але, головним чином, глибоким ліризмом та виразним національним характером" (професор із Словаччини Микола Мушинка), — коли сьогодні щедрий ужинок митця оцінюється, як "свідоме служіння Україні" (Володимир Підгора), то я усе це пояснюю ще й органічним духовним єднанням Стратілатового мистецького світу з естетичним світом, зокрема, подвижників часів Ярославових.

Спільні духовні орієнтири диякона Григорія, який виконав "Остромирове євангеліє" (за князювання посадника Остромира, і Миколи Стратілата, котрий, в оцінці професора Дмитра Степовика, є представником "нової романтичної школи в українській графіці (та й в усьому образотворчому мистецтві)" свідчать про **історичну неперервність** мистецького процесу в Україні, його національну самобутність.

Любов до справи — двигун усякого таланту. Тільки любов, любов до рідної землі, до людей, які на ній живуть, здатна породити мистецькі дива, якими така багата епоха України Княжої. Куди не ступиш ногою — усюди Творчість, що постає з Любові: урочиста, одухотворена, як **заповіт** нащадкам на всі часи: любіть прекрасне, прагніть прекрасного, творіть прекрасне!

Микола Стратілат талановитий і потужно-повносилий якраз тому, що цей величний заповіт в душі його прописаний навічно. Колись-то, через багато віків, людей вражатиме кожна сторінка Стратілатової творчості: сповнені ліричної настроєвості, музично оздоблені його графічні пейзажі, історичні композиції, портрети, екслібриси — там високий душевний лад художника. Вражатиме, чаруватиме, викликатиме подив і гордість, і прагнення бути **гідним** Краси, подарованої Майстром, — вражатиме й захоплюватиме так, як нині чарує й милує і самого Миколу, і нас із вами, читачу-глядачу, художня довершеність архітектурних ансамблів святої Софії, Свято-Михайлівського золотоверхого собору, Києво-Печерського комплексу українських святинь. Та й інших, чудом-дивом уцілілих як від спустошень руками варварів історично віддалених, так і від руйнації динамітом невігластва моголів малоросійсько-комуністичних.

Скільки ж шани у Миколиних працях до нашої стражденної історії! Можна тільки здогадуватися, як

АБО ТРИ УРОКИ ПАТРІОТИЗМУ

терзалося його серце, коли художник втілював образи вцілілих київських святинь чи то з натури, чи з картин, офортів або знімків. Йдеться, читачу, про цикл гравюр "Київ. Сторінки історії". Ідеал Краси відтворено на аркушах "Андріївська церква", "Троїцька надбрамна церква Лаври", "Кирилівська церква" та ін.

Це саме можна сказати й про перейняті високою мірою святості образи найдостойніших служителів святої церкви: портрети митрополита Київського і Галицького Петра Могили, митрополита Василя Липківського, митрополита Андрія Шептицького, кардинала Любачівського, Блаженнійшого патріарха Йосифа, патріарха Київського і всієї України Мстислава…

Україна вдячна Миколі Стратілату за неослабну увагу до духовних вождів нашої Нації, до українських патріотів, провідників української національної ідеї. Високим знаком Натхнення помічені образи Тараса Шевченка, Василя Симоненка; як колись творці перших українських книг працювали з великим творчим осяянням, так і Микола Стратілат із глибоким проникненням у природу творчості літературної виконав ілюстрації до книжок Якова Щоголіва, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Василя Симоненка, Олександра Білаша, Ганни Чубач… Як давньоруські майстри книжкової мініатюри, розуміючи велику користь від навчання книжного, з великою охотою та мистецьким хистом створювали великі, урочисті фоліант, так їхній талановитий нащадок Микола Стратілат, розуміючи важливість **національної освіти** та **естетичного виховання** своїх сучасників і поколінь майбутніх, цілковито віддається на службу її Величності Книзі.

Ця духовна цілісність, неперервність історичного процесу сходження митців на верховини мистецької довершеності, ця священна єдність багатьох поколінь є рішучим запереченням недобрих намірів тих, хто хотів би, скажемо так, укоротити віку українській культурі, підсікти її історичне коріння.

І те спостерігаємо не тільки за

пресою бульварною. Немало подібних спроб ініціюють так звані "розкуті інтелектуали" від науки, культури, мистецтва… Їх, бачите, дратують наші традиції, наші випробувані віками ідеали — так хочеться позбавити українців їхніх духовних орієнтирів! "Робота науковця — не боротися за чистоту національних ідеалів, виховуючи свій народ на гордих прикладах історії, а продукувати думки", — повчала "темних українців" одна вчена через газету "День" (25 вересня 1996). А на чому ж виховувати? На прикладах ницості та аморальності?

Ба! Зустрічаємо ще й значніші "відкриття". Так, 20 жовтня та 3 листопада 2000 року у програмі "Українська культура сьогодні і завжди" на Першому каналі Націо-

нального радіо (початок о 8.35) двоє інтелектуалів зійшлися на тому, що, мовляв, говорити про те, що ми є спадкоємцями культури Київської русі, іншими словами, "ідентифікувати себе з представниками еліти Київської Руси — не зовсім коректно"!

А то якось один із круто напомажених печерських владолюбців з підкресленою малоросійськістю ще й таке видав: "Михайлівський золотоверхий собор є спільним надбанням двох братніх народів". А де третій?

Ось такі ми, солом'яні патріоти: "за шмат гнилої ковбаси" (а чи за підтримку на виборах) і рідну Матір готові в найми спровадити. Разом з її культурним приданим. Відколи ж, дозвольте спитати, українцям "коректно" називатися українцями? Чи, може, вони як Нація всього лише "послеоктябрьскіє"? А чи й того менше: ровесники колгоспів та сталінської куфайки?

А "старшобратію", бач, "коректно" посягати і на нашу історію, і на наші матеріальні та духовні цінності, і взагалі на нашу одвічно українську землю! 9 грудня 1988 р. "Книжное обозрение" під рубрикою "Что читали наши предки" вмістило розповідь про "Остромирово євангеліє" ("История книги в России", Спб. — М, 1913, вып. 1, стр. 14—16, издание Товарищества О. М. Вольф").

І потішило московську душеньку "драгоценнейшим и редчайшим памятником древнего книгописания", яким "является "Остромирово евангелие", писанное русским писцом дьяконом Григорием для новгородского посадника Остромира в 1056—1057 гг.. Оно содержит в себе 294 листа, длиною в 8 вершков, шириною без малого 7 вершков, писано крупным почерком, местами украшено фигурными заставками и начальными буквами, раскрашенными золотом и красками, к нему приложено три больших изображения евангелистов". (Маються на увазі, читачу, постаті євангелистів Іоанна, Марка та Луки).

І жодного слова про благословенний Київ, де фоліант створено! "Писано русским писцом…" — отже, з погляду Московії, — росіянином!

"Старшим братам" "коректно" було в 1986 році у серії "Классики и современники" видати "Избранник (Повести Древней Руси)" — звід літописних та літературних текстів. Найдавнішими з них, звичайно ж, є писемні пам'ятники епохи Києворуської! Одначе і в цій книзі (з оглядовою статтею академіка Д. Лихачова) не знайдете й натяку на причетність України й українців до **своєї** історичної спадщини — усе розглядається як цілісний літературний процес, звершений інтелектом народу російського!

"Коректно" було й Ленінградському відділенню видавництва "Искусство" випустити в 1983 році "сводный каталог русских монет X—XI веков" під назвою "Тысячелетие древнейших монет России". Автори: М. П. Скотникова та І. Г. Спасський. Як зазначено в анотації, "книга посвящена тысячелетию русской национальной монетной чеканки".

Зрозуміло, що натягти Росії тисячу років без Української історії **неможливо**. Віднайти в Росії місце, де в давнину карбувалися гроші, — також річ марна. Знайти царів тисячолітньої давності, портрети яких зображувалися на монетах, — також фантазія. Тому всі "танці" починаються від київської печі. Російських царів виручають українські князі (ті, що з козацькими оселедцями).

Присвячена "тысячелетию русской монеты" книга містить опис усіх відомих монет Київської Руси, випущених після 988-го до 1019 р. — 11 золотих і близько 330 срібних (знайдених, до речі, на території України). На них зображено Володимира Святославовича, Ярослава Володимировича та Святополка Окаянного. І звичайно ж — тризуб! Наш гордий сьогоднішній Державний Герб!

Ну, ясна ж річ, усі ці скарби, як і сила-силен-на інших, надійно зберігаються **не в Україні**!! Мабуть, для того, щоб із Москви були підстави пишатися своїм "столь замечательным духовным цветением" (Іван Ільїн), а українців вважати "неполноценными во всех отношениях" ("Русский взгляд").

Чи не тому Москва так цупко тримає в своїх руках, скажімо, "Ізборник Святослава", що саме там бачимо разючі докази давності української мови?! Академік Агатангел Кримський, блискучий знавець літописної літератури, в одній із своїх мовознавчих праць записав:

"г) Висновок — мова Наддніпрянщини та Червоної Русі часів Володимира Святого та Ярослава Мудрого має здебільшого вже всі сучасні малоросійські особливості".

То чи "коректно" нам, українцям, вважати себе спадкоємцями тих мовних надбань, які полишили для нас наші предки?! А тим часом дехто й з росіян, шануючи Україну, не відмовляє їй хоч би і в такому: "Южнорусское (малорусское) племя было первым создателем русского государства, заложило основы нашей национальной культуры и себя самого всегда называло русским (до конца XIX века). Мы должны помнить и непрестанно ощущать своими не только киевские летописи и мозаики киевских церквей, но украинское барокко, столь привившееся в Москве, и Киевскую академию, воспитавшую русскою церковь, и Шевченко за то, что у него много общего с Гоголем, и украинскую песню, младшую сестру песни великорусской (мати молодша від дочки? — *І. Ш.*). Отдавая свои творческие силы Великороссии, мы должны уделять и Малой (Древней Матери нашей) России частицу сердца и понимания ее особого культурно-исторического развития" (Георгій Федотов — 1886—1951. "Alma mater, Вестник высшей школы, 7—9, 1992).

Хвалити Бога, все-все розуміємо. Через те й наш чудовий художник, наш Микола Стратілат, став Майстром глибоко національним тільки завдяки тому, що не "частицу сердца", а все своє любляче синівське серце віддає рідній Матері нашій — Україні з її справді "особливим культурно-історичним розвитком". Саме національна своєрідність піднесла його до когорти найвидатніших митців сучасності. Саме ця самобутність зробила його знаним у ближчих і далеких світах: Італії, Франції, Канаді, США, Австрії, Німеччині, Австралії, Словаччині, Угорщині… Можливо, навіть по закордоннях більше знаним, аніж у себе вдома — така вже наша натура малоросійська (й досі!): пізнавати самих себе через закордон.

Мистецтвознавці вже дали (й ще дадуть) високі оцінки творчості Миколи Стратілата. Я ж зробив особливий наголос на його патріотичній закоріненості у рідну землю, у мистецькі традиції народу, який в очах культурного світу вирізняється своєю духовною неповторністю. Як і всякий інший народ.

Далі буде

Іван ШПИТАЛЬ

Гравюри художника
Миколи СТРАТІЛАТА

ЖИТТЯ КОРОТКЕ, А ПАМ'ЯТЬ ВІЧНА

(замість некролога проф. М. Ю. Брайчевському)

23 жовтня 2001 р. о 5-й годині ранку перестало битися серце видатного українського історика Михайла Брайчевського…

Ім'я цієї людини добре відоме кожному, кому не байдужа Україна, її мова, історія, культура. Михайло Юліанович протягом свого життя написав понад 600 праць з історії України, які охоплюють період з найдавніших часів до наших днів, стосуються різних галузей історичної науки та інших споріднених спеціальностей. Уже такий надзвичайно широкий діапазон творчого пошуку красномовно засвідчує глибину ерудиції і величезний талант вченого. Якщо ж згадати, що Брайчевський написав ще й цілий шерег публіцистичних праць, у тому числі спрямованих на захист української мови, що він ґрунтовно займався археологією, вів математичні дослідження, дописав незавершений роман Чарлза Діккенса "Пригоди Едвіна Друда" (цей твір українського історика було відзначено в Англії), водночас був художником, твори якого опубліковані окремим альбомом, поетом і перекладачем, автором глибоких літературознавчих та культурологічних студій, то можна тільки подивуватися величі і багатогранності таланту Майстра! Взагалі, дослідження його творчого доробку заслуговує, як мінімум, монографії, тому тут обмежимося лише лаконічним оглядом його життєвого шляху.

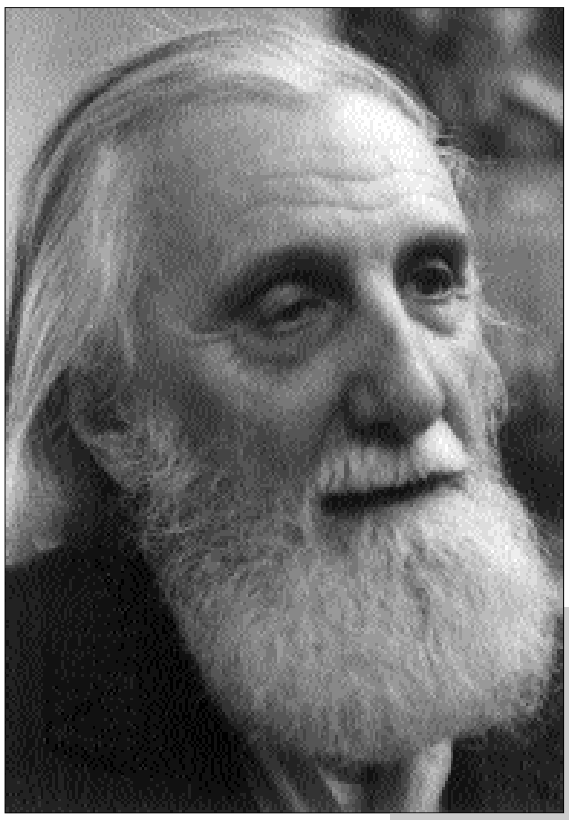

Михайло Юліанович народився 6 вересня 1924 р. у Києві, в родині інтелігентів, корінних киян. Після визволення Києва від гітлерівських окупантів восени 1943 р. Михайло Юліанович одним з перших був зарахований до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, провідного вищого навчального закладу в повоєнній Україні. Навчаючись у 1944 – 1948 рр. на історико-філологічному факультеті, він брав активну участь у відбудові університетських корпусів. Маючи від природи прекрасні художньо-креслярські здібності, він знімав копії креслень університетських будівель з оригіналів видатного архітектора В. І. Беретті. Згодом ці креслення Михайла Юліановича використовувалися будівельниками-реставраторами для відтворення первісного вигляду споруд червоного корпусу КДУ. У цей же час він активно вивчав стародавню європейську історію та археологію. Не припиняючи студій, почав працювати у провідній археологічній установі України — Інституті археології Академії наук. Уже того року він узяв участь у польових дослідженнях у Переяславі-Хмельницькому, трохи згодом — на Волині та Поділлі. Він набував досвіду археологічних досліджень під керівництвом відомих учених (М. Рибаков, П. Єфименко, М. Рудинський, В. Довженок), рано став на шлях самостійного наукового пошуку. Неординарність мислення, новаторський підхід до вирішення різноманітних фундаментальних проблем, надзвичайно широка ерудиція, вміння синтезувати дані археологічних, писемних і лінгвістичних джерел швидко поставили молодого дослідника в розряд провідних фахівців тогочасної славістики. Його старт в науку був не лише багатообіцяючим, а й просто блискучим. Брайчевський почав працювати в системі Академії наук, швидко захистив кандидатську дисертацію, опублікувавши на момент захисту понад 40 наукових праць! Чи багато хто з молодих аспірантів й нині, коли видається маса всіляких історичних журналів, альманахів, щорічників, тощо, виходить на захист з таким солідним запасом міцності? Відзначала Михайла Юліановича і шляхетна громадська позиція, любов до рідної землі. Не випадково у 1968 р. він став одним з ініціаторів створення Всеукраїнського Товариства охорони пам'яток історії та культури, яке чимало зробило для порятунку наших національних скарбів.

Згідно зі Святим Письмом таланти, дані від Бога, треба примножувати! Михайло Юліанович ішов за цією заповіддю Господньою. На жаль, його талант пробували закопати і навіть добилися того, що вчений тривалий час не мав змоги працювати як історик, був узагалі безробітним кілька років. Ars longa, vita brevis (життя коротке, а мистецтво велике). Вченого відлучили від науки в розквіті сил і таланту і позбавили таким чином українське суспільство яскравих досліджень. І робили це все ті ж антиукраїнські сили, які знищили Василя Стуса й Аллу Горську та багатьох інших. Але їм не вдалося знищити Михайла Брайчевського як історика!

Чимало науковців ішли на тяжкі компроміси з владою, уникали гострих наукових проблем…

Перед такою дилемою опинився і Михайло Брайчевський. Захистивши кандидатську дисертацію на тему "Римська монета на території УРСР", Брайчевський спокійно міг би й далі йти цим шляхом. Чого-чого, а незвіданих археологічних об'єктів на Україні вистачало!

Брайчевський вирішив поставлену дилему так, як того вимагали його громадянський обов'язок і совість науковця. Почалося з досліджень Київської Русі. Виходячи з об'єктивних свідчень історичних джерел, Брайчевський поставив під сумнів "святая святих" московських великодержавних шовіністів, а саме: тезу про нібито ідентичність Русі Київської — Московській державі. Михайло Брайчевський у своїх працях поступово доходив тих же висновків, що й Михайло Грушевський, якого в радянській історіографії "без суду й слідства", тобто без будь-яких спроб глибоко проаналізувати його спадщину, затаврували як "злісного ворога українського народу", "українського буржуазного націоналіста", навіть як "фашиста", а всі без винятку його праці зберігалися в спецхранах та спецфондах. І це насамперед за те, що Грушевський проголосив антів предками українців, і вказав, що українці є найстаршим східнослов'янським народом, що вони беруть свій початок з IV ст. н.е. і є творцями найдавнішої у слов'янському світі держави (Антської). Отже, пізніша Київська держава є творенням русів-українців, імперією, ядро котрої вони й становили, а їхня роль подібна до ролі латинців (італійців) у Давньоримській імперії. Росіяни ж сформувалися пізніше як продукт взаємодії слов'янського та фінно-угорського етносів, займали периферійне місце в Київській Русі, подібно до предків румун у Давньоримській державі. Цей цілком обґрунтований висновок Брайчевський озвучив пізніше, в часи т. зв. "гласності" та "перебудови", але і в роки хрущовської "відлиги" в його працях можна було знайти певні натяки на близькість до концепцій Грушевського, причому Брайчевський ішов до них своїм шляхом. Оскільки напрямок руху творчого пошуку молодого науковця (Брайчевському тоді виповнилося 35 років!) уже вгадувався, то й санкції з боку компартійної влади не забарилися. У 1960 р. докторську дисертацію Михайла Юліановича було "завалено". Це було попередженням молодому науковцеві, яке водночас значно звузило можливості реалізації його творчих планів, насамперед у створенні власної науково-дослідницької школи, доведення до громадськості результатів своєї творчої праці.

Але Брайчевський не відреагував на це попередження так, як від нього чекали. Він активізував свій творчий пошук там, де влада цього зовсім не бажала. Брайчевський порушив ще одну кардинальну проблему — історію знищення незалежної Української держави Московською імперією (так вона не називалася де-юре, але була нею де-факто), поступового урізання імперією українського державного суверенітету і перетворення України в одну з безправних колоній Москви протягом другої половини XVII – у XVIII ст.

Фальшивість московського міфу про "воссоєдінєніє" впадала в очі кожному неупередженому досліднику, але сказати про це вголос подібно до андерсенівського хлопчика, котрий побачив, що король голий, можна було тільки будучи на еміграції! У тому-то й полягає мужність Михайла Брайчевського, що він не просто дійшов до істини, але й публічно її озвучив. Причому це була не просто думка, а цілий трактат!

На той час (середина 60-х років) ще був живий дух хрущовської "відлиги", існували в середовищі інтелігенції певні ілюзії, що і в брежнєвські часи можна буде принаймні у певних галузях історичної науки відійти від сталінських догм. І справді, таке було можливим, якщо не зачіпало найважливіших московських постулатів. Але перевірити міцність московських міфів, працюючи у Києві і не маючи належного прикриття, було надто ризикованим. Тим не менш, Михайло Брайчевський пішов на це.

У своєму трактаті "Приєднання чи возз'єднання? Критичні замітки з приводу однієї концепції", написаному у 1966 р., він каменя на камені не лишив від московського колоса на глиняних ногах про Переяславську раду. Аргументація Брайчевського проста й логічна, і не треба мати якоїсь особливої підготовки, аби побачити те, що лежало на поверхні. Як, скажімо, можуть возз'єднуватися два різні народи, коли сам термін зумовлює, що вчинити таке може тільки єдиний, тимчасово розділений з якоїсь причини народ, а не **різні** народи, котрі в кращому випадку можуть тільки об'єднатися чи приєднатися, вступивши у політичний союз (блок тощо)? Як можна закінчувати те явище, котре сьогодні називаємо Національно-визвольною війною українського народу, 1654 роком, коли після Переяславської ради ця війна вибухнула з новою силою?

Справу було зроблено. Маса українців у материковій Україні і за її межами почули слово правди, переконалися (хто зайвий раз, хто вперше), як нещадно їх історичну і національну пам'ять забамбулюють "партайгеносе", як брехня, ніби гнила вода, зникає від променів сонця правди. Як відзначав пізніше відомий український учений, голова Історичної секції Української Вільної Академії наук у США Любомир Винар, "на Заході ми постійно слідкували за діяльністю й творчістю М. Брайчевського, бачили, що правдива історична наука не була знищена зовсім комуністичною партією". Поява трактату, а особливо факт його публікації за кордоном (у Канаді) у 1972 р. поклали початок цькуванню вченого з боку компартійної влади. Ученому було поставлено у провину й те, що він добивався відродження Києво-Могилянської академії (вперше з моменту закриття більшовиками). Апогею ситуація досягла після приходу до влади В. Щербицького, коли головним ідеологом від влади на Україні став такий собі Маланчук, влучно прозваний "Пол Потом України". М. Ю. Брайчевського було звільнено з роботи, і він мусив поневірятися з десяток років без праці, інколи підробляючи поштарем тощо. Справді, скрипкою забивали цвяхи! Праці Брайчевського було заборонено друкувати, на них не можна було посилатися, його прізвище знімалося вже у коректурі, навіть вишкрябувалося в книгах, які виходили у 1972 – 1973 рр.

З кінцем брежнєвської епохи вченому вдалося повернутися до роботи в Інституті археології, а з початком Українського Національного Відродження Михайло Юліанович, уже як доктор історичних наук (з 1989 р.), без вагань став на боці тих, хто виборював самостійну Україну. Він розгорнув активну діяльність у межах Товариства шанувальників української мови ім. Шевченка (майбутньої "Просвіти"), був серед зачинателів Руху… На Установчому з'їзді Руху (1989 р.) він виступив із доповіддю "Про українську державність", переконливо довівши глибокі державотворчі традиції українського народу й неминучість його самостійного буття. Водночас він застеріг присутніх від ейфорії та підкреслив, що Москва постійно буде робити все можливе та неможливе, щоб ліквідувати Українську державу, принаймні зробити її декоративною, як це було в СРСР.

З ентузіазмом зустрів учений проголошення державної незалежності України у 1991 р., віддав усі сили свого останнього десятиріччя на благо української науки й культури. Він став професором кафедри історії відродженої Києво-Могилянської академії (дещо пізніше — Почесним професором цього Національного університету), дійсним членом Української Вільної Академії наук, очолив Осередок Українського історичного товариства у Києві, з-під його пера вийшли нові прекрасні праці, вченого було відзначено преміями ім. Грушевського та Антоновичів… Він написав стислий нарис історії України, який став надзвичайно корисним для викладачів, учителів, студентів, оскільки рішуче відкинув нав'язані колонізаторами фальсифікаторські концепції історії України і дав сучасний погляд на минуле нашої Батьківщини зі справді українських державницьких позицій, подібно до того, як поляки дивляться на історію Польщі, французи — на історію Франції і т.д. Його курс історії України набув широкого розголосу, видавався й перекладався за межами України. На жаль, німецькомовний переклад, здійснений у ФРН, потрапив до Києва уже в день смерті вченого… Дуже велику увагу Михайло Юліанович приділяв відродженню української мови, виступав із ґрунтовними статтями на її захист. Будучи вже смертельно хворим, у 2000 р. він звернувся з відкритим листом до Президента України, вказуючи на посилення русифікації в незалежній Українській державі, і пропонував ряд невідкладних заходів, щоб змінити ситуацію на користь української мови.

Не стало видатного українського вченого, не стало великого патріота України… Але живуть твори Михайла Юліановича і працюють на благо України. Добра й світла вдячна пам'ять про Михайла Юліановича Брайчевського назавжди збережеться в наших серцях. Вічна Вам пам'ять…

о. **Юрій Мицик**,
завідувач кафедри історії
Національного університету
"Києво-Могилянська Академія",
доктор історичних наук, професор

●

ІНДІЯ, ПОЛОВЦІ Й КИЇВСЬКА РУСЬ

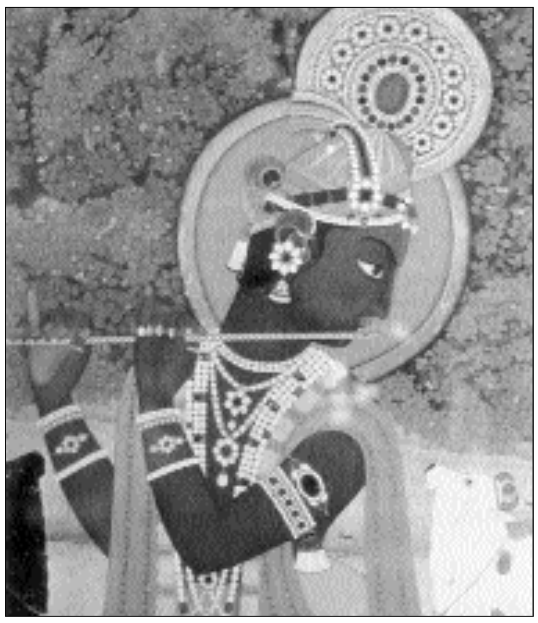

Крішна. Раджпутська мініатюра

МІФ ПРО "ПОЛОВЕЦЬКУ ЗАГРОЗУ"

У підручниках з історії і багатьох дослідженнях половці постають як найзатятіші вороги Київської Русі — підступні, зажерливі й жорстокі. Але чи справді це так? Вдамося до фактів.

Те, що в XI – XII ст. половці не були мусульманами, відомо достеменно. В цей час вони — надійний щит для слов'ян і грузинів від арабської експансії зі Сходу. Самі половці явно горнулися до християнських народів. На красуні-половчанці Ґурандухт, доньці Атрака, сестрі Кончака й онуці Шарукана, був одружений грузинський цар Давид Будівничий. А придворна грузинська традиція суворо дотримувалася звичаю вибирати царицю тільки з-поміж християнських народів. Із ріднею дружини Давид запросив для захисту країни від тюрків-мусульман 45 тисяч половецьких родин, і вони в кількох вирішальних битвах оборонили Грузію.

Те саме й у стосунках половців і болгар. Половці підтримували антивізантійський рух на Балканах, а коли в Болгарії виникло Друге Болгарське царство, то перші його царі були з роду половецького князя Асеня. Асені боролися за самостійну болгарську церкву, тож поява тут царів-іновірців фактично виключалася.

Половці брали участь у походах києворуських князів на Угорщину, Польщу, Волзьку Булгарію, разом з ними протистояли татаро-монголам. Самі руські князі не раз закликали половців собі на допомогу. Тільки в 1078–1196 рр. це робилося 26 разів. Їх кликали Олег і Роман Святославичі, Давид Ігоревич, Всеволод Ольгович, Ізяслав Данилович, Святослав Ольгович, Юрій Володимирович, Святослав Всеволодович, Гліб Юрійович, Ярослав Всеволодович, Рюрик Ростиславович. Окрім Давида Ігоревича, що найняв половецького князя Боняка і його загін, всі інші князі були родичами половців — синами, онуками, чоловіками половчанок. Літописці відзначають, що іноді саме степові родичі переконували київських князів припинити чвари й встановити мир на Русі.

Половці ініціювали угоди про "вічний мир" із київськими князями — тільки в 1093–1184 рр. таких угод у літописах 13. Насправді їх значно більше. Літописні згадки свідчать: половці посилали послів до кожного нового київського князя, прохаючи підтвердити взаємний мир. Ініціатива завжди йшла від половців, і її годі розцінити інакше, як прагнення жити в мирі з Київською Руссю.

Самостійних половецьких походів на Русь, без прохання руських родичів, літописи знають 26. Із них 10 так чи інакше спровоковані — то виступи половців на захист руських родичів, помста за підступно вбитих князів, відповідь на руські набіги. А їх за 1103–1193 рр. набирається два десятки, іноді навіть тричі на рік, як 1187 року. Іноді половці на Нижньому Дунаї допомагали болгарам протистояти Візантії, а руські дружини тим часом нападали на їхні беззахисні оселі. Ще 12 половецьких походів були тільки проти торків і берендеїв у басейні Росі, в межах Київської землі.

Тож "половецька загроза" для Русі, про яку твердять історики, м'яко кажучи, міф, який треба відмести. Половці не потребували ні руських, ні візантійських, ні будь-яких інших міст. Як союзники того чи іншого київського князя вони не раз вступали в Київ, часом із переважаючим військом. Але ніколи не прагнули закріпитися тут і заснувати свою державу. Куди б не ходили походами, де б не воювали — з Кавказу, з Балкан, з інших далеких країв — половці незмінно поверталися в причорноморські степи.

РУСЬКО-ПОЛОВЕЦЬКІ ШЛЮБИ

Показові й русько-половецькі шлюби, прикметні вже тим, що це чи не єдині шлюби Русі зі Степом, Диким Полем. Ніхто інший не удостоївся породичання з Рюриковичами — ні торки, ні берендеї, ні чорні клобуки, ні мусульманизовані (волзькі) булгари — тільки половці. Руські князі брали дружин або в етнічних родичів, або в аристократичних родинах виключно християнських народів. Показово, що мовлячи про шлюби руських князів з половчанками, літописці не згадують про їхнє хрещення. Мовиться тільки про церковне вінчання "заднім числом", як у Володимира Ігоревича й Кончаківни, які повернулися на Русь уже з первістком, хрещеним, здогадно, в Степу. Кончаківна названа в "Слові" *красною дівою*, тобто була виняткової вроди, що й зафіксувала давньоукраїнська пам'ятка. І була небогою тієї самої Ґурандухт — грузинської цариці, дружини Давида Будівничого. Вроду половчанок натхненно оспівав перско-азербайджанський поет Нізамі Гянджеві, сам одружений із половчанкою. А в Індії загальновідома врода раджпуток, надто з давніх князівських родів. Великі, глибокі, виразні очі в них поєднані з ідеальними рисами обличчя. Вроду підкреслюють яскраве, розшите золотом, найчастіше червоне вбрання і старовинної роботи масивні золоті прикраси з коштовним камінням.

Літописи містять численні згадки про русько-половецькі шлюби. Дружин-половчанок мали Олег Святославович, Ізяслав Давидович, Всеволод Ольгович, Юрій Володимирович (Довгорукий). У Всеволода й Святослава Ольговичів мати була половчанка, в Ігоря і Всеволода Святославичів половчанками були і мати, і бабуся. 1068 року половецький князь Шарукан розбив об'єднані сили князів Ізяслава, Всеволода й Святослава, а невдовзі й сам потрапив під Черніговом у полон до Святослава. Судячи з усього, мирну угоду між ними скріпив перший русько-половецький шлюб — Святослав, певно, одружив сина Олега, родоначальника Олеговичів, з дочкою Шарукана, сестрою Атрака, того самого, дочка якого була за грузинським царем Давидом.

На початок XIII століття в усіх князів "чернігівського дому" й у більшості князів Північно-Східної Русі в жилах текла половецька кров. Оспівані "Словом" новгород-сіверський князь Ігор і його брат буй-тур Всеволод на три чверті половчани. Ось чому Ігор добувався далекої Тмутораканя на Таманському півострові і чому саме чернігівські князі сідали на престол у Тмутораканському князівстві. Там була давня Сіндика, жили сінди, інакше — сувіри. Сінди-сувіри — родичі українських сіверів, і ця спорідненість ще добре відчувалася за Київської Русі. І половці, і печеніги, певно, з тих сіндо-меотських племен Надчорномор'я, писемно згадуваних із I тис. до н.е.

За половецьких князів виходили заміж і руські князівни й княгині, хоча, зрозуміло, в літописах згадок про такі шлюби значно менше. Показова доля вдови чернігівського князя Володимира Давидовича, ім'я якої літопис не називає. 1151 року, коли в битві поліг її чоловік, жінка з сином подалася в Степ і вийшла заміж за половецького князя. І той не тільки зростив пасинка, а й добився для нього належної частки з батьківського спадку, посадовив на престол, а потім у сутужні хвилини не раз приходив на допомогу. Поза сумнівом, русько-половецькі шлюби зміцнювали мирні відносини Русі й Степу.

ПОЛОВЕЦЬКІ "БАБИ" Й РАДЖАСТХАН

Українські половці виявляють мовні й топонімні зв'язки з Індією, зокрема, з Раджастханом, а загальновизнаним половецьким атрибутом в Україні є "баби" на численних курганах. Кургани та "баби" властиві й Індії. Про них пише Олена Блаватська (1831–1891) в книзі "З печер і нетрів Індостану". У ній письменниця, релігієзнавець і філософ, яка народилася в Україні, чимало місця приділяє давньому й загадковому Раджастхану:

"Там, де тепер "долина смерті", пустеля Індії, яка тягнеться до долини Інду, колись були непрохідні ліси. Тисячоліття перетворили їх на порох, а місцевість, де знаходяться такі кургани, — в пустелю. У степах Росії таких курганів багато; і те, що в нас називають "баба", в Індії також називають "баба", тільки слово це тут означає "батько", і я бачила кілька таких камінних баб у Меварі. Ціле кладовище круглих курганів з "бабами" на вершині знаходиться неподалік від оселі барда (співця героїчних пісень — *С.Н.*). Це місцевість, де тисячами полягли ґосейни, "ченці-воїни"… Ще на початку цього століття… вони були знамениті, як і в минулі століття, у військових літописах Раджістану. Вони жили й тепер живуть у "братствах" тисячами. То прості, неосвічені йоґи, але винятково хоробрі воїни. То були найбезстрашніші й найхоробріші воїни в усій країні, жерці Бали (Бальрами), бога могутності.

Далі інше кладовище простих воїнів, і знову пам'ятники: "баби" зведені над могилами також полеглих у битвах раджпутів. Попіл від спалених тіл привозили на батьківщину, і над вождями ставилася не "баба", а досконаліший монумент. На деяких пам'ятниках виліплений рельєфом вершник у повному військовому обладунку, зі щитом, мечем і списом, а біля нього дружина — вірна ознака того, що вона спалила себе на могилі чоловіка" (Блаватская, 456). Рельєфи ці прикрашали знаки Сонця й Місяця.

Уривок винятково інформативний. І засвідчує, що кургани — особливість не лише України, а й Індії, що вони насипалися над загиблими воїнами — це робили і запорозькі козаки, а ще раніше — скіфи часів Геродота. На вершині курганів ставилася "баба" — "батько", що, певно, символізувало перехід полеглих у світ предків, де владарював бог Яма (пор. *Ямполі* на Київщині й Черкащині, Сумщині, Донеччині та Хмельниччині).

Рельєфів з озброєним вершником і жінкою поруч багато в Сіндиці. Показовий вапняковий надгробок III ст., знайдений 1914 року в Керчі, колись Пантикапеї — столиці Боспорського царства. А потойбіч Керченської протоки, в історичній Сіндиці (Таманський півострів), знайдено стели III ст. з іменем *Ґосак* (пор. укр. прізвище *Козак*, ім'я половецького князя в "Слові" — *Кзак*//*Ґзак* і вкрай важливий для нашої історії термін *козак*). Рельєф у лівій частині зображає воїна на коні, а перед ним сидить жінка в хитоні й плащі. Під рельєфом напис: "Сакта, син Матродора, і дочка Психея, прощайте" (КБН, 438–439). Знакове тут перше ім'я, бо другий за вагою аристократичний рід у князівстві Мевар, кургани якого описує О.Блаватська — *Шактавати*, за сином меварського князя Удай Сінха на ім'я *Шакта* — "Могутній". Тож *Шактавати* — це *Могутовичі*. На раджпутських шаблях часті символи жіночої божественної сили — *шакті*, яка, поєднана з мужністю воїна, робила його непереможним. Богиня-воїтелька Дурґа, дружина Шіви, звалася *Шакті*. Раджпути переважно сповідують шіваїзм, тож улюблений їхній символ на стягах і круглих щитах — тризубець, атрибут Шіви та його войовничої дружини. Раджпути мали звичай, схожий з козацьким: коли воїн вирушав на битву, то шаблю йому неодмінно вручала жінка — мати або дружина.

О. Блаватська мовить про раджпутських воїнів-ґосаїнів, а враження, ніби то запорозькі козаки. Та й інд. *ґосаїн* (досл. "власник корів/худоби") і укр. *хазяїн* — тотожні. Воїни-ґосаїни поклонялися Баладеві (хінді — *Бальдев*), "Могутньому, або Білому богові", землеробському божеству, старшому братові Крішни — пастушницького й воїнського божества. Ім'я *Балодей* теж знають боспорські написи III ст., а через 14 століть "Реєстр" 1649 року засвідчує козацькі прізвища *Болудей* і *Білдей*. Інше ім'я Баладеви — *Балавіра* (хінді — *Бальвір*, пендж. *Балбір*), а "Реєстр" подає козацькі прізвища *Балвір, Бальвір, Балбир*, *Балбиренко* (ТРС, 10–12).

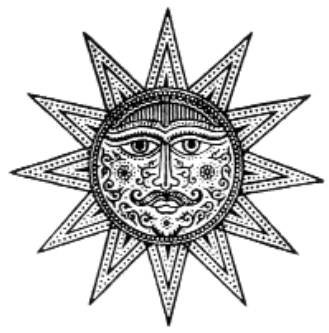

Символ раджпутів Сонячної династії

О. Блаватська пише, що вона гостювала в раджпута на ім'я *Шамрао*. *Шамрао* — місцева форма імені *Шамрай*, тотожне імені *Крішнарао* (*ш'ям* і *крішна* — "чорний", *рао/рай* — "цар", "князь"), дослівно "Чорноцар", "Чорнобог", тобто "Крішна". В українців побутує прізвище *Шамрай*, а за 14 км від Сквири-*Половеччини* село *Шамраївка*, біля якого — кургани й давньоруське городище. А північніше — села *Велико-* й *Малополовецьке*.

Раджпути мали розгалужену родовідну структуру, що відбивали титули, які з часом ставали прізвищами. Групи чи роди раджпутів очолювали ватажки або вожді — вони називалися *рай, рао, рават, раут* і згодом склали поміщицький прошарок, місцеву шляхту. Всі ці титули рясно відбиті в прізвищах запорозьких козаків і сучасних українців: *Рай, Рой, Рева, Реут*, *Ревут, Ревутенко, Ревуцький* тощо. Як зазначає академік-індолог Олексій Баранников (1890–1952), уродженець Золотоноші і з 1990 року індійський святий, *рай/рой* — сучасна вимова давньоіндійського *раджа, радж* — "цар", "князь". У мові хінді *рай* означає і "поміщик", а в циганській — "начальник", "ватажок", "циганський барон". Компонент *рай*, окрім *Шамрай*, мають українські прізвища *Чухрай, Жухрай, Шахрай* тощо. Село *Райгород* на Черкащині має раджастханських родичів — *Райпур* (українською було б *Райпіль*) і *Райґарх* (санскр. *пур* і *ґарх* — "місто", первісно — "фортеця"), дослівно "Княже місто", "Княжа фортеця". Біля Райгорода — пам'ятки доби бронзи, скіфських і сарматських часів. На Київщині (Яготинський р-н) є с. *Райківщина*, а Яготином володіли Рожиновські — князі половецького походження.

Ці факти проливають світло й на прізвище *Рожиновський*, яке вважається непрозорим. За літописом, 1094 року князь Святополк II Ізяславович одружився з дочкою половецького князя Тугоркана і подарував тестеві землі по річці Сквирка. Тож подальша історія регіону пов'язана з родом князів "Половців зе Сквири" — Рожиновських. Прізвище легко пояснити, якщо тільки половці — індоарії, а їхня мова — індоарійська. Рожиновські — половецькі князі, а *князь* у санскриті й індійських мовах — *раджа, радж*, *раджін*. На слов'янському грунті *дж* стало *ж*, а *радж, раджін*, через українське окання, стали *рож*, *рожин*, звідки й *Рожинський* чи *Рожиновський*. Цей же важливий індійсько-половецький соціальний термін відбитий у місцевих назвах *Рожни*, *Рожівка, Рожнів, Ружин* тощо. А в ареалі Сквири маємо назви *Царів Яр* (інша назва — *Цареве*), *Цареве городище* (за 2 км від *Рожівки* на Броварщині), *Княжичі*, *Княже городище*. Пагорби на Десні біля Рожнів і досі називаються то *Половецькими*, то *Княжими* (ЗО, 299).

Святкові узори на долонях раджпуток

Блаватская — Блаватская Е. П. Из пещер и дебрей Индостана. — М., 1994.

ЗО — Гузій В. М. Золота очеретина. — Бровари, 1997.

КБН — Корпус боспорских надписей. — М.-Л., 1965.

ТРС — Наливайко С. І. Таємниці розкриває санскрит. — К., 2000.

Степан НАЛИВАЙКО

●

ОБРАЗ ЧАСУ

Портрет як жанр мистецтва — досить ефективний метод пізнання світу, переконливе людинознавство. В руках талановитого майстра фотоапарат віддзеркалює світ, головною особою в якому є людина, а її обличчя в полі зору художника стає предметом аналізу не лише зовнішніх рис, а й людської душі. Портрет є визначальним жанром в історії мистецтва: Джоконда Леонардо да Вінчі стала світовим мірилом прекрасного, вищим досягненням художньої творчості.

Художниця Марія Примаченко

1994 року фотохудожник Леонід Левіт переступив поріг Музею-майстерні Івана Кавалерідзе з цінним експонатом — портретом скульптора власного витвору шістдесятих років. Ця хрестоматійна світлина обійшла десятки редакцій, де й зникла безслідно. Для підтвердження причетності до музейної справи фотохудожник облаштував у домі Івана Кавалерідзе фотовиставку портретів видатних діячів української культури, серед яких жив і творив митець, і цим благородним жестом остаточно підкорив наші серця.

Як з'ясувалося, Леонід Олександрович не лише талановитий фотограф, а й щиросердий уболівальник за долю України. Умовляти майстра на безвідплатну тяжку роботу в проекті "Творці незалежності" не довелося. Навпаки, він закликав нас до плідної праці, намагався якнайшвидше увічнити стареньких політв'язнів, до яких пройнявся особливою повагою.

По закінченні трирічного творчого марафону, не чекаючи знаменних дат, ілюзорних субсидій, Левіт розтиражував на власний ризик світлини для паралельних виставок, видань, потреб портретованих.

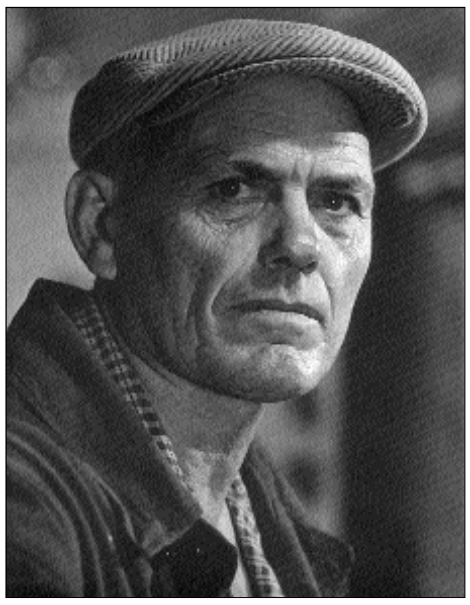

Металіст

Леонід Левіт

Добропорядність, розум проглядають у кожного героя його кращих портретів. Майстер відбирає натуру ретельно й безкомпромісно, не експлуатує себе там, де не вважає особу достойною його уваги.

У проекті "Творці незалежності", де паралельно творили портрети два майстри: Борис Плаксій, художник — на полотні, Леонід Левіт — крізь об'єктив третього за його не коротке життя фотоапарата "Пентакон". Як художній керівник, більше уваги надавав художнику, вважаючи його справу вагомішою. Але в живопису й фотографії, як і в рухомому зображенні на екрані, існують власні переваги й вади, які можуть сприяти шедеврам або звести всі добрі намагання нанівець. З часів освоєння дагеротипії, за півтора століття, людство вдосконалило фототехніку до космічних масштабів. Сьогодні фотоапарат в руках людини не диво, але створити ним диво здатен лиш Майстер, непересічний талант, яким є Леонід Левіт.

Ростислав СИНЬКО,
директор музею І. Кавалерідзе

МУЗЕЙ БЕЗ ВИСТАВКОВОГО ЗАЛУ

Нещодавно в Ірпінському історико-краєзнавчому музеї відбулося нагородження учасників чергового етапу постійно діючої виставки "Світ очима молоді". В Ірпені багато талановитих дітей та юнацтва. Тому відділ у справах сім'ї та молоді Ірпінського міськвиконкому розшукує юних митців і презентує їх твори в музеї. Шкода тільки, що для проведення виставок щоразу доводиться знімати частину постійної експозиції. Ірпінський історико-краєзнавчий музей не має виставкового залу. Власне, зал був. Але десять років його займали різні служби відділу культури. А тепер зал передали Пенсійному фонду. Український народ зменшується, а кількість чиновників зростає.

У міськвиконкомі були (подейкують, що в декого й зараз залишаються) плани перенесення музею. З центру міста на околицю, в дві кімнати (їх площа менша нинішньої музейної майже втричі) на другому поверсі Будинку культури.

На захист музею виступили осередки українських патріотичних партій і організацій, зокрема "Просвіта", окремі люди. А от ірпінська організація Комуністичної партії боротьбу навколо музею проігнорувала.

Такі колізії висвітлюють, хто ж насправді дбає про інтереси народу.

Наші можновладці прагнуть нищити культуру, щоб перетворити народ на слухняне стадо, яким легко маніпулювати.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

Голові Всеукраїнського Товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка, депутатові Верховної Ради України п. Мовчану П. М.

Вельмишановний Павле Михайловичу!

Учора, 3 жовтня 2001 року, по УТ-1 після програми "Саме той" голос за кадром повідомив, що в Україні "за статистикою" дві третини населення розмовляє не українською, а російською мовою. Ще раніше, теж із телеекрана, п. Малинкович заявив, що в Україні 25 % населення є "рускоязичним".

Звідки така статистика?.. Та майже все сільське населення України розмовляє українською мовою! Майже все міське населення Західної України розмовляє українською мовою! Велике число людей з міст центральних, південних і східних реґіонів розмовляють російською мовою лише на вулиці, бо, як знаємо, російська тривалий час була мовою "совєтскіх джунглєй".

Сьогодні недруги української мови насаджують нам цю і подібну лжеінформацію, аби виправдати власну, злочинну для українського народу, мовну політику і практику. Інші, на диво довірливі особи, слухняно підхоплюють і пережовують заготовлені для них гостинці.

Павле Михайловичу! Прошу зробити депутатські запити до Державного комітету статистики України і до керівництва УТ-1 щодо джерел і вірогідності згаданої інформації. Прошу авторитетно спростувати ці повідомлення у всіх доступних органах інформації, а також зажадати аналогічного спростування від УТ-1.

З повагою і найкращими побажаннями
Олекса ПАЛІЙЧУК,
м. Київ

Коментар

Одним із засобів боротьби антиукраїнських сил проти відродження української мови в незалежній Україні є дезінформація щодо кількості так званого російськомовного населення. Українцям навіюють думку про те, що на нашій землі панує російська мова і не варто витрачати сили на розвиток української. Досить часто з дезінформаційними промовами виступає відомий політолог-українофоб В. Малинкович. Державні засоби масової інформації чомусь охоче надають сторінки й час для таких виступів, не супроводжуючи їх жодними коментарями. Про це йдеться, зокрема, в листі киянина Олекси Палійчука до Центрального правління Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка.

Олександр ПОНОМАРІВ,
доктор філологічних наук, професор,
заступник голови ВУТ "Просвіта"

ЗДОБУТКИ БІБЛІОТЕКАРІВ ПРИКАРПАТТЯ

Громадськість Івано-Франківщини нещодавно вшановувала урочистостями, квітами і піснями працівників бібліотечної системи краю. Бути бібліотекарем-просвітянином — велике подвижництво і велика честь. Адже саме вони є хранителями давнього українського слова, літературної спадщини нашого народу.

Невичерпні літературні багатства, щоденна об'ємна і багатогранна інформація мас-медіа, яку людина не в силі осягнути, змушує звертатися по допомогу до бібліотекаря. І хоча тепер економічні труднощі, служителі книжкових храмів продовжують виконувати свою просвітницьку місію серед населення. Жертовний вогонь своїх сердець віддають вони улюбленій справі. Старі бібліотечні приміщення міст та сільських населених пунктів Івано-Франківщини перетворилися на національні світлиці з різнобарв'ям вишивок, квітчаних портретів класиків української літератури. Велику увагу розвитку бібліотечної системи району приділяє губернатор області Михайло Вишиванюк. Він особисто цікавився станом бібліотек Рогатинщини, Коломийщини, Надвірнянщини. Виділено обласною адміністрацією значні кошти на поповнення книжкового фонду бібліотек. Прикладом для голів районних держадміністрацій може служити просвітницька діяльність голови Тлумацької райдержадміністрації Миколи Сухолиткого та начальника відділу освіти району Дмитра Боднарчука, які нещодавно посприяли надходженню великої партії книжкових видань із м. Києва. Книги — історичні, краєзнавчі, юридичні — надійшли до шкільних бібліотек у села району. Сіючи добре зерно знань, духовності, популяризуючи друковане українське слово, багато сил та енергії віддають просвітяни Уляна Ганушкевич, директор Тлумацької централізованої бібліотечної системи, методисти Емілія Кулик та Наталя Золотарчук.

З великою приємністю поспішають до книжкових храмів жителі сіл і міст Прикарпаття. А як щиро зустрічають читачів в Обертинській селищній бібліотеці. Завідуюча бібліотекою Оксана Бойцан, активний член місцевої "Просвіти", заплановує різноманітні читацькі заходи: диспути, конференції, літературні вечори. При бібліотеці діє клуб "Молодої Просвіти" — "Горицвіт".

Бібліотекарі Наталія Мосорко, Уляна Семчук, Наталія Гасан та Роман Бойцан розносять цікаву літературу та друковану періодику до осель та пансіонатів ветеранів війни та праці, відвідують лікувальний заклад. Активну допомогу їм у цих добрих справах подають молоді просвітяни. І в цьому виявляється їхня душевна доброта, вдалий підхід до роботи з населенням, пошук нових форм співпраці.

Роман ЯЦИК,
Михайло ХІЛЬЧУК

НЕ ВІР НАПИСАНОМУ

Шановна редакціє!

Пише вам бабуся п'ятикласника Петька із далекої Троєщини. Далекої від Хрещатика. Людина я маленька ще й малописьменна. Колись кінчала ШКМ — школу колгоспної молоді. Та мій онук мене підучує. Я теж його навчаю нашої рідної мови, бо вона запущена у школі. Там дітки між собою шпарять по-російськи. Я боюся, що мого Петька можуть охрестити бандеровцем. Та він іще тримається (так він каже) своєї патріотичної бабусі Марусі.

А чому я вам пишу? Бо у вашій газеті, яку я з радістю купую на Петрівці, дуже правильно написано: "Без мови немає нації". Навіть куцим своїм розумом я це добре розумію, хоч не всі допетрались до цього. Бува, що і в газетах пишуть бозна-що. Ми читаєм із Петьком і регочемо од пуза. Петько сміється, аж качається на дивані. Нещодавно насмішила нас газета "Київ на долонях". На чиїх долонях — я ніяк не розберу. А в чиїх руках? Цю рекламну газетку хтось розносить і кладе в кожну поштову скриньку. Красненько дякуєм! Вже цілий місяць на першій сторінці газети ми читаємо ось таку нісенітницю: "Всі на боротьбу з урожаєм!" Коли я таке прочитала, аж отетеріла. Згадала давній віршик із моєї юності:

От бува, що є чим думать,
Та нема об чім,
А бува і є об чім,
Та немає чим.

А мій розумняка Петько каже мені: "Бабусю, не вір написаному. Ми з тобою добре знаєм, що боротися із урожаєм нормальна людина ніколи не буде. Боротись можна тільки за врожай". Я теж так думаю. А ви?

РЕПЛІКА

Надсилаю вам листа, за який я щиро дякую Петькові. Він повиправляв мої неоковирності.

Від редакції

Ми також вдячні бабусі Марусі із великої Троєщини за теплого, сердечного листа, за піклування про онука й наше рідне слово. Принагідно просимо пані Марусю надіслати нам свої біографічні дані. А Петькові-п'ятикласнику передайте нашу вдячність за редагування Вашого листа: жодної помилки тут нема. Ти, Петько, їй-право, молодець. Але хто ж бо виправить помилку в рекламно-інформаційній газеті "Київ на долонях", яка виходить тиражем 705 тисяч (сімсот п'ять тисяч!) примірників і яка "бореться з урожаєм"?

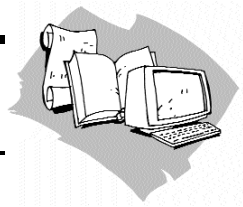

І ВІД НАС ЗАЛЕЖИТЬ...

Добрий день, добродії "Слова Просвіти"!

Що спонукало мене написати Вам цього листа?

Маю дітей шкільного віку, вже другий рік працюю в батьківському комітеті класу.

Заговорили на весь голос — про введення в школах (додатково?..) уроку футболу з вивченням біографії Суркіса **за рахунок скорочення уроку української літератури…**

Боже милий, чи ж це не різновид тих шинків, яких наставляли по всій Україні після чергового розгрому — закріпачення козацтва для одурманення, знищення душі українця?..

Навіщо їм думати про якусь там волю, державу, визволення з ярма… І заливало свій біль оковитою робоче бидло, скочувалося в прірву бездуховності, не подаючи голосу.

Діти… — майбутнє України…

Чергові шоу — не без умислу!

І мовчимо?... — Одобряєм (по-брежнєвськи).

Хай діти бігають: рух — це здоров'я…

Хитро, підступно…

Невже історія нас нічого не вчить?

Ринкова освіта.

А ми нічого не бачимо, чи не хочемо бачити. Чому в школах не проводяться уроки етико-естетичного виховання, чому не працюють літературно-драматичні гуртки? У якій школі займаються з дітьми хоровим співом? Ось де наш духовний потенціал!

Пам'ятаю, хтось із відомих сказав: "Відродимо духовність — врятуємо Україну". Скажете — все впирається в кошти… Брехня — це небажання. І чого дивуватися, чому діти, молодь байдужі до всього.

Основу патріотизму потрібно прищеплювати з дитинства, і на школу (після сім'ї) — покладається велика надія: допомогти дітям стати небайдужими українцями — громадянами, патріотами своєї держави, а не корисливими споживачами.

Мала зарплата в школах? А в **кого** вона велика?

Маю гарних знайомих — учителів-словесників, педагогів за покликанням, які працюють зі школярами, віддають частинку тепла своєї душі дітям. У таких вчителів-**педагогів,** упевнена, не виросте з учня бузина (бабуся моя колись говорили, що за народними переказами бузина — чортове дерево — пристановище зла).

Бачу, як у діток молодших класів (1–5) горять очі, вони мають бажання щось корисне робити, їм потрібно лише допомогти, не відбити бажання.

Приємно, що в школі з російською мовою викладання програмного матеріалу — в минулому — діти вже розмовляють українською мовою і на уроці, нею ж спілкуються на перерві, поза школою, чого, на жаль, не скажеш про їхніх учителів.

Маю й таку знайому вчительку, яка залишила свій клас, бо діти (чи батьки?) були не такими, якими б вона хотіла їх бачити. А що вона доклала до того, щоб діти стали кращими в її ж очах?..

"От учителя ничего не зависит", — і це говорить педагог?..

У недосконалому суспільстві не можемо жити добре.

І не шукаймо причин наших бід десь на стороні. Всі біди в нас самих — в нашій байдужості, нерішучості, потаканні злу.

Олена ВІТЕНКО,
член "Просвіти",
м. Вінниця

●

ОСВІТА

ШКОЛУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ ВІДКРИТО
в селі Опришівці

Дивна статистика шкільного будівництва приміського села Опришівці. 1740 рік — двокласна церковнопарафіяльна школа, 1900 рік — чотирикласна народна школа, 2001 рік — середня загальноосвітня школа, яка у своєму будівельному виконанні і технічному забезпеченні перевершила школи обласного центру, в тому числі й гімназію № 1, яку будували іноземці.

На урочистостях з нагоди відкриття першого пускового комплексу школи № 6 на 300 учнівських місць у с. Опришівці зібралася громада села, гості міста, будівельники. Діти своїми руками зробили барвисту витинанку "Ласкаво просимо", вхід устелили гірляндою із квітів барвінку, калини. Озеленили територію й самі, мов квіточки, в українських строях покласно вишикувалися на історичну лінійку, яку відкрила директор школи Марія Присяжнюк та заступник голови облдержадміністрації Богдан Томенчук. Під звуки державного Гімну четверо відмінників школи винесли державний Прапор, який замайорів над новобудовою. Голова міста Зиновій Шкутяк зауважив: "Це добра ознака, що у велике християнське свято Різдва Пречистої Діви Марії висвячуємо цей храм науки. Зичу Вам здобути тут, діти, глибоких знань національного і патріотичного виховання". Він нагородив почесними грамотами та подяками цілу когорту будівельників, жителів мікрорайону за сумлінну працю у школі, патріотичне виховання односельців. Серед нагороджених — генпідрядник, голова ВАТ "Житлобуд" Ігор Олійник, виконроб Зиновій Обідняк, маляр Оксана Якусь, плиточниця Марія Гладка, голова територіального комітету мікрорайону Василь Ревчук, отець Іван Репел та інші. Ентузіасти будівництва школи понад 500 людино-днів безкорисно відпрацювали на підготовці будмайданчика, розібравши вручну старі будівлі, відвели русло потічка, допомагали на завершальній стадії будівництва під керівництвом Ярослава Василишина (колишній голова комітету самоврядування мікр. Опришівці). А будівельники тільки за 2001 рік освоїли на будові понад 2 млн. грн. (кошторисна вартість 3,3 млн. грн.). І коли грошей не вистачало, керівництво ВАТ "Житлобуд", міркуючи по-державницькому і прагнучи вчасно здати школу, взяло банківський кредит в сумі 250 тис. грн. і завершило будівництво, працюючи майже все літо на продовженому робочому дні і в несприятливих погодних умовах.

З легкої руки мера міста, який подарував школі телевізор з відеомагнітофоном і бібліотекою книжок івано-франківських авторів, територіальні заклади і гості обдарували новобудову копіювальним апаратом "Ксерокс", спортінвентарем, персональним комп'ютером, а сім'я Ревчуків з Англії подарувала музичний центр, нач. управління освіти облдержадміністрації — бібліотеку для школи; "Хроніку міста Івано-Франківська" з описом с. Опришівці — доцент Прикарпатського університету ім. Стефаника Богдан Гаврилів, вихідці села: Степан Підгірняк — авторські книжки, лікар Військово-Морських Сил України Іван Дідух — "Історію Української ікони". На пам'ять учні, батьки та гості посадили кущ калини. Під Гімн України відкрито меморіальну дошку на фасаді, де викарбувано: "Школа названа іменем Ревчука Івана Йосиповича, першого в обласному центрі демократично обраного директора, заслуженого вчителя України". Отець Іван Репела висвятив приміщення школи, в яке з радістю входили гості й батьки з дітьми. Вони що не крок — то були приємно здивовані світлими класами з паркетом, різноколірними стінами спокійного відтінку, умивальниками в класах, фіранками, вдосконаленими партами. Кабінети хімії, біології, фізики, крім класних кімнат, мають лабораторії. Світлий і розмальований гімнастичний зал з душем для хлопців і дівчат, класи музики, інформатики, у класі україністики заплановано розмістити стенди "Молодої Просвіти", а також просвітянську бібліотеку. Річ у тім, що ще на початку 90-х років минулого століття за участю інтелігенції діаспори вдалося, з допомогою оновленого ВУТ "Просвіта", видати низку книжок з історії "Просвіти" в багатьох наших реґіонах (районах) Прикарпаття, гості з-за кордону привезли чимало книжок про УПА, розвій мови на поселеннях українців у Канаді, США, Австралії. Отже, школі передано такої просвітянської літератури понад п'ять десятків томів. Крім того, учні і вчителі започаткували в цій школі музей села. Всі вчителі є членами міської "Просвіти" і плідно працюють для учнів і односельців. Гуртки української мови, писанкарства, танцювальний, драматичний, де діти грають давні й теперішні вистави з батьками та вчителями, — усе це перейшло в нову школу, де вже діє комп'ютер, а згодом буде й Інтернет. Тут дбають про духовність дітей, традицію сімейну і шкільну щодо збереження культурних цінностей. Співпрацюють з церквою (УГКЦ), яка часто проводить екскурсії до святих місць, яких немало в Галичині. Проектувальники разом з Управлінням освіти міськвиконкому вдосконалили проект школи й визначили компактне розміщення класів, лабораторій, кабінетів з урахуванням віку школярів. Так, для учнів 1–4-х класів всі 10 шкільних кімнат розміщено на першому та другому поверхах, 5–9-і класи — на другому-третьому поверсі, а старшокласники — на третьому поверсі в чотирьох класних кімнатах. Дуже привабливі малі архітектурні форми, озеленення, спорткомплекс, фігурна металева огорожа, сад, який віддали школі сусіди. Тут говорять, що ця школа — прообраз шкіл третього тисячоліття України.

●

Степан БОЙКО,
м. Івано-Франківськ

ФОТОПОГЛЯД

ВОВКОДАВ ІЗ СОКИРИНА

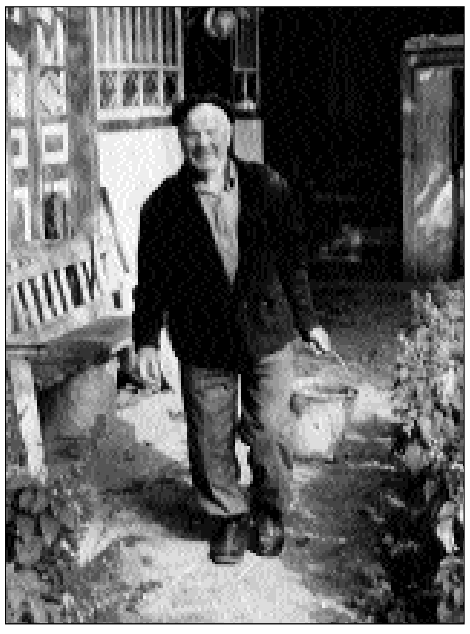

Дуже скучивши за своїм хрещеним батьком, Вовкодавом Василем Юхимовичем, відвідав його нещодавно у селі Сокирин Козелецького району на Чернігівщині. Та радість жаданої зустрічі враз змінилася сумом. Звичайним людським сумом за людину сільської праці, великого трудівника. Посудіть самі: мій хрещений батько був, як кажуть, не останнім у колишньому колгоспі ім. Комінтерну — ковалював, працював на тваринницькій фермі, став інвалідом праці, його поважали й шанували земляки…

Зараз, маючи, як і більшість чесних громадян України, мізерну пенсію, продовжує господарювати. Але не дають. Рік тому, приміром, прийшли якісь бандюги, підвісили на ланцюгу собаку і вкрали єдиного коня. Злодіїв міліція, як водиться, не знайшла. Проте не вішає носа мій хрещений — разом із дружиною Катериною тримає курей, свиней, корову… Ще й жартує, каже: "Олексію, там у Києві народний депутат по нашій окрузі є — Волков його фамілія. То я подумав: а, може, ми родичі — бо він по-російськи Волков, а я по-українськи Вовкодав. Ти спитай його про це, якщо побачиш, може, щось допоможе моїм сокиринцям". А потім уже серйозно: "Синку, ти тільки не додумайся про все це написати до газети. Бо, зрозумій, не за себе боюся — за тебе".

Стосовно газети, Василю Юхимовичу, я нічого не пообіцяв. Бо вже нічого не боюся у цьому сплюндрованому і приниженому нашому житті. За краще майбутнє якого я, до речі, теж боровся — будучи у 1990 році депутатом Київміськради. І що маю за це — підточеного хворобами, зневіреного і пограбованого хрещеного батька у селі Сокирин і двічі пограбовану минулого року свою рідну батьківську хату в сусідньому із Сокирином селі Карпоки?..

На фото: мій хрещений Василь Юхимович Вовкодав.

●

Олекса ВАЩЕНКО,
член Національної спілки журналістів України
Фото автора

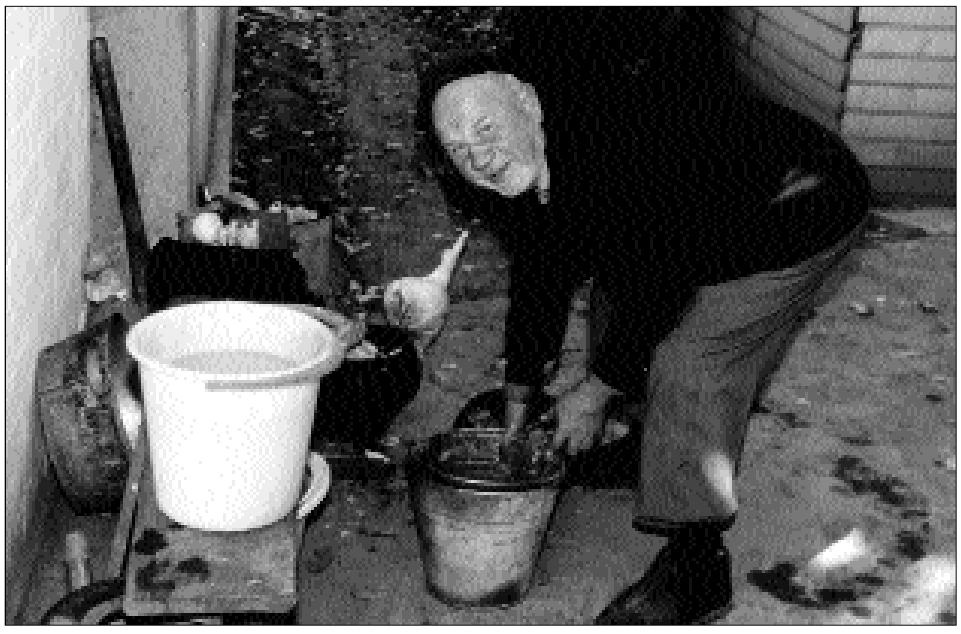

РОЗВИТОК «НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

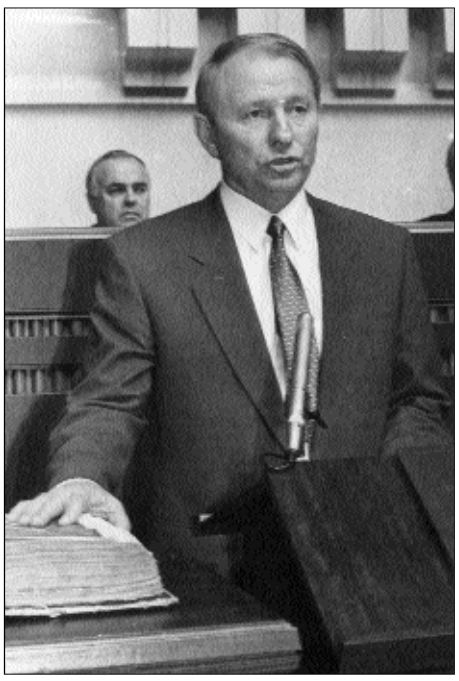

Закінчення.
Початок у числі 30 за 2001 рік

АДМІНІСТРАЦІЯ НАД КОНСТИТУЦІЄЮ

Про те, що результати президентських виборів 1994 року (так само, як і наступні — 1998 року) було фальсифіковано, вдосталь писалося і говорилося. Але головною причиною поступового просування України до прірви було навіть не це, а безвідповідальне мовчання українського народу, який виявився не здатним повірити навіть у те, що відбувається на його очах. А відбувався чіткий і організований розвиток диктаторського режиму, основою якого стала Адміністрація Президента України, вона монополізувала майже всі гілки, рівні, форми і галузі влади в Україні, по суті, великою мірою відновивши совєцьку систему правління.

І це при тому, що в Конституції України про Адміністрацію Президента України немає жодного слова! Єдиною "зачіпкою" в цьому напрямі є конституційна ст. 106 п. 28, яка передбачає: *"Президент України… створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші* ***допоміжні*** *органи і служби;"* (підкреслення моє — ***Є. Ґ.***)

Отже, на сьогодні "інші допоміжні органи і служби" поставили себе над основними державними органами і фактично опанували управління державою. При цьому "сором'язливо" відведено на задній план ст. 113 Конституції України, згідно з якою *"Кабінет Міністрів є вищим органом у системі органів виконавчої влади".*

Відведення патріотично налаштованих громадських діячів і службовців (а особливо, — урядовців) на задній план сцени політичних подій відбувалося за допомогою відповідних кадрових рокіровок, створення "опозиції" для справжньої опозиції, маніпуляцій на стику ВР і Кабміну, висування суперечливих вимог тощо.

У результаті "вжитих заходів" наростало розчарування серед національної еліти, почали закриватися органи вільної преси, а журналістів, які насмілювалися писати правду, в кращому випадку, давили судами, а в гіршому… Тоді ще не було справи Г. Гонгадзе, але вже нагромаджувалося число жертв серед журналістів.

Україна кінця 90-х все більше починала нагадувати Україну початку 20-х, коли також спочатку була армія, державні нагороди і вільний виїзд за кордон.

ДЛЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Особисто для мене, найбільш переконливим свідченням чіткої антиукраїнської організації подій у нашій країні впродовж всіх цих десяти років була і є податкова система.

Адже для будь-якого грамотного економіста відомо не тільки з теорії (знаменита крива А. Лаффера) про те, що зниження податкових ставок у кризовий період, не зменшуючи надходжень до бюджету, активізує підприємницьку ініціативу, сприяє збільшенню обсягів виробництва, зупиняє розвиток інфляційних дефіцитів, усуває суспільну напруженість, суттєво зменшуючи сенс існування тіньової сфери економіки.

Натомість податкова система України, обкладаючи сукупний доход або прибуток підприємств, вимагала в 1995 р. семикратного перевищення податків над прибутком. Тоді сума податку майже вчетверо (!) перевищувала фонд зарплати підприємства, залишаючи на подальше продовження виробничої діяльності лише 4,5 % від обсягу реалізації. А це означало, що підприємство матиме щоразу менше грошей на закупівлю матеріалів, а отже, і на діяльність.

Тому масова зупинка виробництв стала логічним наслідком проведення організованої підготовки індустріальної України до наступного пошуку "ефективного інвестора" з подальшим розпродажем наших підприємств на користь Росії. Саме цим "українська" бюрократія найбільш активно займалася потім, з кінця 1999 року, коли "кучмономіка" увійшла в черговий етап прискорення ліквідації України.

На підставі розрахунків і зіставлення фактичних економічних показників конкретних підприємств, я запропонував простий і ефективний вихід: 15 % від обсягу реалізації підприємств — перераховувати до державного бюджету, 5 % — до місцевого. Причому одразу, автоматично, просто в банку, в момент надходження будь-якої чергової суми на розрахунковий рахунок суб'єкта господарювання.

Це створювало прозоре фінансове поле в системі управління державою, забезпечуючи гарантоване і відкрите наповнення бюджету та об'єктивну оцінку реальних джерел його формування, стимулювало розвиток виробництва і створювало умови для сприяння його розвиткові з боку чиновництва (більший обсяг реалізації — більші надходження до державного і місцевого бюджету), усувало необхідність тримати потужну податкову службу, а головне — перетворювало тіньову діяльність у невигідну справу. Словом, на радість усім, хто хоче нормально жити і працювати, можна було створити прозору економіку.

Але хто вам сказав, що прозора економіка є метою і засобом діяльності українського керівництва епохи незалежності? Для ліквідації України прозорість абсолютно не потрібна.

"ОКСАМИТОВА" ЛІКВІДАЦІЯ...

На четвертий день після свого першого обрання на пост Президента Л. Кучма дає інтерв'ю газеті "Известия", після чого та друкує коментар "Куди піде Україна?", в якому прозоро натякає на те, що, обравши Л. Кучму, народ висловився проти державної незалежності (!). Ще через три дні — 15 липня 1994 року Арбітражний суд Одеської області ухвалює рішення про призупинення будівництва нафтового терміналу, чим на довгі роки ліквідує можливість використання альтернативних джерел рідкого палива і закріплює залежність України від московської труби.

А вже 19 липня, під час інавгураційної промови у ВР, Л. Кучма пообіцяв надати російській мові статус офіційної. Як тепер бачимо, обіцянки, по суті, дотримав.

Далі пішли укази Президента Л. Кучми, які за формою і змістом дуже нагадували документи партійних органів комуністичної доби. Зокрема — про боротьбу зі злочинністю ("рішуче посилити", "забезпечити порядок", "систематично здійснювати", "встановити суворий контроль"…). Указів вистачало. Не було тільки позитивних зрушень у діяльності тих, кого призначав на посади автор указів.

А тим часом масштаби злочинності зростали пропорційно тому, як навколо бюджетного корита, наповнюваного за рахунок визискування народу, громадилися і розбудовувалися потужні комерційні структури, які отримували відповідні привілеї, в тому числі й податкові.

Тоді ж було відкрито всі двері й ворота України для російськомовної продукції (газети, книжки, радіо, телебачення). Нині цей процес поставлено на солідну основу: наприклад, за даними Держінформполітики, з 70 млн. екземплярів книжок, які щорічно розпродуються на ринку України, 40 млн. (так само, як і майже половина паперу) завозиться з Росії нелегально.

Слідом за трастовими аферами настала черга цілком відкритого формування фінансової олігархії. Показовим у цьому плані є приклад М. Бродського і його концерну "Денді", який у липні 1994-го налічував близько 30 фірм з 2500 працівниками. Сам пан Михайло тоді сказав: "У мене аж руки сверблять показати людям, що за наших жахливих умов можна щось зробити".

Через три роки по цьому М. Бродський стане знаменитим на всю Україну через пограбування вкладників його власного банку, а ще через рік пересяде з в'язничних нар просто в почесне крісло депутата українського парламенту.

"Оксамитова" ліквідація незалежності України набирала темпів. Кабмін імітував діяльність, ВР поступово перетворювалася у дискусійний клуб, Президент повторював гарні слова про невідворотність реформ (яких ніхто не бачив), а апаратники всіх рівнів хором співали пісню про майбутні економічні успіхи…

У ГЛУХОМУ КУТІ "РЕФОРМ"

Криза неплатежів, як наслідок податкового тиску і російських махінацій з енергоносіями, перевела діяльність багатьох суб'єктів господарювання в тінь. Водночас, зовнішній державний борг України на початок II кв. 1995 року становив 6,5 млрд. дол. США і дорівнював третині річного ВВП.

Протягом перших 8 місяців президентства Л. Кучми зовнішня заборгованість України збільшилася додатково на 2 млрд. дол. США, не рахуючи відсотків по боргах та прострочених платежах. Під заколисуючий рефрен про "корекцію реформ" уряд України з 1 вересня 1995 року підняв роздрібні ціни на газ до 42%. Невдовзі В. Пинзеник оптимістично повідомив, що зменшення темпів падіння ВВП (1994 р. — 24 %, 1995 р. — 12 %) вселяє велику надію.

Вочевидь, найбільшу надію слід було чекати тоді, коли не буде падіння, бо не буде ВВП. Адже саме тоді, згідно із листом Мінстату, індекс споживчих цін в Україні за період 1992–1995 рр. становив 3039107 відсотків! Ясно, що такого руйнування національного господарства і зубожіння народу можна досягти лише ОРГАНІЗОВАНО, причому, НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ!

А тим часом президентська команда, повернувшись із чергового вояжу за кордон, радісно повідомила, що "вдалося переконати Захід у невідворотності наших реформ". Народ трохи пообурювався на кухнях і проковтнув цю пігулку. Між тим, як виявилося, "Програми реформування", про яку постійно повторювали урядові чиновники слідом за Адміністрацією Президента, НІХТО НЕ БАЧИВ!

1996 року підприємства легкої промисловості України випустили півтори пари шкарпеток на одного мешканця країни, одну пару взуття і один светр на сім громадян! "Ми бачимо, що зайшли в "тупик", — сказав Президент Л. Кучма на нараді 8 квітня 1997 року. Щоправда, він не сказав про те, що "йшли" туди під керівництвом спочатку прем'єра Л. Кучми, а потім "гаранта" Л. Кучми.

І. Мітюков, виступаючи в Лондоні (квітень 1997 р.), пообіцяв початок економічного піднесення України від II півріччя 1997 р. Тим часом, за повідомленням голови Нацбанку В. Ющенка, за межами банківської системи (в тому числі — в тіні) громадяни України вже тримали 4,5 млрд. грн. і 9 млрд. дол. США, а отже, переважно не вірили владі і її обіцянкам.

ЗАКРУЧУЮЧИ ГАЙКИ

Розвиток тіньової економіки втягував у кримінальну діяльність все більше громадян, сприяючи все більшому розвиткові корупції. Сприяв цьому і наш головний стратегічний партнер — Росія, підвищуючи ставки мита і ПДВ, за допомогою колаборантів з українського боку збиваючи ціни (на цукор, зерно, олію тощо), щоб потім продати їх нам по "своїх" цінах. Тому в 1999 році Україна вже посідала останнє (тринадцяте!) місце по виробництву ВВП на душу населення серед всіх держав центрально-європейського реґіону.

Водночас, стараннями Президента і його Адміністрації, Україна все більше втрачала суверенність, втягуючись у різні російські комбінації під виглядом "спільних" просторів від ППО до МПА, що все більше "будувало" політику "державотворення" на засадах прохідного двору.

Тому обрання Л. Кучми на другий термін було вже справою техніки, поставленої на солідну основу за допомогою московських "іміджмейкерів", п'ятої колони в Україні і так званого адміністративного ресурсу.

У січні 2000 року спільними зусиллями Адміністрації Президента і керівництва ВР було поспішно ліквідовано Національну Гвардію України — чи не єдину, по-справжньому віддану Україні, національно-патріотичну і боєздатну силову структуру. Це остаточно розв'язало руки Л. Кучмі, Ю. Кравченку і їхнім помічникам, про що об'єктивно свідчать магнітофонні записи майора Мельниченка.

Для прискорення процесу ліквідації незалежності України було запроторено до в'язниці Ю. Тимошенко, яка стала на перешкоді антиукраїнським спекуляціям з енергоносіями, усунуто з посади прем'єра В. Ющенка, намаганнями якого намітилося економічне зростання і вперше за багато років почалося скорочення внутрішнього і зовнішнього державного боргу, закорковано деякі найбільш сміливі і відверті ЗМІ, вчинено розправу над учасниками гурту "Самостійна Україна", придушено виступи учасників ФНП і "УБК".

Команда Л. Кучми впродовж тривалого часу провокує український народ до більш рішучих заходів на захист незалежності своєї держави. Поки що своєї. Адже ніхто (крім особливо втаємничених в Адміністрації Президента) не знає, скільки і якого майна на території нашої країни вже належить громадянам Росії і скільки буде найближчим часом ще продано всупереч національним інтересам України, тобто нас з вами. Бо Україна не поза нами, а в нас самих.

Євген ҐОЛИБАРД

У повітрі висить велика тривога, в яку ніяк не хочеться вірити, попри очевидність того, що відбувається. Так само, мабуть, не хоче вірити в очевидність кролик, сидячи перед пащею удава, який повільно наближається.

БРЕХНЯ НА КРОВІ

ХТО Ж РОЗПОЧАВ ВІЙНУ?

Розвіювання будь-яких міфів — процес болючий, а іноді й небезпечний. Особливо, коли міф вжився у свідомість багатьох людей, коли він їм чимсь та вигідний і солодкий.

І раптом у тебе забирають те, з чим ти зжився, що творило певну опору твого життя, твоєї свідомості. А що вже казати про міф, на якому виросло кілька поколінь, який окутаний всенародною святістю, за яким стоїть велетенська трагедія мільйонів наших співвітчизників, біль сиріт, солдатських вдів, матерів фронтовиків. Трагедія, що пройшла через кожен дім, через кожну родину. Звичайно ж, це та сама війна, яку українці в кількох поколіннях (і мій батько та мати, і я) називали Великою Вітчизняною.

Справедливо називали саме так. І я не посягаю на цю назву, до якої всі ми звикли. Не посягаю заради ще сущих фронтовиків, які зжилися з саме такою назвою давноминулої війни. Так однобоко, заідеологізовано і спрощено подавалася вона кільком поколінням згорьованих, битих війною, трощених нею людей, так подавалася Сталіним та його підручними людоловами з Кремля, особливо її початок. Нам усім з дитинства втовкмачували, що Країна Рад бореться за мир у всьому світі, що вона є опорою миру і що це — наймиролюбніша країна, яка, підписавши з Гітлером угоду про ненапад і дружбу, жила собі тихим, спокійним життям. Партія проводила індустріалізацію, а щасливий народ співав пісні ось такого штибу:

Наш каждый год —
победа и борьба,
За уголь, за размах
металлургии!..
А может быть,
к шестнадцати гербам
Еще гербы прибавятся другие…

Все було прекрасно, але Гітлерюка зі своїми полчищами агресорів напав на нас несподівано. І тому ми мали такі велетенські втрати у перший рік війни, тому фашисти пройшли аж до Москви і Сталінграда.

Але згодом Сталін розібрався в ситуації, організував оборону, а тоді і контрнаступ. Визволили Європу і закріпили червоний прапор над Рейхстагом. Саме так, під диктування Йосипа Кривавого, була написана історія війни.

А по його смерті вже ніхто не одважувався зазирнути в таємні і легальні документи, щоб прочитати їх без упередженості і страху, прочитати їх по-новому і встановити істину, хоч би якою гіркою і неприємною вона була. Просто міф про миролюбного Сталіна, який занадто довірився віроломному Гітлеру, перекинули на партію, що відбила фашистську агресію і перемогла. Ніби без неї, без партії наш народ або завоювали б гітлерівці, або ж усі, без винятку, здалися в полон чи розбіглися зі своєї землі по світу.

Зізнаюся перед вами, як перед Господом: навіть прочитавши багато документальних книжок, виданих за рубежем українцями та росіянами, далеко нерядовими учасниками війни, об'єктивними науковцями та істориками, під натиском їхніх неспростовних аргументів і фактів, схиляючись розумом до більш точної назви "Друга світова війна" — я б все одно не осмілився посягнути на цей міф, зведений до святощів пам'яті старшого покоління. Не наважився. Побоявся, уявивши, який страшний гнів фронтовиків викликав би на свою голову.

Одначе це вже зроблено. Нашим земляком, радянським розвідником Віктором Суворовим та багатьма чесними військовими істориками. Суворов першим пішов на це мінне поле історії. Він докопався до страшної правди про початок війни, віддавши цьому багато років життя, перегорнувши всі доступні, не знищені Сталіним документи, вивчивши всі джерела, спогади маршалів і генералів. І насмілився оприлюднити свої вбивчі для старших людей висновки.

Його праця "Криголам" вийшла книгою, яку за сьогоднішніх часів мало хто з вас прочитав, вона і дорога, і читається важко, бо насичена документами, цитатами, назвами армій, корпусів, військових округів, іменами вже забутих воєначальників, забутих різновидів зброї. Тому користуючись можливостями радіо і наявністю такої великої аудиторії, дозволю собі донести лише сутність цієї нової правди, яка радикально змінює нашу традиційну уяву про причини нападу гітлерівської Німеччини на Радянський Союз. Тому ні в чому мене не звинувачуйте, фронтовики. Ваш ратний подвиг від цієї правди не поменшає. Навпаки, росте в очах майбутніх поколінь і в очах сучасників. Значно виросте. І трагізм війни, і ваш незабутий подвиг. Він просто стане правдивішим і зрозумілішим. То більше сьогоднішні німці готові до покути. Не лише на словах. Через виплату боргів "остарбайтерам", які животіють на мізерну пенсію, вони доводять це. Отож, правда про війну лише зблизить наші народи, бо вслід за Берлінською стіною падає ідеологічний міф про причини початку війни.

Не зліться на Віктора Суворова та істориків, а тим більше на мене. Краще порадійте, що правда перемогла ще за вашого життя, що ви її пізнали. І живіть з нею ще довгодовго.

Ті, хто з цією правдою ще не знайомий, наберіться мужності, бо вона справді, як блискавка: Сталін продумано, заздалегідь, майже за три роки до нападу Гітлера, витрясаючи душу із країни та народу, готувався до війни, до захоплення всієї Європи. Готувався грамотно, педантично, за всіма найкращими приписами і методами ведення війни, за найновішою мілітарною технологією. Але до війни, передусім, проти Німеччини, війни загарбницької, наступальної, війни на чужій території. І якби Гітлер не скомандував своїм військам перейти кордон вдосвіта двадцять другого червня сорок першого, то такий наказ віддав би Сталін своїм арміям буквально через кілька днів. І це була б, звичайно, не Велика Вітчизняна, а велика прогресивна війна "за визволення поневолених народів Європи від соціального та національного гніту." Про це знало лише найвужче оточення Сталіна, хоча здогадувалися сотні генералів, десятки тисяч старших, сотні тисяч молодших офіцерів та мільйони людей, які боялися в цьому зізнатися навіть собі. Знали про це точно, без здогадів, тільки Сталін, Молотов, Берія, нарком оборони Тимошенко, нарком державного контролю Мехліс, начальник генштабу Жуков. Гітлер просто змушений був випередити Сталіна.

Не хочете вірити? Я розумію вас. Але ж ось лише деякі факти. Лише деякі. У Кремлі підписано пакт Ріббентропа-Молотова, Сталін і Гітлер розділили між собою східну Європу, розірвали надвоє Польщу і тепер появився спільний радянсько-німецький кордон. Країна, яка готується лише до захисту від єдиного можливого агресора, саме Німеччини, ніколи не допустить такої близькості. Адже досі між ними лежала нейтральна Польща, якій німці, перед нападом на Союз, мусили оголосити війну, пройти її територію (а це щонайменше кілька днів), а тоді вже появитися на радянському кордоні. Сталін вчинив саме так, бо готувався до своєї війни. Не оборонної, а наступальної.

Генерал Кривошеїн, відбувши з Гудеріаном спільний радянсько-фашистський парад у Бресті з нагоди розтерзання Польщі, каже своїм підлеглим: **"С *немцами мы заключили договор, но это ничего не значит. Сейчас самое распрекрасное время для окончательного решения всех мировых проблем".*** Це ще тридцять дев'ятий рік. Такий жарт тоді коштував голови, генерал про це знав краще за своїх підлеглих. У вересні тридцять дев'ятого СРСР оголосив себе нейтральною державою і… до червня сорок першого захопив території з населенням двадцять три мільйони людей, а всі його європейські сусіди стали жертвами радянської агресії. Радянські концтабори переповнені полоненими офіцерами європейських армій, найбільше — поляками. Що ж це за нейтральна країна, яка фактично вступила у другу світову війну з самого її початку і до червня сорок першого втратила у військових операціях за кордоном сотні тисяч солдатів і офіцерів? Значно більше, як Німеччина. Сталін не приховував своїх стратегічних планів:

"Надо втянуть Европу в войну, оставаясь самому нейтральным, затем, когда противники истощат друг друга, бросить на чашу весов всю мощь Красной Армии". 19 серпня тридцять дев'ятого на закритому засіданні політбюро було схвалено саме такий план. Із уточненням: армія швидко завойовує території, а частини НКВД услід за нею здійснюють своїми карательськими методами "совєтізацію" населення. Якими саме методами — запитайте у західних українців.

Та це політичний аспект. А ось військова конкретика, якій заперечити неможливо. Навіть курсант військового училища знає азбучне правило: армія, яка готується до оборони, ніколи не розташовує свої головні сили на кордоні, а відтягує їх у глибину країни, вибудовує багато ешелоновану оборону. Інакше армія приречена на блискавичний розгром. На кордонах створюється лише спеціальна смуга забезпечення із мінними полями, пастками, загородами, замінованими мостами, тунелями, дорогами. Якщо армія готується лише до оборони, на кордоні ніколи не скупчуються головні війська, вони зосереджено окопуються в глибині території, щоб там розгромити агресора. Це аксіома оборонної стратегії.

А що ж відбувається з Червоною Армією, держава якої оголосила себе нейтральною? До початку Другої світової війни армія мала і смугу забезпечення, і лінію оборони. Причому потужну, грамотну — дармової солдатської та невільницької сили не бракувало.

А тут ще прирізано нових територій на західних кордонах: західні Україна і Білорусія, Прибалтика, Бесарабія, радянські кордони посунулися вперед на двісті-триста кілометрів. Готова тобі нова смуга забезпечення: болота, гори, бездоріжжя. І раптом тодішній начальник генштабу Мерецков наказує: "Ранее созданную полосу обеспечения на западных границах уничтожить, команды подрывников распустить, заряды снять, мины обезвредить, заграждения сравнять с землей. На новых землях полосу обеспечения не создавать. Основные силы Красной Армии вывести прямо к границам, не прикрывая эти силы никакой полосой обеспечения. Из глубины страны прямо к границе сосредоточить все стратегические запасы Красной Армии. Срочно начать гигантские работы по развитию аэродромной и дорожной сети в Западной Белоруссии и Западной Украине. Однопутные дороги превратить в двухпутные. Повсеместно повысить пропускную способность дорог, строить новые дороги прямо к германским границам".

Скажіть мені, фронтовики, ви ж знаєте тодішні і сталінські, і армійські порядки. Якби це не була вказівка Сталіна (тобто — державна політика), чи дописав би до кінця своє, вважайте, зрадницьке розпорядження Марецков? Він би не дописав і першого речення. Уявляєте собі: начальник Генерального штабу армії, яка проголосила оборонну доктрину, дощенту руйнує всі, вже готові, оборонні укріплення і на оголений, незахищений кордон виводить свої основні військові сили, тобто — підставляє Червону армію під розгром, робить її звичайною мішенню, а фактично здає її агресорові. Міг би він дозволити собі таку авантюрну самодіяльність у будь-якій країні, а тим більше в СРСР, де суспільство і армія перенасичені "особистами", стукачами, донощиками, інформаторами, де все пронизано підозрою і вишукуванням "ворогів народу"? Отже, він виконував політичну волю самого Сталіна.

Мерецкова за це не розстріляли, не закинули до концтабору, лише через тривалий час мирно, без галасу, перевели на іншу посаду. І знаєте за що? За те, що він повільно виконував свій же наказ по знищенню смуги забезпечення і виведенню армії на лінію кордону.

У лютому сорок першого Мерецкова замінить на цій посаді Жуков. Цей талановитий військовий стратег і водночас жорстокий, аморальний сталінський сатрап, перемоги якого здобувалися за рахунок величезної кількості пролитої крові своїх солдатів, лише виконував наказ Мерецкова. Виконував із крутим розмахом і "русской удалью".

Нова, вже розширена за рахунок завойованих територій, смуга забезпечення, яка мала б, за оборонного варіанту, бути малолюдною, але важкопрохідною для агресора (вмить злітають у повітря мости, дороги, греблі, мінні поля, пастки) чомусь заповнюється величезною кількістю новостворених армій, що прибувають із глибини країни, навіть із Сибіру. Чомусь прибувають на кордон і базуються в лісах величезні групи парашутистів-десантників, гірські частини, офіцери беруть собі в денщики-ад'ютанти солдатиків, які володіють німецькою мовою. Поблизу самого, тепер радянсько-німецького, кордону будуються аеродроми для дальньої авіації. Ремонтуються і будуються нові мости і дороги в прикордонній зоні. З усієї країни летять ешелони із новими рейками та з інженерними військами і розвантажуються на самому кордоні. Для чого? Авіація, десантники, танки, піхота ввірвуться на чужу територію, а за ними прокладатиметься замість вузької європейської — радянська залізнична колія.

Звичайно, через короткий час все це перетвориться на нечуваний подарунок Гітлеру, бо літаки будуть знищені на аеродромах, танки — на залізничних платформах, колосальна кількість боєприпасів — у коморах, наші вояки потраплять у полон, а радянськими рейками німці вистелятимуть собі шлях на Москву.

Аналогічна картина відбувалася і на півдні, де з території Одещини і Бессарабії готувалася операція по захопленню Румунії як головного постачальника пального для німецької армії. Радянські ескадри готувалися по Дунаю швидко дістатися до самого серця Європи, щоб швидко ощасливити її соціалізмом. Ви, мабуть, помітили, що наша з вами Україна, тоді мовчазна, розтерзана голодомором і репресіями колонія, була головним плацдармом цієї страшної сталінської авантюри по завоюванню і "совєтізації" всієї Європи. Саме Україна.

Продовжую підтверджувати фактами цю страшнючу правду. Упродовж тридцятих років всі старі західні кордони Союзу густо обкладені, захищені тринадцятьма укріпленими районами. Аж тринадцятьма. І кожен за вогневою потужністю рівний корпусові. Мільйони тонн бетону, підземні військові містечка, склади, електростанції, шпиталі, складна система тунелів. Кожен такий укріпрайон міг самостійно вести оборонні бої і бути неприступним дуже тривалий час. Мій батько рядовим солдатиком служив саме в такій частині, часто розповідав мені про ці підземні військові міста, які будували і солдати, і зеки.

Все це вже було збудовано в режимі майже стерильної секрет-

ності під пильним оком енкаведистів. Таку могутню західну лінію оборони, названу "Лінія Сталіна", не могла здолати жодна армія світу. У тридцять восьмому ця лінія була додатково зміцнена важкими артилерійськими капонірами. Та появляється пакт Ріббентропа-Молотова і розпочинається Друга світова війна. Отже, треба зміцнювати свою оборону ще більше. Натомість укріпрайони чомусь розформовуються і знищуються.

Загарбавши Західну Білорусь, Прибалтику, Західну Україну, Буковину, Бессарабію, Сталін отримав нові прикордонні території, які надавали рідкісну можливість для створення ще могутнішої смуги забезпечення, прийнятої у військовій науці. Болота, гори, бездоріжжя, старі протрухлі мости. Лише замінуй це все, облаштуй пастки, загороди, греблі, прикордонники нехай пантрують кордон, а в разі нападу агресора — все заміноване злетить у повітря, ворог надовго зав'язне у смузі забезпечення. Основні захисні лінії розташовуються в глибині власної території, вони встигнуть гідно зустріти нападника і розгромити його. Так веліла тодішня мілітарна наука і здоровий глузд.

Та Сталін після тридцять дев'ятого, після початку другої світової війни, в якій СРСР вже брав активну участь, отже, Сталін, разом з Гітлером був її співавтором, діє наперекір цій нормальні логіці. Тринадцять оборонних, наймогутніших у світі, вже збудованих, оснащених найновішою зброєю, укомплектованих вояками укріпрайонів, а насправді замаскованих підземних військових міст уздовж старих західних кордонів за його вказівкою розформовуються. Бетоновані бастіони, споруджені солдатами і зеками — знищуються, хоч донедавна ці укріпрайони іменувалися "Лінією Сталіна".

Ось що пише про це наш земляк, один з найчесніших і найблагородніших генералів радянського часу, Петро Григоренко: "*...Це злочин проти нашого народу. Багато мільярдів рублів (за моїми підрахунками, не менше 120) здер радянський уряд з народу, щоби спорудити вздовж всього західного кордону неприступні для ворога укріплення... І напередодні самої війни, навесні сорок першого року — загриміли могутні вибухи по всій 1200-кілометровій лінії укріплень. Могутні залізобетонні капоніри і напівкапоніри, багатоамбразурні вогневі точки, командні і спостережні пункти — десятки тисяч довгострокових оборонних споруд було піднято в повітря за особистим наказом Сталіна."*

Одночасно на самісінькому західному кордоні, тепер уже радянсько-німецькому, бо Польщу поділено, будуються аеродроми для дальньої авіації, формуються величезні групи десантників, парашутистів, гірські підрозділи. З усієї країни ешелони везуть нові рейки, щоб замінити вузьку європейську колію на широку, соціалістичну. Аж до Берліна. Бо розпочнеться не Велика Вітчизняна, а "велика прогресивна, сталінська війна по визволенню Європи з-під гніту буржуазії", проти якої чомусь самі народи не повстають.

З півдня України, з Бессарабії готувався блискавичний наступ на Румунію, як головне джерело постачання пальним німецької армії. Радянські ескадри Дунаєм мали швидко проникнути в саме серце Європи і висадити там десанти. Ні про яку оборону не було і гадки. Лише сталінський наступ. Команда з Кремля, як підтверджують факти, мала пролунати 23-го червня сорок першого.

До речі, Гітлер діяв точнісінько так само, як Сталін. Лише він готував свою армію та її озброєння до війни у Західній Європі та Африці, далі — буде видно. Адже зі Сталіним підписано мирну угоду про ненапад.

Не возз'єднання України з її західними землями планував кривавий Йосип, а лише вихід на безпосередній кордон із Німеччиною, готував плацдарм для наступу. Живі західняки йому навіть заважали, потрібна була лише стратегічна територія для блискавичного кидка на спину Гітлера, зайнятого війною у Франції. **Саме на цю "зайнятість" Гітлера був головний розрахунок.** Та наводжу інші факти про підготовку СРСР до окупації всієї Європи, передусім — Німеччини, яка мала стати "шістнадцятим гербом Союзу".

У Гітлера було лише **4 000** парашутистів-десантників, у Сталіна — понад **1 000 000.** До того ж, у квітні 41-го Сталін створює в західних районах ще 5 повітрянодесантних корпусів. Для армії, яка готується лише оборонятися — це безумство. Куди буде десантуватися цей 1 000 000 людей, у тил ворога? У власні тили? І перший, і другий варіанти — абсурдні, божевільні.

Їх розміщують у лісах біля самого кордону, де на аеродромах, крім тисяч дальніх бомбардувальників, десантних літаків стоять майже 10 000 багатомісних планерів. Чому на кордоні, а не в глибині території? До речі, я лише тепер зрозумів ще одну причину української трагедії, голоду 33-го. Допомогли ці документи. Саме в той рік наступив сталінський парашутний психоз (вже тоді він готував десантників для майбутньої окупації чужих країн). Виметений до зернини український хліб пішов на закупівлю парашутної технології для шовкових комбінатів, парашутних фабрик та аероклубів. В оборонній війні парашутисти зайві.

У момент нападу Гітлера вся військово-морська база Лієпаї була буквально забита радянськими підводними човнами та морськими піхотинцями. Поруч з німецьким кордоном. В останній день миру Чорноморський флот проводив грандіозні навчання, де відпрацьовувалася тактика наступу на чужі території.

За вказівкою Сталіна швидко формуються нові радянські армії. Не армії прикриття для оборонної війни, а армії вторгнення та надударні армії. Одна лише Дев'ята надударна армія має 3 341 танк, шість корпусів (у тому числі й механізовані, і кавалерійські, 17 дивізій (танкових, авіаційних, моторизованих, стрілецьких). **Кількість танків лише у Дев'ятій надударній армії — це майже всі танки Вермахту, але за якістю — кращі.** Саме ця Дев'ята армія мала стати сталінським ключем до європейської брами, тобто — до завоювання всієї Європи. Вона чекала команди на румунському кордоні, щоб перерізати основну паливну вену Німеччини. Отоді Червона Армія може вриватися на німецьку територію. Літаки, десантники, танки, моторизовані частини, піхота, кораблі і підводні човни зненацька підімнуть під себе Німеччину, яка без румунського пального й огризнутися не встигне. Позаду йтиме другий ешелон "зачистки", а за ними війська НКВД проводитимуть звичну для них "совєтизацію" під дулом автомата.

Потоки таємно створюваних у глибині країни армій крізь темряву ночей, добре замасковані, зі сходу, півночі і півдня летять на захід, до самого кордону. Прикордонники та інженерні війська під наглядом енкаведистів знімають всі перешкоди у смузі прикриття, розміновують останні прикордонні метри, знімають дротяні загорожі, зводять нові прикордонні мости, які пропускатимуть на захід радянські Т-34, важкі гармати і вантажівки. Всі ліси Західної України, Білорусії та Прибалтики кишать військами, що прибули з усіх закутків Союзу.

5-го травня 41-го року Сталін розігрує політичний спектакль, бо приховати підготовку до нападу на Німеччину вже неможливо. Про це волає тодішня світова преса. У переповненій командирами Червоної Армії кремлівській залі він виголошує нібито цілком секретну промову, знаючи, що інформація обов'язково просочиться на захід. Він зумисне повідомляє, що війна СРСР проти Німеччини **таки готується,** але розпочнеться вона аж у **сорок другому.** Він хотів одурити Гітлера. Не вдалося. Знаючи про плани свого "союзника" — півроку тому Гітлер віддав наказ готувати "План Барбаросса".

А тим часом формуються все нові й нові дивізії, вони укомплектовуються навіть із зеків, яких не встигають обмундирувати (так звані "чорні дивізії"). 16-та армія, якою командував вчорашній в'язень Рокосовський, в основному складалася із зеків. Майже всі військові округи СРСР спорожніли, всі запаси пального, харчів, техніка, снаряди, набої — все вивозилося на західний кордон. У казармах гуляє вітер, а полки, дивізії, цілі армії вже ховаються у прикордонних лісах просто неба. Врахуйте відстань з далекого Сходу, з далекої півночі, врахуйте масштаби тодішньої країни — і теж матимете відповідь про причини найтрагічніших днів, місяців, першого року війни.

Величезна кількість радянських вояків зустріли війну у вагонах-товарняках, без штабів і старших офіцерів. Їхні ешелони, як і ешелони з пальним та озброєнням, танками і машинами потрапили вже під перші фашистські бомби.

13-те червня сорок першого зафіксовано в світовій військовій історії, як найбільше переміщення військ. Воно відбулося в Радянському Союзі. Ось як підтверджує це генерал Штеменко: **"*Эшелоны с войсками идут на запад и юго-запад сплошным потоком. Сложность и переменчивость обстановки нередко вынуждала прекращать выгрузку и направлять эшелоны на какую-то иную станцию. Случалось, что командование и штаб дивизии выгружались в одном месте, а полки в другом, даже в нескольких местах на значительном удалении."*** А ось свідчення генерала Кльоміна: **"*В начале июня на дорогах находилось 47 000 вагонов с воинскими грузами".*** Це за того, що в першому стратегічному ешелоні військ, на кордоні і поблизу нього вже стояли, готові до наступу, **170** танкових, моторизованих, стрілецьких і кавалерійських дивізій. **56** із них стояли на самому кордоні. Не кваптеся, це ще не все. **114** інших дивізій першого стратегічного ешелону чекали наказу поблизу або на території західних прикордонних округів. 284 дивізії лише першого стратегічного, тобто наступального, ешелону за кілька днів до нападу Гітлера, були готові до саме атакуючої, а не до оборонної війни. Все це підтверджено документами і свідченнями учасників подій. А ще ж було створено другий і третій, теж не оборонні, а наступальні ешелони, щоб здійснити сталінську "світову революцію".

Ось генерал Тєлєгін: "Поскольку предполагалось, что война будет вестись на территории противника... склады с мобилизационными запасами вооружения, имущества, боеприпасов были передислоцированы в приграничные военные округа".

Всі військові підрозділи мали секретний пакет, який відкривався лише в разі початку війни або ж вказівки вищого командування. Коли гітлерівці перейшли радянський кордон і зненацька заскочили війська, які самі готувалися до агресії — червоні командири відкрили секретні пакети: там був наказ та інструкція про наступ. Про оборону — ні слова. До речі, дехто з командирів діяв саме згідно цього припису. Потім комуністичні ідеологи називатимуть це безглуздя героїзмом. Наприклад, 24-го червня на румунському кордоні, в районі Кілії прикордонні катери висадили наступальний десант, який став відкритою мішенню для німців.

Гітлер був менше готовий до нападу на Союз, ніж Сталін до нападу на Німеччину та її сателітів. У Сталіна, як підтверджують документи, було в кілька разів більше літаків і танків, гармат і солдатів. Однак все це було призначено лише для наступальних дій, для блискавичної агресії. Переконавшись у цьому, фюрер вдарив першим.

22 червня о 3-ій годині п'ятнадцять хвилин німці розпочали артилерійську підготовку, а о 4-ій 45 — танки Гудеріана форсували Західний Буг, що був кордоном.

О 4-ій годині ранку того ж дня посол Німеччини в Союзі граф Шуленбург у супроводі свого радника Хільгера востаннє ввійшли до кабінету Молотова. Посол спокійно виклав зміст телеграми, що надійшла йому з Берліна. Зміст її був німецькому точний і педантичний: скупчення військ і бойової техніки на кордоні набрало недопустимих, агресивних розмірів. Німецький уряд ***вимушений*** вдатися до контрзаходів. ***"На хвилину запала мертва тиша. —***згадує Хільгер. ***Потім він запитав: "Це — оголошення війни?" Шуленбург мовчки звів руки до неба..."***

Велетенська кількість швидкісних танків, які могли скинути гусениці і на колесах розвивати швидкість до ста кілометрів на європейських (не наших) дорогах, величезна кількість літаків і планерів на прикордонних аеродромах, скупчення ударних наступальних армій, бойової техніки, запаси пального і продовольства, боєприпасів і рейок, за відсутності оборонних укріплень і смуг забезпечення — все це вмить стало просто безпомічною мішенню для агресора. Німецькі бомбардувальники розтрощили радянські літаки, які не встигли піднятися в повітря, танки, які стояли на залізничних платформах, не розвантажені ешелони з боєприпасами і солдатами, які (так свідчать факти) двадцять третього червня, через день мали атакувати Німеччину. Мільйони радянських воїнів потрапили в огненне пекло вибухів своїх же боєприпасів.

Хіба їх можна в чомусь звинувачувати? У тому, що вони безладно відступали, втративши свої штаби і набої, що вони здавалися в полон чи блукали в лісах, не розуміючи, де їх тил, а де передова? Ні Тимошенка, ні Жукова, ні Берію, які керували знищенням оборонної лінії, смуги забезпечення, які підставили під фашистський удар всю Червону Армію — Сталін не лише не розстріляв, а й не змістив із посад. Ви ж розумієте, чому?

А фашистські підрозділи легко врізалися в територію Союзу, майже не зустрічаючи організованого військового опору, швидко захопили Білорусію та Україну і наблизилися до самої Москви. Чому це сталося — ви вже знаєте. Хто в цьому винен — знаєте також.

Так, через п'ять довгих кривавих років, коли поляжуть у самотніх та братських могилах сорок мільйонів радянських воїнів, ще п'ять мільйонів загинуть у концтаборах, резерваціях полонених, на каторжних роботах у Німеччині, коли будуть спалені й поруйновані наші міста і села — над Рейхстагом замайорить переможний прапор.

Навіть цей кульмінаційний, знаковий епізод другої світової війни — установлення прапора над Рейхстагом — сталінська система теж затуманила брехнею і фальсифікацією. Кілька поколінь знали, що переможну крапку у війні поставили росіянин Єгоров і... земляк Сталіна Кантарія. Розвіємо і цей туманний міф.

Батальйоном, у якому служили Кантарія та Єгоров, командував капітан Нєустроєв. У своїх спогадах він стверджує, що ні Єгоров, ні Кантарія ніякого подвигу не вчинили. Коли вони з'явилися у рейхстазі, той уже був обвішаний радянськими прапорами, як новорічна ялинка іграшками.

Ось що пише Нєустроєв: "Близько 12 години ночі (час берлінський) в Рейхстаг прийшов полковник Зінченко...

— Капітане Нєустроєв, відповідайте!

Полковника цікавив прапор. Я спробував йому пояснити, що прапорів багато... Прапор П'ятницького встановив Петро Щербина на колоні парадного в'їзду, прапор роти Ярунок наказав виставити у вікні, що виходить на королівську площу. Прапор третьої роти... Коротше, я доповів, що прапорці ротні, взводні та навіть окремих відділень встановлені у розташуванні їхніх позицій.

— Не те ти кажеш, товаришу комбате — різко обірвав мене Зінченко. — Я запитую, де прапор Військової Ради армії під номером п'ять?...

Стали з'ясовувати, розпитувати, виявилося, що прапор залишився у штабі полку, в "будинку Гітлера"...

А далі, розповідає Нєустроєв, була просто гра: прапор, зображення якого обійде всю планету, притьмом привезуть зі штабу на околиці Берліна, капітан покличе двох бійців, які потраплять йому на очі — Єгорова та Кантарію. Вручить їм прапор і накаже: виберіться на дах і закріпіть там.

Однак, розвідники заблукали в густій темряві. Тоді Нєустроєв вирішив посилити групу і наказав українцеві, заступникові командира батальйону лейтенантові Бересту очолити операцію, довести її до кінця.

Веселий бравий українець із лейтенантськими погонами доволі швидко і легко виконав наказ. Прапор Військової ради армії (чомусь під № 5, чому не № 1?) затріпотів у нічному берлінському небі над Рейхстагом серед сотень, встановлених тут раніше. Розвідники швидко спустилися донизу, відрапортували капітанові Нєустроєву. Вони й гадки не мали, що здійснили щось виняткове, героїчне. Натомлені пішли спати.

Та в радянську історію війни ввійшли тільки росіянин Єгоров та грузин Кантарія. Про українця чомусь "забули". Зафіксовано лише одну примітивну причину — Берест був загонистим і гострим на язик. То нехай хоч його внуки і правнуки знають правду..

А далі... У звуках фанфар та салютів забудеться чорний і пекельний сорок перший, а коли про нього згадають, то все спишуть на "віроломну фашистську агресію", до якої, мовляв, не були готові мирні радянські воїни. Так, не були готові, але хіба є в цьому їхня вина, коли армія лише виконувала волю свого комуністичного імператора-авантюриста? Якою була ця воля — ви вже знаєте.

Переміг, звичайно, народ. Терплячістю, кров'ю, відвагою. За нього Сталін підніме келих вина, правда, лише за великий російський. Про інші (і про свій грузинський) навіть не згадає. Правда, через короткий час він забуде і про російський. Вся велич Перемоги і східна Європа дістануться йому, решта — його партії, ще трішки — кільком маршалам і генералам. А народові — залишаться невигойні рани душі і тіла, вдівство дружин і сирітство дітей, землянки замість хат і шлея у плузі поруч з худою коровою. А нам, українцям, дістануться ще й голод сорок сьомого, братовбивча громадянська війна в Західній Україні, депортація майже третини її населення, операція "Вісла", вербування української молоді на будови в інші республіки, де вона буде повністю зрусифікована, рабська робота в колгоспах, на шахтах, заводах. І, звісно ж, затяжка боротьба з "українським

ОБРІЇ «МОЛОДОЇ

Молода країна
Пропоную дискусію

Одна реальність різних
поколінь Українця

Про молодь як надію України говорять у тому сенсі, що лише вона здатна зробити для Української держави те, чого ніяк не можуть домогтися люди з досвідом життя. Кажуть, що старшому поколінню заважає саме цей досвід, набутий за час існування імперії СРСР. Насправді ж причиною є радше відсутність досвіду вільної діяльності, досвіду демократії в природному національному середовищі. Те, що відбувається в українському суспільстві впродовж останніх десяти років, на жаль, не є тим взірцем, на якому може виховуватись українська молодь, наша надія. Адже процес виховання є переважно наслідуванням (мимовільним) поведінки родичів. Старше покоління, виховане радянською системою, спроможне щиро сприймати незалежність України, виголошувати чудові промови і звернення, будувати прекрасні проекти, але воно не звикло діяти самостійно й організовано. Це високоінтелектуальні, освічені люди, здатні добре працювати в умовах жорсткого підпорядкування, і в умовах свободи вони стають важкокерованими індивідуалами. Це зрозуміло багатьом, а переучуватися, вчитися азів справжньої громадської діяльності важко, особливо солідним людям з досвідом і певним авторитетом. Тривалий досвід роботи в "Просвіті" переконав мене в тому, що більшість подібних людей шукають у громадській діяльності особистого самовираження і значно менше переймаються проблемами розбудови організації. Але ж сила організації не в проводі, а в розгалуженій і активній структурі осередків, чіткості й регламентації діяльності. Отже, необхідне постійне навчання й вишкіл активістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне середовище, споконвіку зручне і властиве для українців. Тоталітарна система позбавила це покоління українців справжнього досвіду життя в національній громаді, який мали наші предки. Нове покоління, полишене саме не себе, не має взірця для самовіднови, тому має проблеми з облаштуванням власного життя, зручного для українців і всіх громадян України. Потрібен стандарт українського способу життя, здатний опанувати життям пПорізненних українців, і це хтось потім назве національною ідеєю. Задля того, щоб стати першими українцями без комплексів, перемагаючим поколінням, молодь повинна вже зараз учитись опановувати життєві ситуації і керувати своїм

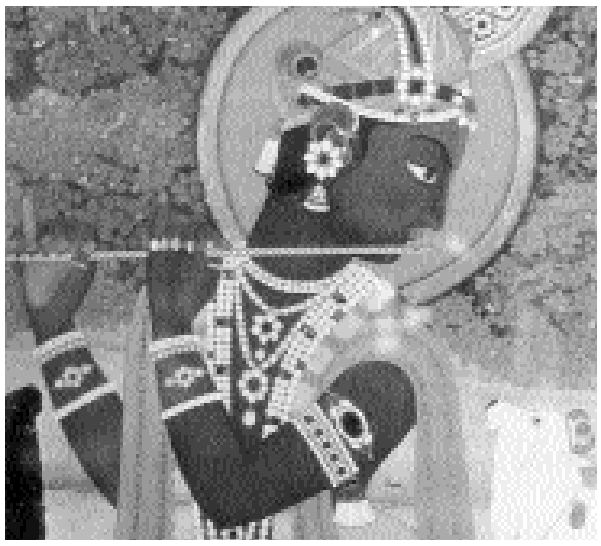

вістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне середовище, споконвіку зручне і властиве для українців. Тоталітарна система позбавила це покоління українців справжнього досвіду життя в національній громаді, який мали наші предки. Нове покоління, полишене саме не себе, не має взірця для самовіднови, тому має проблеми з облаштуванням власного життя, зручного для українців і всіх громадян України. Потрібен стандарт українського способу життя, здатний опанувати життям пПорізненних українців, і це хтось потім назве національною ідеєю. Задля того, щоб стати першими українцями без комплексів, перемагаючим поколінням, молодь повинна вже зараз учитись опановувати життєві ситуації і керувати своїм народом для загального блага, протидіяти й витісняти на узбіччя все агресивно-чужорідне, переймати владу над суспільними процесами й державою. Молодь повинна стати радикально діяльною, а не балакаючою елітою. Для цього вона повинна пройти вишкіл і відбір. А головне — вона

ОДНА РЕАЛЬНІСТЬ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ УКРАЇНЦІВ

Про молодь як надію України говорять у тому сенсі, що лише вона здатна зробити для Української держави те, чого ніяк не можуть домогтися люди з досвідом життя. Кажуть, що старшому поколінню заважає саме цей досвід, набутий за час існування імперії СРСР. Насправді ж причиною є радше відсутність досвіду вільної діяльності, досвіду демократії в природному національному середовищі. Те, що відбувається в українському суспільстві впродовж останніх десяти років, на жаль, не є тим взірцем, на якому може виховуватись українська молодь, наша надія. Адже процес виховання є переважно наслідуванням (мимовільним) поведінки родичів. Старше покоління, виховане радянською системою, спроможне щиро сприймати незалежність України, виголошувати чудові промови і звернення, будувати прекрасні проекти, але воно не звикло діяти самостійно й організовано. Це високоінтелектуальні, освічені люди, здатні добре працювати в умовах жорсткого підпорядкування, і в умовах свободи вони стають важкокерованими індивідуалами. Це зрозуміло багатьом, а переучуватися, вчитися азів справжньої громадської діяльності важко, особливо солідним людям з досвідом і певним авторитетом. Тривалий досвід роботи в "Просвіті" переконав мене в тому, що більшість подібних людей шукають у громадській діяльності особистого самовираження і значно менше переймаються проблемами розбудови організації. Але ж сила організації не в проводі, а в розгалуженій і активній структурі осередків, чіткості й регламентації діяльності. Отже, необхідне постійне навчання й вишкіл активістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне се-

Таблица 3

Название таблицы

Ввапрп	Нпеп 455	Ттррпм	Прооол	оошло
Штамм				
	33455	54457567	5687	
фывпвпь			варврь	
		чаиварьро	чясмтврь	
	мгшщнизшт			—

повинна навчитись працювати в громадських структурах по-справжньому, на рівні світових стандартів і навіть краще. Важливо, щоб молоді повірили, що громадська робота — не є пустою тратою часу і підносить людину на значно вищий рівень над загалом.

Прагнення щось заробити не повинно для молодих українців заступити бажання стати вище над загалом, керувати і свідомо підпорядковуватися заради встановлення справедливого порядку, основаного на Конституції і сподіваннях предків. Якщо молоде покоління не зможе осягнути свою місію через природну для недосвідчених людей недалекоглядність, завтра належні їм керівні позиції займуть молоді послідовники — нащадки багатьох теперішніх зверхників, байдужих до української мови і долі українця.

Як втілити ідею перетину поколінь? Через "Просвіту"

"Просвіта" попри власні проблеми, неминучі для сучасного покоління, повинна зуміти відкрити очі кожному молодому українцеві на просту істину, яка полягає в конечності боротьби за своє право бути самим собою і задоволеним життям, у громадській активності і прагненні до вершин влади та впливу, щоб відмести все, що заважає вільному розвиткові нації й свободі особи. Саме тому до громадського молодіжного руху нам потрібно ставитися з особливою увагою і не тішити себе тим, як удало вони копіюють нас. Практика показує, що без тісного ділового контакту, співпраці і координації дій організаціями-наставниками молодіжні організації поступово згасають. Набагато важливіше навчити молодь самостійно будувати власні громадські структури, ніж розраховувати на них як на опору при чергових виборах. "Молода Просвіта" може бути такою школою за умови, що активна молодь пройде вишкіл у "Просвіті", навчаючись у школі. Тоді студентська молодь, яку часто залучають політики у свої молодіжні філіали, мала б тверді просвітянські орієнтири і не полишала "Просвіту". Без шкільної просвітянської діяльності не буде стабільно активної "Молодої Просвіти" студентської молоді.

Молода країна
Пропоную дискусію

Одна реальність різних

Продолжение табл. 3

Название таблицы

л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
	54457567	5687	
		варврь	
	чаиварьро	чясмтврь	
изшт			—
л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
	54457567	5687	
		варврь	
	чаиварьро	чясмтврь	
изшт			—
л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
	54457567	5687	
		варврь	
	чаиварьро	чясмтврь	
изшт			—
л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
	54457567	5687	
		варврь	
	чаиварьро	чясмтврь	
изшт			—
л 455	**Ттррпм**	**Прооол**	**оошло**
	54457567	5687	
		варврь	
	чаиварьро	чясмтврь	
изшт			—

поколінь Українця

Про молодь як надію України говорять у тому сенсі, що лише вона здатна зробити для Української держави те, чого ніяк не можуть домогтися люди з досвідом життя. Кажуть, що старшому поколінню заважає саме цей досвід, набутий за час існування імперії СРСР. Насправді ж причиною є радше відсутність досвіду вільної діяльності, досвіду демократії в природному національному середовищі. Те, що відбувається в українському суспільстві впродовж останніх десяти років, на жаль, не є тим взірцем, на якому може виховуватись українська молодь, наша надія. Адже процес виховання є переважно наслідуванням (мимовільним) поведінки родичів. Старше покоління, виховане радянською системою, спроможне щиро сприймати незалежність України, виголошувати чудові промови і звернення, будувати прекрасні проекти, але воно не звикло діяти самостійно й організовано. Це високоін-

Таблица 3

 Название таблицы

Ввапрп	Нпеп 455	Ттррпм	Прооол	оошло
Штамм	33455	54457567	5687	
фывпвпь		чаиварьро	варврь	
			чясмтврь	
мгшщнизшт				—

телектуальні, освічені люди, здатні добре працювати в умовах жорсткого підпорядкування, і в умовах свободи вони стають важкокерованими індивідуалами. Це зрозуміло багатьом, а переучуватися, вчитися азів справжньої громадської діяльності важко, особливо солідним людям з досвідом і певним авторитетом. Тривалий досвід роботи в “Просвіті” переконав мене в тому, що більшість подібних людей шукають у громадській діяльності особистого самовираження і значно менше переймаються проблемами розбудови організації. Але ж сила організації не в проводі, а в розгалуженій і активній структурі осередків, чіткості й регламентації діяльності. Отже, необхідне постійне навчання й вишкіл активістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне середовище, споконвіку зручне і властиве для українців. Тоталітарна система позбавила це покоління українців справжнього досвіду життя в національній громаді, який мали наші предки. Нове покоління, полишене саме не себе, не має взірця для самовіднови, тому має проблеми з облаштуванням власного життя, зручного для українців і всіх громадян України. Потрібен стандарт українського способу життя, здатний опанувати життям пПорізненних українців, і це хтось потім назве національною ідеєю. Задля того, щоб стати першими українцями без комплексів, перемагаючим поколінням, молодь повинна вже зараз учитись опановувати життєві ситуації і керувати своїм народом для загального блага, протидіяти й витісняти на узбіччя все агресивно-чужорідне, переймати владу над суспільними процесами й державою. Молодь повинна стати радикально діяльною, а не балакаючою елітою. Для цього вона повинна пройти вишкіл і відбір. А головне — вона повинна навчитись працювати в громадських структурах по-справжньому, на рівні світових стандартів і навіть краще. Важливо, щоб молоді повірили, що громадська робота — не є пустою тратою часу і підносить людину на значно вищий рівень над загалом.

Прагнення щось заробити не повинно для молодих українців заступити бажання стати вище над загалом, керувати і свідомо підпорядковуватися заради встановлення справедливого порядку, основаного на Конституції і сподіваннях предків. Якщо молоде покоління не зможе осягнути свою місію через природну для недосвідчених людей недалекоглядність, завтра належні їм керівні позиції займуть молоді послідовники — нащадки багатьох теперішніх зверхників, байдужих до української мови і долі українця.

Як втілити ідею перетину поколінь? Через “Просвіту”

“Просвіта” попри власні проблеми, неминучі для сучасного покоління, повинна зуміти відкрити очі кожному молодому українцеві на просту істину, яка полягає в конечності боротьби за своє право бути самим собою і задоволеним життям, у громадській активності і прагненні до вершин влади та впливу, щоб відмести все, що заважає вільному розвиткові нації й свободі особи. Саме тому до громадського молодіжного руху нам потрібно ставитися з особливою увагою і не тішити себе тим, як удало вони копіюють нас. Практика показує, що без тісного ділового контакту, співпраці і координації дій організаціями-наставниками молодіжні організації поступово згасають. Набагато важливіше навчити молодь самостійно будувати власні громадські структури, ніж розраховувати на них як на опору при чергових виборах. “Молода Просвіта” може бути такою школою за умови, що активна молодь пройде вишкіл у “Просвіті”, навчаючись у школі. Тоді студентська молодь, яку часто залучають політики у свої молодіжні філіали, мала б тверді просвітянські орієнтири і не полишала “Просвіту”. Без шкільної просвітянської діяльності не буде стабільно активної “Молодої Просвіти” студентської молоді.

ОДНА РЕАЛЬНІСТЬ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ УКРАЇНЦІВ

Про молодь як надію України говорять у тому сенсі, що лише вона здатна зробити для Української держави те, чого ніяк не можуть домогтися люди з досвідом життя. Кажуть, що старшому поколінню заважає саме цей досвід, набутий за час існування імперії СРСР. Насправді ж причиною є радше відсутність досвіду вільної діяльності, досвіду демократії в природному національному середовищі. Те, що відбувається в українському суспільстві впродовж останніх десяти років, на жаль, не є тим взірцем, на якому може виховуватись українська молодь, наша надія. Адже процес виховання є переважно наслідуванням (мимовільним) поведінки родичів. Старше покоління, виховане радянською системою, спроможне щиро сприймати незалежність України, виголошувати чудові промови і звернення, будувати прекрасні проекти, але воно не звикло діяти самостійно й організовано. Це високоінтелектуальні, освічені люди, здатні добре працювати в умовах жорсткого підпорядкування, і в умовах свободи вони стають важкокерованими індивідуалами. Це зрозуміло багатьом, а переучуватися, вчитися азів справжньої громадської діяльності важко, особливо солідним людям з досвідом і певним авторитетом. Тривалий досвід роботи в “Просвіті” переконав мене в тому, що більшість подібних людей шукають у громадській діяльності особистого самовираження і значно менше переймаються проблемами розбудови організації. Але ж сила організації не в проводі, а в розгалуженій і активній структурі осередків, чіткості й регламентації діяльності. Отже, необхідне постійне навчання й вишкіл активістів громадських організацій. А ще потрібно щоденно виборювати для себе й дітей автентичне се-